മഹാഭാരതം – 39

മഹാഭാരതം 39

വ്യാസമഹർഷി

അധ്യായം 76 – 100

താളിളക്കം
2020

പേര്: **മഹാഭാരതം 39**

ഭാഷ Malayalam

വിഭാഗം: മഹാകാവ്യം

രചന: വ്യാസമഹർഷി

പ്രസാധകർ: **താളിളക്കം**

ഡിസംബർ 2020

Layout Design: പ്രവീൺ വർമ്മ

Copyleft:

ലാടെക്കിൽ നിർമ്മിച്ചതാണിത്.
ഓൺലൈൻ വായനയ്ക്ക് വേണ്ടി.
ഉബണ്ടു ഓപ്പറേറ്റിങ് സിസ്റ്റത്തിലൂടെ.
കടപ്പാട് : വിക്കിപ്പീഡിയ.

അധ്യായം 76

1 [സ്]
അഥ ശൂരാ മഹാരാജ പരസ്പരകൃതാഗസഃ
ജഗ്മുഃ സ്വശിബിരാണ്യ് ഏവ രുധിരേണ സമുക്ഷിതാഃ
2 വിശ്രമ്യ ച യഥാന്യായം പൂജയിത്വാ പരസ്പരം
സംനധാഃ സമദൃശ്യന്ത ഭൂയോ യുദ്ധചികീർഷയാ
3 തതസ് തവ സുതോ രാജംശ് ചിന്തയാഭിപരിപ്ലുതഃ
വിസ്രവച് ഛോണിതാക്താംഗഃ പപ്രച്ഛേദം പിതാമഹം
4 സൈന്യാനി രൗദ്രാണി ഭയാനകാനി; വ്യൂഢാനി സമ്യഗ് ബഹുല ധ്വജാനി
വിദാര്യ ഹത്വാ ച നിപീഡ്യ ശൂരാസ്; തേ പാണ്ഡവാനാം ത്വരിതാ രഥൗഘാഃ
5 സംമോഹ്യ സർവാൻ യുധി കീർതിമന്തോ; വ്യൂഹം ച തം മകരം വജ്രകൽപം
പ്രവിശ്യ ഭീമേന നിബർഹിതോ ƒസ്മി; ഘോരൈഃ ശരൈർ മൃത്യുദണ്ഡപ്രകാശൈഃ
6 ക്രുദ്ധം തം ഉദ്വീക്ഷ്യ ഭയേന രാജൻ; സംമൂർഛിതോ നാലഭം ശാന്തിം അദ്യ
ഇച്ഛേ പ്രസാദാത് തവ സത്യസംഘ; പ്രാപ്തും ജയം പാണ്ഡവേയാംശ് ച ഹന്തും
7 തേനൈവം ഉക്തഃ പ്രഹസൻ മഹാത്മാ; ദുര്യോധനം ജാതമന്യും വിദിത്വാ
തം പ്രത്യുവാചാവിമനാ മനസ്വീ; ഗംഗാസുതഃ ശസ്ത്രഭൃതാം വരിഷ്ഠഃ
8 പരേണ യത്നേന വിഗാഹ്യ സേനാം; സർവാത്മനാഹം തവ രാജപുത്ര
ഇച്ഛാമി ദാതും വിജയം സുഖം ച; ന ചാത്മാനം ഛാദയേ ƒഹം ത്വദർഥേ
9 ഏതേ തു രൗദ്രാ ബഹവോ മഹാരഥാ; യശസ്വിനഃ ശൂരതമാഃ കൃതാസ്ത്രാഃ
യേ പാണ്ഡവാനാം സമരേ സഹായാ; ജിതക്ലമാഃ ക്രോധവിഷം വമന്തി
10 തേ നേഹ ശക്യാഃ സഹസാ വിജേതും; വീര്യോന്നദ്ധാഃ കൃതവൈരാസ് ത്വയാ ച
അഹം ഹ്യ് ഏതാൻ പ്രതിയോത്സ്യാമി രാജൻ; സർവാത്മനാ ജീവിതം ത്യജ്യ വീര
11 രണേ തവാർഥായ മഹാനുഭാവ; ന ജീവിതം രക്ഷ്യതമം മമാദ്യ
സർവാംസ് തവാർഥായ സ ദേവ ദൈത്യാംൽ; ലോകാൻ ദഹേയം കിം ഉ ശത്രൂംസ് തവേഹ
12 തത് പാണ്ഡവാൻ യോധയിഷ്യാമി രാജൻ; പ്രിയം ച തേ സർവം അഹം കരിഷ്യേ
ശ്രുത്വൈവ ചൈതത് പരമപ്രതീതോ; ദുര്യോധനഃ പ്രീതിമനാ ബഭൂവ
13 സർവാണി സൈന്യാനി തതഃ പ്രഹൃഷ്ടോ; നിർഗച്ഛതേത്യ് ആഹ നൃപാംശ് ച സർവാൻ
തദ് ആജ്ഞയാ താനി വിനിര്യയുർ ദ്രുതം; രഥാശ്വപാദാതഗജായുതാനി

14 പ്രഹർഷയുക്താനി തു താനി രാജൻ; മഹാന്തി നാനാവിധ ശസ്ത്രവന്തി
സ്ഥിതാനി നാഗാശ്വപദാതിമന്തി; വിരേജുർ ആജൗ തവ രാജൻ ബലാനി
15 വൃന്ദൈഃ സ്ഥിതാശ് ചാപി സുസമ്പ്രയുക്താശ്; ചകാശിരേ ദന്തി ഗണാഃ സമന്താത്
ശസ്ത്രാസ്ത്രവിദ്ഭിർ നരദേവ യോധൈർ; അധിഷ്ഠിതാഃ സൈന്യഗണാസ് ത്വദീയാഃ
16 രഥൈശ് ച പാദാതഗജാശ്വസംഘൈഃ; പ്രയാദ്ഭിർ ആജൗ വിധിവത് പ്രണുന്നൈഃ
സമുദ്ധതം വൈ തരുണാർകവർണം; രജോ ബഭൗ ഛാദയത് സൂര്യരശ്മീൻ
17 രേജുഃ പതാകാ രഥദന്ത സംസ്ഥാ; വാതേരിതാ ഭ്രാമ്യമാണാഃ സമന്താത്
നാനാ രംഗാഃ സമരേ തത്ര രാജൻ; മേഘൈർ യുക്താ വിദ്യുതഃ ഖേ യഥൈവ
18 ധനൂംഷി വിസ്ഫാരയതാം നൃപാണാം; ബഭൂവ ശബ്ദസ് തുമുലോ ƒതിഘോരഃ
വിമഥ്യതോ ദേവമഹാസുരൗഘൈർ; യഥാർണവസ്യാദി യുഗേ തദാനീം
19 തദ് ഉഗ്രനാദം ബഹുരൂപവർണം; തവാത്മജാനാം സമുദീർണം ഏവ
ബഭൂവ സൈന്യം രിപുസൈന്യഹന്തൃ; യുഗാന്തമേഘൗഘനിഭം തദാനീം

അധ്യായം 77

1 [സ്]
അഥാത്മജം തവ പുനർ ഗാംഗേയോ ധ്യാനം ആസ്ഥിതം
അബ്രവീദ് ഭരതശ്രേഷ്ഠഃ സമ്പ്രഹർഷകരം വചഃ
2 അഹം ദ്രോണശ് ച ശല്യശ് ച കൃതവർമാ ച സാത്വതഃ
അശ്വത്ഥാമാ വികർണശ് ച സോമദത്തോ ƒഥ സൈന്ധവഃ
3 വിന്ദാനുവിന്ദാവ് ആവന്ത്യൗ ബാഹ്ലികഃ സഹ ബാഹ്ലികൈഃ
ത്രിഗർതരാജശ് ച ബലീ മാഗധശ് ച സുദുർജയഃ
4 ബൃഹദ്ബലശ് ച കൗസല്യശ് ചിത്രസേനോ വിവിംശതിഃ
രഥാശ് ച ബഹുസാഹസ്രാഃ ശോഭമാനാ മഹാധ്വജാഃ
5 ദേവജാശ് ച ഹയാ രാജൻ സ്വാരൂഢാ ഹയസാദിഭിഃ
ഗജേന്ദ്രാശ് ച മഹോദ്വൃത്താഃ പ്രഭിന്നകരടാ മുഖാഃ
6 പദാതാശ് ച തഥാ ശൂരാ നാനാപ്രഹരണായുധാഃ
നാനാദേശസമുത്പന്നാസ് ത്വദർഥേ യോദ്ധും ഉദ്യതാഃ
7 ഏതേ ചാന്യേ ച ബഹവസ് ത്വദർഥേ ത്യക്തജീവിതാഃ
ദേവാൻ അപി രണേ ജേതും സമർഥാ ഇതി മേ മതിഃ
8 അവശ്യം തു മയാ രാജംസ് തവ വാച്യം ഹിതം സദാ
അശക്യാഃ പാണ്ഡവാ ജേതും ദേവൈർ അപി സ വാസവൈഃ
വാസുദേവസഹായാശ് ച മഹേന്ദ്രസമവിക്രമാഃ
9 സർവഥാഹം തു രാജേന്ദ്ര കരിഷ്യേ വചനം തവ
പാണ്ഡവാൻ വാ രണേ ജേഷ്യേ മാം വാ ജേഷ്യന്തി പാണ്ഡവാഃ
10 ഏവം ഉക്ത്വാ ദദൗ ചാസ്മൈ വിശല്യകരണീം ശുഭാം
ഓഷധീം വീര്യസമ്പന്നാം വിശല്യശ് ചാഭവത് തദാ
11 തതഃ പ്രഭാതേ വിമലേ സ്വേനാനീകേന വീര്യവാൻ
അവ്യൂഹത സ്വയം വ്യൂഹം ഭീഷ്മോ വ്യൂഹ വിശാരദഃ
12 മണ്ഡലം മനുജശ്രേഷ്ഠ നാനാശസ്ത്രസമാകുലം
സമ്പൂർണം യോധമുഖ്യൈശ് ച തഥാ ദന്തി പദാതിഭിഃ
13 രഥൈർ അനേകസാഹസ്രൈഃ സമന്താത് പരിവാരിതം
അശ്വബൃന്ദൈർ മഹദ്ഭിശ് ച ഋഷ്ടിതോമരധാരിഭിഃ
14 നാഗേ നാഗേ രഥാ സപ്ത സപ്ത ചാശ്വാ രഥേ രഥേ
അനു് അശ്വം ദശ ധാനുഷ്കാ ധാനുഷ്കേ സപ്ത ചർമിണഃ
15 ഏവം വ്യൂഹം മഹാരാജ തവ സൈന്യം മഹാരഥൈഃ
സ്ഥിതം രണായ മഹതേ ഭീഷ്മേണ യുധി പാലിതം

16 ദശാശ്വാനാം സഹസ്രാണി ദന്തിനാം ച തഥൈവ ച
രഥാനാം അയുതം ചാപി പുത്രാശ് ച തവ ദംശിതാഃ
ചിത്രസേനാദയഃ ശൂരാ അഭ്യരക്ഷൻ പിതാമഹം
17 രക്ഷ്യമാണശ് ച തൈഃ ശൂരൈർ ഗോപ്യമാനാശ് ച തേന തേ
സംനദ്ധാഃ സമദൃശ്യന്ത രാജാനശ് ച മഹാബലാഃ
18 ദുര്യോധനസ് തു സമരേ ദംശിതോ രഥം ആസ്ഥിതഃ
വ്യഭ്രാജത ശ്രിയാ ജുഷ്ടോ യഥാ ശക്രസ് ത്രിവിഷ്ടപേ
19 തതഃ ശബ്ദോ മഹാൻ ആസീത് പുത്രാണാം തവ ഭാരത
രഥഘോഷശ് ച തുമുലോ വാദിത്രാണാം ച നിസ്വനഃ
20 ഭീഷ്മേണ ധാർതരാഷ്ട്രാണാം വ്യൂഢഃ പ്രത്യങ്മുഖോ യുധി
മണ്ഡലഃ സുമഹാവ്യൂഹോ ദുർഭേദ്യോ ƒമിത്രഘാതിനം
സർവതഃ ശുശുഭേ രാജൻ രണേ ƒരീണാം ദുരാസദഃ
21 മണ്ഡലം തു സമാലോക്യ വ്യൂഹം പരമദാരുണം
സ്വയം യുധിഷ്ഠിരോ രാജാ വ്യൂഹം വജ്രം അഥാകരോത്
22 തഥാ വ്യൂഢേഷ്വ് അനീകേഷു യഥാസ്ഥാനം അവസ്ഥിതാഃ
രഥിനഃ സാദിനശ് ചൈവ സിംഹനാദം അഥാനദൻ
23 ബിഭിത്സവസ് തതോ വ്യൂഹം നിര്യയുർ യുദ്ധകാങ്ക്ഷിണഃ
ഇതരേതരതഃ ശൂരാഃ സഹ സൈന്യാഃ പ്രഹാരിണഃ
24 ഭാരദ്വാജോ യയൗ മത്സ്യം ദ്രൗണിശ് ചാപി ശിഖണ്ഡിനം
സ്വയം ദുര്യോധനോ രാജാ പാർഷതം സമുപാദ്രവത്
25 നകുലഃ സഹദേവശ് ച രാജൻ മദ്രേശം ഈയതുഃ
വിന്ദാനുവിന്ദാവ് ആവന്ത്യാവ് ഇരാവന്തം അഭിദ്രുതൗ
26 സർവേ നൃപാസ് തു സമരേ ധനഞ്ജയം അയോധയൻ
ഭീമസേനോ രണേ യത്തോ ഹാർദിക്യം സമവാരയത്
27 ചിത്രസേനം വികർണം ച തഥാ ദുർമർഷണം വിഭോ
ആർജുനിഃ സമരേ രാജംസ് തവ പുത്രാൻ അയോധയത്
28 പ്രാഗ്ജ്യോതിഷം മഹേഷ്വാസം ഹൈഡിംബോ രാക്ഷസോത്തമഃ
അഭിദുദ്രാവ വേഗേന മത്തോ മത്തം ഇവ ദ്വിപം
29 അലംബുസസ് തതോ രാജൻ സാത്യകിം യുദ്ധദുർമദം
സ സൈന്യം സമരേ ക്രുദ്ധോ രാക്ഷസഃ സമഭിദ്രവത്
30 ഭൂരിശ്രവാ രണേ യത്തോ ധൃഷ്ടകേതും അയോധയത്
ശ്രുതായുഷം തു രാജാനം ധർമപുത്രോ യുധിഷ്ഠിരഃ
31 ചേകിതാനസ് തു സമരേ കൃപം ഏവാന്വയോധയത്

ശേഷാഃ പ്രതിയയുർ യത്താ ഭീമം ഏവ മഹാരഥം
32 തതോ രാജസഹസ്രാണി പരിവവ്രുർ ധനഞ്ജയം
ശക്തിതോമരനാരാചഗദാപരിഘപാണയഃ
33 അർജുനോ ƒഥ ഭൃശം ക്രുദ്ധോ വാർഷ്ണേയം ഇദം അബ്രവീത്
പശ്യ മാധവ സൈന്യാനി ധാർതരാഷ്ട്രസ്യ സംയുഗേ
വ്യൂഢാനി വ്യൂഹ വിദുഷാ ഗാംഗേയേന മഹാത്മനാ
34 യുദ്ധാഭികാമാഞ് ശൂരാംശ് ച പശ്യ മാധവ ദംശിതാൻ
ത്രിഗർതരാജം സഹിതം ഭ്രാതൃഭിഃ പശ്യ കേശവ
35 അദ്യൈതാൻ പാതയിഷ്യാമി പശ്യതസ് തേ ജനാർദന
യ ഇമേ മാം യദുശ്രേഷ്ഠ യോദ്ധുകാമാ രണാജിരേ
36 ഏവം ഉക്ത്വാ തു കൗന്തേയോ ധനുർജ്യാം അവമൃജ്യ ച
വവർഷ ശരവർഷാണി നരാധിപ ഗണാൻ പ്രതി
37 തേ ƒപി തം പരമേഷ്വാസാഃ ശരവർഷൈർ അപൂരയൻ
തഡാഗം ഇവ ധാരാഭിർ യഥാ പ്രാവൃഷി തോയദാ
38 ഹാഹാകാരോ മഹാൻ ആസീത് തവ സൈന്യവിശാം പതേ
ഛാദ്യമാനൗ ഭൃശം കൃഷ്ണൗ ശരൈർ ദൃഷ്ട്വാ മഹാരണേ
39 ദേവാ ദേവർഷയശ് ചൈവ ഗന്ധർവാശ് ച മഹോരഗാഃ
വിസ്മയം പരമം ജഗ്മുർ ദൃട്വാ കൃഷ്ണൗ തഥാഗതൗ
40 തതഃ ക്രുദ്ധോ ƒർജുനോ രാജന്ന് ഐന്ദ്രം അസ്ത്രം ഉദീരയത്
തത്രാദ്ഭുതം അപശ്യാമ വിജയസ്യ പരാക്രമം
41 ശസ്ത്രവൃഷ്ടിം പരൈർ മുക്താം ശരൗഘൈർ യദ് അവാരയത്
ന ച തത്രാപ്യ് അനിർഭിന്നഃ കശ് ചിദ് ആസീദ് വിശാം പതേ
42 തേഷാം രാജസഹസ്രാണാം ഹയാനാം ദന്തിനാം തഥാ
ദ്വാഭ്യാം ത്രിഭിഃ ശരൈശ് ചാന്യാൻ പാർഥോ വിവ്യാധ മാരിഷ
43 തേ ഹന്യമാനാഃ പാർഥേന ഭീഷ്മം ശാന്തനവം യയുഃ
അഗാധേ മജ്ജമാനാനാം ഭീഷ്മസ് ത്രാതാഭവത് തദാ
44 ആപതദ്ഭിസ് തു തൈസ് തത്ര പ്രഭഗ്നം താവകം ബലം
സഞ്ചുക്ഷുഭേ മഹാരാജ വാതൈർ ഇവ മഹാർണവഃ

അധ്യായം 78

1 സഞ്ജയ ഉവാച
തഥാ പ്രവൃത്തേ സംഗ്രാമേ നിവൃത്തേ ച സുശർമണി
പ്രഭഗ്നേഷു ച വീരേഷു പാണ്ഡവേന മഹാത്മനാ
2 ക്ഷുഭ്യമാണേ ബലേ തൂർണം സാഗരപ്രതിമേ തവ
പ്രത്യുദ്യാതേ ച ഗാംഗേയേ ത്വരിതം വിജയം പ്രതി
3 ദൃഷ്ട്വാ ദുര്യോധനോ രാജൻ രണേ പാർഥസ്യ വിക്രമം
ത്വരമാണഃ സമഭ്യേത്യ സർവാംസ് താൻ അബ്രവീൻ നൃപാൻ
4 തേഷാം ച പ്രമുഖേ ശൂരം സുശർമാണം മഹാബലം
മധ്യേ സർവസ്യ സൈന്യസ്യ ഭൃശം സംഹർഷയൻ വചഃ
5 ഏഷ ഭീഷ്മഃ ശാന്തനവോ യോദ്ധുകാമോ ധനഞ്ജയം
സർവാത്മനാ കുരുശ്രേഷ്ഠസ് ത്യക്ത്വാ ജീവിതം ആത്മനഃ
6 തം പ്രയാന്തം പരാനീകം സർവസൈന്യേന ഭാരതം
സംയത്താഃ സമരേ സർവേ പാലയധ്വം പിതാമഹം
7 ബാഢം ഇത്യ് ഏവം ഉക്ത്വാ തു താന്യ് അനീകാനി സർവശഃ
നരേന്ദ്രാണാം മഹാരാജ സമാജഗ്മുഃ പിതാമഹം
8 തതഃ പ്രയാതഃ സഹസാ ഭീഷ്മഃ ശാന്തനവോ ƒർജുനം
രണേ ഭാരതം ആയാന്തം ആസസാദ മഹാബലം
9 മഹാശ്വേതാശ്വയുക്തേന ഭീമ വാനരകേതുനാ
മഹതാ മേഘനാദേന രഥേനാതി വിരാജത
10 സമരേ സർവസൈന്യാനാം ഉപയാതം ധനഞ്ജയം
അഭവത് തുമുലോ നാദോ ഭയാദ് ദൃഷ്ട്വാ കിരീടിനം
11 അഭീശു ഹസ്തം കൃഷ്ണം ച ദൃഷ്ട്വാദിത്യം ഇവാപരം
മധ്യന്ദിന ഗതം സംഖ്യേ ന ശേകുഃ പ്രതിവീക്ഷിതും
12 തഥാ ശാന്തനവം ഭീഷ്മം ശ്വേതാശ്വം ശ്വേതകാർമുകം
ന ശേകുഃ പാണ്ഡവാ ദ്രഷ്ടും ശ്വേതഗ്രഹം ഇവോദിതം
13 സ സർവതഃ പരിവൃതസ് ത്രിഗർതൈഃ സുമഹാത്മഭിഃ
ഭ്രാതൃഭിസ് തവ പുത്രൈശ് ച തഥാന്യൈശ് ച മഹാരഥൈഃ
14 ഭാരദ്വാജസ് തു സമരേ മത്സ്യം വിവ്യാധ പത്രിണാ
ധ്വജം ചാസ്യ ശരേണാജൗ ധനുശ് ചൈകേന ചിച്ഛിദേ
15 തദ് അപാസ്യ ധനുശ് ഛിന്നം വിരാടോ വാഹിനീപതിഃ
അന്യദ് ആദത്ത വേഗേന ധനുർ ഭാരസഹം ദൃഢം
ശരാംശ് ചാശീവിഷാകാരാഞ് ജ്വലിതാൻ പന്നഗാൻ ഇവ

16 ദ്രോണം ത്രിഭിഃ പ്രവിവ്യാധ ചതുർഭിശ് ചാസ്യ വാജിനഃ
ധ്വജം ഏകേന വിവ്യാധ സാരഥിം ചാസ്യ പഞ്ചഭിഃ
ധനുർ ഏകേഷുണാവിധ്യത് തത്രാക്രുധ്യദ് ദ്വിജർഷഭഃ
17 തസ്യ ദ്രോണോ ƒവധീദ് അശ്വാഞ് ശരൈഃ സംനതപർവഭിഃ
അഷ്ടാഭിർ ഭരതശ്രേഷ്ഠ സൂതം ഏകേന പത്രിണാ
18 സ ഹതാശ്വാദ് അവപ്ലുത്യ സ്യന്ദനാദ് ധതസാരഥിഃ
ആരുരോഹ രഥം തൂർണം ശംഖസ്യ രഥിനാം വരഃ
19 തതസ് തു തൗ പിതാ പുത്രൗ ഭാരദ്വാജം രഥേ സ്ഥിതൗ
മഹതാ ശരവർഷേണ വാരയാം ആസതുർ ബലാത്
20 ഭാരദ്വാജസ് തതഃ ക്രുദ്ധഃ ശരം ആശീവിഷോപമം
ചിക്ഷേപ സമരേ തൂർണം ശംഖം പ്രതി ജനേശ്വര
21 സ തസ്യ ഹൃദയം ഭിത്ത്വാ പീത്വാ ശോണിതം ആഹവേ
ജഗാമ ധരണിം ബാണോ ലോഹിതാർദ്രീകൃതച്ഛവിഃ
22 സ പപാത രഥാത് തൂർണം ഭാരദ്വാജശരാഹതഃ
ധനുസ് ത്യക്ത്വാ ശരാംശ് ചൈവ പിതുർ ഏവ സമീപതഃ
23 ഹതം സ്വം ആത്മജം ദൃഷ്ട്വാ വിരാടഃ പ്രാദ്രവദ് ഭയാത്
ഉത്സൃജ്യ സമരേ ദ്രോണം വ്യാത്താനനം ഇവാന്തകം
24 ഭാരദ്വാജസ് തതസ് തൂർണം പാണ്ഡവാനാം മഹാചമൂം
ദാരയാം ആസ സമരേ ശതശോ ƒഥ സഹസ്രശഃ
25 ശിഖണ്ഡ്യ് അപി മഹാരാജ ദ്രൗണിം ആസാദ്യ സംയുഗേ
ആജഘ്നാന ഭ്രുവോർ മധ്യേ നാരാചൈസ് ത്രിഭിർ ആശുഗൈഃ
26 സ ബഭൗ നരശാർദൂലോ ലലാടേ സംസ്ഥിതൈസ് ത്രിഭിഃ
ശിഖരൈഃ കാഞ്ചനമയൈർ മേരുസ് ത്രിഭിർ ഇവോച്ഛ്രിതൈഃ
27 അശ്വത്ഥാമാ തതഃ ക്രുദ്ധോ നിമേഷാർധാച് ഛിഖണ്ഡിനഃ
സൂതം ധ്വജം അഥോ രാജംസ് തുരഗാൻ ആയുധം തഥാ
ശരൈർ ബഹുഭിർ ഉദ്ദിശ്യ പാതയാം ആസ സംയുഗേ
28 സ ഹതാശ്വാദ് അവപ്ലുത്യ രഥാദ് വൈ രഥിനാം വരഃ
ഖഡ്ഗം ആദായ നിശിതം വിമലം ച ശരാവരം
ശ്യേനവദ് വ്യചരത് ക്രുദ്ധഃ ശിഖണ്ഡീ ശത്രുതാപനഃ
29 സ ഖഡ്ഗസ്യ മഹാരാജ ചരതസ് തസ്യ സംയുഗേ
നാന്തരം ദദൃശേ ദ്രൗണിസ് തദ് അദ്ഭുതം ഇവാഭവത്
30 തതഃ ശരസഹസ്രാണി ബഹൂനി ഭരതർഷഭ
പ്രേഷയാം ആസ സമരേ ദ്രൗണിഃ പരമകോപനഃ

31 താം ആപതന്തീം സമരേ ശരവൃഷ്ടിം സുദാരുണാം
അസിനാ തീക്ഷ്ണധാരേണ ചിച്ഛേദ ബലിനാം വരഃ
32 തതോ ƒസ്യ വിമലം ദ്രൗണിഃ ശതചന്ദ്രം മനോരമം
ചർമാച്ഛിനദ് അസിം ചാസ്യ ഖണ്ഡയാം ആസ സംയുഗേ
ശിതൈഃ സുബഹുശോ രാജംസ് തം ച വിവ്യാധ പത്രിഭിഃ
33 ശിഖണ്ഡീ തു തതഃ ഖഡ്ഗം ഖണ്ഡിതം തേന സായകൈഃ
ആവിധ്യ വ്യസൃജത് തൂർണം ജ്വലന്തം ഇവ പന്നഗം
34 തം ആപതന്തം സഹസാ കാലാനലസമപ്രഭം
ചിച്ഛേദ സമരേ ദ്രൗണിർ ദർശയൻ പാണിലാഘവം
ശിഖണ്ഡിനം ച വിവ്യാധ ശരൈർ ബഹുഭിർ ആയസൈഃ
35 ശിഖണ്ഡീ തു ഭൃശം രാജംസ് താഡ്യമാനഃ ശിതൈഃ ശരൈഃ
ആരുരോഹ രഥം തൂർണം മാധവസ്യ മഹാത്മനഃ
36 സാത്യകിസ് തു തതഃ ക്രുദ്ധോ രാക്ഷസം ക്രൂരം ആഹവേ
അലംബുസം ശരൈർ ഘോരൈർ വിവ്യാധ ബലിനാം ബലീ
37 രാക്ഷസേന്ദ്രസ് തതസ് തസ്യ ധനുശ് ചിച്ഛേദ ഭാരത
അർധചന്ദ്രേണ സമരേ തം ച വിവ്യാധ സായകൈഃ
മായാം ച രാക്ഷസീം കൃത്വാ ശരവർഷൈർ അവാകിരത്
38 തത്രാദ്ഭുതം അപശ്യാമ ശൈനേയസ്യ പരാക്രമം
നാസംഭ്രമദ് യത് സമരേ വധ്യമാനഃ ശിതൈഃ ശരൈഃ
39 ഐന്ദ്രം അസ്ത്രം ച വാർഷ്ണേയോ യോജയാം ആസ ഭാരത
വിജയാദ് യദ് അനപ്രാപ്തം മാധവേന യശസ്വിനാ
40 തദ് അസ്ത്രം ഭസ്മസാത് കൃത്വാ മായാം താം രാക്ഷസീം തദാ
അലംബുസം ശരൈർ ഘോരൈർ അഭ്യാകിരത സർവശഃ
പർവതം വാരിധാരാഭിഃ പ്രാവൃഷീവ ബലാഹകഃ
41 തത് തഥാ പീഡിതം തേന മാധവേന മഹാത്മനാ
പ്രദുദ്രാവ ഭയാദ് രക്ഷോ ഹിത്വാ സാത്യകിം ആഹവേ
42 തം അജേയം രാക്ഷസേന്ദ്രം സംഖ്യേ മഘവതാ അപി
ശൈനേയഃ പ്രാണദജ് ജിത്വാ യോധാനാം തവ പശ്യതാം
43 ന്യഹനത് താവകാംശ് ചാപി സാത്യകിഃ സത്യവിക്രമഃ
നിശിതൈർ ബഹുഭിർ ബാണൈസ് തേ ƒദ്രവന്ത ഭയാർദിതാഃ
44 ഏതസ്മിന്ന് ഏവ കാലേ തു ദ്രുപദസ്യാത്മജോ ബലീ
ധൃഷ്ടദ്യുമ്നോ മഹാരാജ തവ പുത്രം ജനേശ്വരം
ഛാദയാം ആസ സമരേ ശരൈഃ സംനതപർവഭിഃ

45 സഞ്ഛാദ്യമാനോ വിശിഖൈർ ധൃഷ്ടദ്യുമ്നേന ഭാരത
വിവ്യഥേ ന ച രാജേന്ദ്ര തവ പുത്രോ ജനേശ്വരഃ
46 ധൃഷ്ടദ്യുമ്നം ച സമരേ തൂർണം വിവ്യാധ സായകൈഃ
ഷഷ്ട്യാ ച ത്രിംശതാ ചൈവ തദ് അദ്ഭുതം ഇവാഭവത്
47 തസ്യ സേനാപതിഃ ക്രുദ്ധോ ധനുശ് ചിച്ഛേദ മാരിഷ
ഹയാംശ് ച ചതുരഃ ശീഘ്രം നിജഘ്നാന മഹാരഥഃ
ശരൈശ് ചൈനം സുനിശിതൈഃ ക്ഷിപ്രം വിവ്യാധ സപ്തഭിഃ
48 സ ഹതാശ്വാൻ മഹാബാഹുർ അവപ്ലുത്യ രഥാദ് ബലീ
പദാതിർ അസിം ഉദ്യമ്യ പ്രാദ്രവത് പാർഷതം പ്രതി
49 ശകുനിസ് തം സമഭ്യേത്യ രാജഗൃദ്ധീ മഹാബലഃ
രാജാനം സർവലോകസ്യ രഥം ആരോപയത് സ്വകം
50 തതോ നൃപം പരാജിത്യ പാർഷതഃ പരവീരഹാ
ന്യഹനത് താവകം സൈന്യം വജ്രപാണിർ ഇവാസുരം
51 കൃതവർമാ രണേ ഭീമം ശരൈർ ആർച്ഛൻ മഹാരഥം
പ്രച്ഛാദയാം ആസ ച തം മഹാമേഘോ രവിം യഥാ
52 തതഃ പ്രഹസ്യ സമരേ ഭീമസേനഃ പരന്തപഃ
പ്രേഷയാം ആസ സങ്ക്രുദ്ധഃ സായകാൻ കൃതവർമണേ
53 തൈർ അർദ്യമാനോ ƒതിരഥഃ സാത്വതഃ ശസ്ത്രകോവിദഃ
നാകമ്പത മഹാരാജ ഭീമം ചാർഛച് ഛിതൈഃ ശരൈഃ
54 തസ്യാശ്വാംശ് ചതുരോ ഹത്വാ ഭീമസേനോ മഹാബലഃ
സാരഥിം പാതയാം ആസ ധ്വജം ച സുപരിഷ്കൃതം
55 ശരൈർ ബഹുവിധൈശ് ചൈനം ആചിനോത് പരവീഹരാ
ശകലീകൃതസർവാംഗഃ ശ്വാവിദ്വത് സമദൃശ്യത
56 ഹതാശ്വാത് തു രഥാത് തൂർണം വൃഷകസ്യ രഥം യയൗ
സ്യാലസ്യ തേ മഹാരാജ തവ പുത്രസ്യ പശ്യതഃ
57 ഭീമസേനോ ƒപി സങ്ക്രുദ്ധസ് തവ സൈന്യം ഉപാദ്രവത്
നിജഘ്നാന ച സങ്ക്രുദ്ധോ ദണ്ഡപാണിർ ഇവാന്തകഃ

അധ്യായം 79

1 [ധൃ]
ബഹ്ഗനീഹ വിചിത്രാണി ദ്വൈരഥാനി സ്മ സഞ്ജയ
പാണ്ഡൂനാം മാമകൈഃ സാർധം അശ്രൗഷം തവ ജൽപതഃ
2 ന ചൈവ മാമകം കം ചിദ് ധൃഷ്ടം ശംസസി സഞ്ജയ
നിത്യം പാണ്ഡുസുതാൻ ഹൃഷ്ടാൻ അഭഗ്നാംശ് ചൈവ ശംസസി
3 ജീയമാനാൻ വിമനസോ മാമകാൻ വിഗതൗജസഃ
വദസേ സംയുഗേ സൂത ദിഷ്ടം ഏതദ് അസംശയം
4 [സ്]
യഥാശക്തി യഥോത്സാഹം യുദ്ധേ ചേഷ്ടന്തി താവകാഃ
ദർശയാനാഃ പരം ശക്ത്യാ പൗരുഷം പുരുഷർഷഭ
5 ഗംഗായാഃ സുരനദ്യാ വൈ സ്വാദു ഭൂതം യഥോദകം
മഹോദധി ഗുണാഭ്യാസാൽ ലവണത്വം നിഗച്ഛതി
6 തഥാ തത് പൗരുഷം രാജംസ് താവകാനാം മഹാത്മനാം
പ്രാപ്യ പാണ്ഡുസുതാൻ വീരാൻ വ്യർഥം ഭവതി സംയുഗേ
7 ഘടമാനാൻ യഥാശക്തി കുർവാണാൻ കർമ ദുഷ്കരം
ന ദോഷേണ കുരുശ്രേഷ്ഠ കൗരവാൻ ഗന്തും അർഹസി
8 തവാപരാധാത് സുമഹാൻ സപുത്രസ്യ വിശാം പതേ
പൃഥിവ്യാഃ പ്രക്ഷയോ ഘോരോ യമ രാഷ്ട്രവിവർധനഃ
9 ആത്മദോഷാത് സമുത്പന്നം ശോചിതും നാർഹസേ നൃപ
ന ഹി രക്ഷന്തി രാജാനഃ സർവാർഥാൻ നാപി ജീവിതം
10 യുദ്ധേ സുകൃതിനാം ലോകാൻ ഇച്ഛന്തോ വസുധാധിപാഃ
ചമൂം വിഗാഹ്യ യുധ്യന്തേ നിത്യം സ്വർഗപരായണാഃ
11 പൂർവാഹ്ണേ തു മഹാരാജ പ്രാവർതത ജനക്ഷയഃ
തൻ മമൈകമനാ ഭൂത്വാ ശൃണു ദേവാസുരോപമം
12 ആവന്ത്യൗ തു മഹേഷ്വാസൗ മഹാത്മാനൗ മഹാബലൗ
ഇരാവന്തം അഭിപ്രേക്ഷ്യ സമേയാതാം രണോത്കടൗ
തേഷാം പ്രവവൃതേ യുദ്ധം തുമുലം ലോമഹർഷണം
13 ഇരാവാംസ് തു സുസങ്ക്രുദ്ധോ ഭ്രാതരൗ ദേവരൂപിണൗ
വിവ്യാധ നിശിതൈസ് തൂർണം ശരൈഃ സംനതപർവഭിഃ
താവ് ഏനം പ്രത്യവിധ്യേതാം സമരേ ചിത്രയോധിനൗ
14 യുധ്യതാം ഹി തഥാ രാജൻ വിശേഷോ ന വ്യദൃശ്യത
യതതാം ശത്രുനാശായ കൃതപ്രതികൃതൈഷിണാം

15 ഇരാവാംസ് തു തതോ രാജന്ന് അനുവിന്ദസ്യ സായകൈഃ
ചതുർഭിശ് ചതുരോ വാഹാൻ അനയദ് യമസാദനം
16 ഭല്ലാഭ്യാം ച സുതീക്ഷ്ണാഭ്യാം ധനുഃ കേതും ച മാരിഷ
ചിച്ഛേദ സമരേ രാജംസ് തദ് അദ്ഭുതം ഇവാഭവത്
17 ത്യക്ത്വാനുവിന്ദോ ഽഥ രഥം വിന്ദസ്യ രഥം ആസ്ഥിതഃ
ധനുർ ഗൃഹീത്വാ നവമം ഭാരസാധനം ഉത്തമം
18 താവ് ഏകസ്ഥൗ രണേ വീരാവ് ആവന്ത്യൗ രഥിനാം വരൗ
ശരാൻ മുമുചതുസ് തൂർണം ഇരാവതി മഹാത്മനി
19 താഭ്യാം മുക്താ മഹാവേഗാഃ ശരാഃ കാഞ്ചനഭൂഷണാഃ
ദിവാകരപഥം പ്രാപ്യ ഛാദയാം ആസുർ അംബരം
20 ഇരാവാംസ് തു തതഃ ക്രുദ്ധോ ഭ്രാതരൗ തൗ മഹാരഥൗ
വവർഷ ശരവർഷേണ സാരഥിം ചാപ്യ് അപാതയത്
21 തസ്മിൻ നിപതിതേ ഭൂമൗ ഗതസത്ത്വേ ഽഥ സാരഥൗ
രഥഃ പ്രദുദ്രാവ ദിശഃ സമുദ്ഭ്രാന്ത ഹയസ് തതഃ
22 തൗ സ ജിത്വാ മഹാരാജ നാഗരാജസുതാ സുതഃ
പൗരുഷം ഖ്യാപയംസ് തൂർണം വ്യധമത് തവ വാഹിനീം
23 സാ വധ്യമാനാ സമരേ ധാർതരാഷ്ട്രീ മഹാചമൂഃ
വേഗാൻ ബഹുവിധാംശ് ചക്രേ വിഷം പീത്വേവ മാനവഃ
24 ഹൈഡിംബോ രാക്ഷസേന്ദ്രസ് തു ഭഗദത്തം സമാദ്രവത്
രഥേനാദിത്യവർണേന സ ധ്വജേന മഹാബലഃ
25 തതഃ പ്രാഗ്ജ്യോതിഷോ രാജാ നാഗരാജം സമാസ്ഥിതഃ
യഥാ വജ്രധരഃ പൂർവം സംഗ്രമേ താരകാമയേ
26 തതർ ദേവാഃ സ ഗന്ധർവാ ഋഷയശ് ച സമാഗതാഃ
വിശേഷം ന സ്മ വിവിദുർ ഹൈഡിംബ ഭഗദത്തയോഃ
27 യഥാ സുരപതിഃ ശക്രസ് ത്രാസയാം ആസ ദാനവാൻ
തഥൈവ സമരേ രാജംസ് ത്രാസയാം ആസ പാണ്ഡവാൻ
28 തേന വിദ്രാവ്യമാണാസ് തേ പാണ്ഡവാഃ സർവതോദിശം
ത്രാതാരം നാഭ്യവിന്ദന്ത സ്വേഷ്വ് അനീകേഷു ഭാരത
29 ഭൈമസേനിം രഥസ്ഥം തു തത്രാപശ്യാമ ഭാരത
ശേഷാ വിമനസോ ഭൂത്വാ പ്രാദ്രവന്ത മഹാരഥാഃ
30 നിവൃത്തേഷു തു പാണ്ഡൂനാം പുനഃ സൈന്യേഷു ഭാരത
ആസീൻ നിഷ്ടാനകോ ഘോരസ് തവ സൈന്യേഷു സംയുഗേ
31 ഘടോത്കചസ് തതോ രാജൻ ഭഗദത്തം മഹാരണേ

ശരൈഃ പ്രച്ഛാദയാം ആസ മേരും ഗിരിം ഇവാംബുദഃ
32 നിഹത്യ താഞ് ശരാൻ രാജാ രാക്ഷസസ്യ ധനുശ്ച്യുതാൻ
ഭൈമസേനിം രണേ തൂർണം സർവമർമസ്വ് അതാഡയത്
33 സ താഡ്യമാനോ ബഹുഭിഃ ശരൈഃ സംനതപർവഭിഃ
ന വിവ്യഥേ രാക്ഷസേന്ദ്രോ ഭിദ്യമാന ഇവാചലഃ
34 തസ്യ പ്രാഗ്ജ്യോതിഷഃ ക്രുദ്ധസ് തോമരാൻ സ ചതുർദശ
പ്രേഷയാം ആസ സമരേ താംശ് ച ചിച്ഛേദ രാക്ഷസഃ
35 സ താംശ് ഛിത്ത്വാ മഹാബാഹുസ് തോമരാൻ നിശിതൈഃ ശരൈഃ
ഭഗദത്തം ച വിവ്യാധ സപ്തത്യാ കങ്കപത്രിഭിഃ
36 തതഃ പ്രാഗ്ജ്യോതിഷോ രാജൻ പ്രഹസന്ന് ഇവ ഭാരത
തസ്യാശ്വാംശ് ചതുരഃ സംഖ്യേ പാതയാം ആസ സായകൈഃ
37 സ ഹതാശ്വേ രഥേ തിഷ്ഠൻ രാക്ഷസേന്ദ്രഃ പ്രതാപവാൻ
ശക്തിം ചിക്ഷേപ വേഗേന പ്രാഗ്ജ്യോതിഷ ഗജം പ്രതി
38 താം ആപതന്തീം സഹസാ ഹേമദണ്ഡാം സുവേഗിനാം
ത്രിധാ ചിച്ഛേദ നൃപതിഃ സാ വ്യകീര്യത മേദിനീം
39 ശക്തിം വിനിഹതാം ദൃഷ്ട്വാ ഹൈഡിംബഃ പ്രാദ്രവദ് ഭയാത്
യഥേന്ദ്രസ്യ രണാത് പൂർവം നമുചിർ ദൈത്യ സത്തമഃ
40 തം വിജിത്യ രണേ ശൂരം വിക്രാന്തം ഖ്യാതപൗരുഷം
അജേയം സമരേ രാജൻ യമേന വരുണേന ച
41 പാണ്ഡവീം സമരേ സേനാം സംമമർദ സ കുഞ്ജരഃ
യഥാ വനഗജോ രാജൻ മൃദ്ഗംശ് ചരതി പദ്മിനീം
42 മദ്രേശ്വരസ് തു സമരേ യമാഭ്യാം സഹ സംഗതഃ
സ്വസ്രീയൗ ഛാദയാം ചക്രേ ശരൗഘൈഃ പാണ്ഡുനന്ദനൗ
43 സഹദേവസ് തു സമരേ മാതുലം വീക്ഷ്യ സംഗതം
അവാരയച് ഛരൗഘേണ മേഘോ യദ്വദ് ദിവാകരം
44 ഛാദ്യമാനഃ ശരൗഘേണ ഹൃഷ്ടരൂപതരോ fഭവത്
തയോശ് ചാപ്യ് അഭവത് പ്രീതിർ അതുലാ മാതൃകാരണാത്
45 തതഃ പ്രഹസ്യ സമരേ നകുലസ്യ മഹാരഥഃ
അശ്വാൻ വൈ ചതുരോ രാജംശ് ചതുർഭിഃ സായകോത്തമൈഃ
പ്രേഷയാം ആസ സമരേ യമസ്യ സദനം പ്രതി
46 ഹയാശ്വാത് തു രഥാത് തൂർണം അവപ്ലുത്യ മഹാരഥഃ
ആരുരോഹ തതോ ഹാനം ഭ്രാതുർ ഏവ യശസ്വിനഃ
47 ഏകസ്ഥൗ തു രണേ ശൂരൗ ദൃഢേ വിക്ഷിപ്യ കാർമുകേ

മദ്രരാജരഥം ക്രുദ്ധൗ ഛാദയാം ആസതുഃ ക്ഷണാത്
48 സ ച്ഛാദ്യമാനോ ബഹുഭിഃ ശരൈഃ സംനതപർവഭിഃ
സ്വസ്രീയാഭ്യാം നരവ്യാഘ്രോ നാകമ്പത യഥാചലഃ
പ്രഹസന്ന് ഇവ താം ചാപി ശരവൃഷ്ടിം ജഘാന ഹ
49 സഹദേവസ് തതഃ ക്രുദ്ധഃ ശരം ഉദ്യമ്യ വീര്യവാൻ
മദ്രരാജം അഭിപ്രേക്ഷ്യ പ്രേഷയാം ആസ ഭാരത
50 സ ശരഃ പ്രേഷിതസ് തേന ഗരുത്മാൻ ഇവ വേഗവാൻ
മദ്രരാജം വിനിർഭിദ്യ നിപപാത മഹീതലേ
51 സ ഗാഢവിദ്ധോ വ്യഥിതോ രഥോപസ്ഥേ മഹാരഥഃ
നിഷസാദ മഹാരാജ കശ്മലം ച ജഗാമ ഹ
52 തം വിസഞ്ജ്ഞം നിപതിതം സൂതഃ സമ്പ്രേക്ഷ്യ സംയുഗേ
അപോവാഹ രഥേനാജൗ യമാഭ്യാം അഭിപീഡിതം
53 ദൃഷ്ട്വാ മദ്രേശ്വര രഥം ധാർതരാഷ്ട്രാഃ പരാങ്മുഖം
സർവേ വിമനസോ ഭൂത്വാ നേദം അസ്തീത്യ് അചിന്തയൻ
54 നിർജിത്യ മാതുലം സംഖ്യേ മാദ്രീപുത്രൗ മഹാരഥൗ
ദധ്മതുർ മുദിതൗ ശംഖൗ സിംഹനാദം വിനേദതുഃ
55 അഭിദുദ്രുവതുർ ഹൃഷ്ടൗ തവ സൈന്യം വിശാം പതേ
യഥാ ദൈത്യ ചമൂം രാജന്ന് ഇന്ദ്രോപേന്ദ്രാവ് ഇവാമരൗ

അധ്യായം 80

1 [സ്]
തതോ യുധിഷ്ഠിരോ രാജാ മധ്യം പ്രാപ്തേ ദിവാകരേ
ശ്രുതായുഷം അഭിപ്രേക്ഷ്യ ചോദയാം ആസ വാജിനഃ
2 അഭ്യധാവത് തതോ രാജാ ശ്രുതായുഷം അരിന്ദമം
വിനിഘ്നൻ സായകൈസ് തീക്ഷ്ണൈർ നവഭിർ നതപർവഭിഃ
3 സ സംവാര്യ രണേ രാജാ പ്രേഷിതാൻ ധർമസൂനുനാ
ശരാൻ സപ്ത മഹേഷ്വാസഃ കൗന്തേയായ സമർപയത്
4 തേ തസ്യ കവചം ഭിത്ത്വാ പപുഃ ശോണിതം ആഹവേ
അസൂൻ ഇവ വിചിന്വന്തോ ദേഹേ തസ്യ മഹാത്മനഃ
5 പാണ്ഡവസ് തു ഭൃശം വിദ്ധസ് തേന രാജ്ഞാ മഹാത്മനാ
രണേ വരാഹകർണേന രാജാനം ഹൃദി വിവ്യധേ
6 അഥാപരേണ ഭല്ലേന കേതും തസ്യ മഹാത്മനഃ
രഥശ്രേഷ്ഠോ രഥാത് തൂർണം ഭൂമൗ പാർഥോ ന്യപാതയത്
7 കേതും നിപതിതം ദൃഷ്ട്വാ ശ്രുതായുഃ സ തു പാർഥിവഃ
പാണ്ഡവം വിശിഖൈസ് തീക്ഷ്ണൈ രാജൻ വിവ്യാധ സപ്തഭിഃ
8 തതഃ ക്രോധാത് പ്രജജ്വാല ധർമപുത്രോ യുധിഷ്ഠിരഃ
യഥാ യുഗാന്തേ ഭൂതാനി ധക്ഷ്യന്ന് ഇവ ഹുതാശനഃ
9 ക്രുദ്ധം തു പാണ്ഡവം ദൃഷ്ട്വാ ദേവഗന്ധർവരാക്ഷസഃ
പ്രവിവ്യഥുർ മഹാരാജ വ്യാകുലം ചാപ്യ് അഭൂജ് ജഗത്
10 സർവേഷാം ചൈവ ഭൂതാനാം ഇദം ആസീൻ മനോഗതം
ത്രീംൽ ലോകാൻ അദ്യ സങ്ക്രുദ്ധോ നൃപോ ƒയം ധക്ഷ്യതീതി വൈ
11 ഋഷയശ് ചൈവ ദേവാശ് ച ചക്രുഃ സ്വസ്ത്യയനം മഹത്
ലോകാനാം നൃപ ശാന്ത്യ് അർഥം ക്രോധിതേ പാണ്ഡവേ തദാ
12 സ ച ക്രോധസമാവിഷ്ടഃ സൃക്കിണീ പരിലേലിഹൻ
ദധാരാത്മ വപുർ ഘോരം യുഗാന്താദിത്യസംനിഭം
13 തതഃ സർവാണി സൈന്യാനി താവകാനി വിശാം പതേ
നിരാശാന്യ് അഭവംസ് തത്ര ജീവിതം പ്രതി ഭാരത
14 സ തു ധൈര്യേണ തം കോപം സംനിവാര്യ മഹായശാഃ
ശ്രുതായുഷഃ പ്രചിച്ഛേദ മുഷ്ടിദേശേ മഹദ് ധനുഃ
15 അഥൈനം ഛിന്നധന്വാനം നാരാചേന സ്തനാന്തരേ
നിർബിഭേദ രണേ രാജാ സർവസൈന്യസ്യ പശ്യതഃ
16 സ ത്വരം ചരണേ രാജംസ് തസ്യ വാഹാൻ മഹാത്മനഃ

നിജഘ്ലാന ശരൈഃ ക്ഷിപ്രം സൂതം ച സുമഹാബലഃ
17 ഹതാശ്വം തു രഥം ത്യക്ത്വാ ദൃഷ്ട്വാ രാജ്ഞസ് തു പൗരുഷം
വിപ്രദുദ്രാവ വേഗേന ശ്രുതായുഃ സമരേ തദാ
18 തസ്മിഞ് ജിതേ മഹേഷ്വാസേ ധർമപുത്രേണ സംയുഗേ
ദുര്യോധന ബലം രാജൻ സർവം ആസീത് പരാങ്മുഖം
19 ഏതത് കൃത്വാ മഹാരാജ ധർമപുത്രോ യുധിഷ്ഠിരഃ
വ്യാത്താനനോ യഥാകാലസ് തവ സൈന്യം ജഘ്ലാന ഹ
20 ചേകിതാനസ് തു വാർഷ്ണേയോ ഗൗതമം രഥിനാം വരം
പ്രേക്ഷതാം സർവസൈന്യാനാം ഛാദയാം ആസ സായകൈഃ
21 സംനിവാര്യ ശരാംസ് താംസ് തു കൃപഃ ശാരദ്വതോ യുധി
ചേകിതാനം രണേ യത്തം രാജൻ വിവ്യാധ പത്രിഭിഃ
22 അഥാപരേണ ഭല്ലേന ധനുശ് ചിച്ഛേദ മാരിഷ
സാരഥിം ചാസ്യ സമരേ ക്ഷിപ്രഹസ്തോ ന്യപാതയത്
ഹയാംശ് ചാസ്യാവധീദ് രാജന്ന് ഉഭൗ ച പാർഷ്ണിസാരഥീ
23 സോ ƒവപ്ലുത്യ രഥാത് തൂർണം ഗദാം ജഗ്രാഹ സാത്വതഃ
സ തയാ വീര ഘ്ലാതിന്യാ ഗദയാ ഗദിനാം വരഃ
ഗൗതമസ്യ ഹയാൻ ഹത്വാ സാരഥിം ച ന്യപാതയത്
24 ഭൂമിഷ്ഠോ ഗൗതമസ് തസ്യ ശരാംശ് ചിക്ഷേപ ഷോഡശ
തേ ശരാഃ സാത്വതം ഭിത്ത്വാ പ്രാവിശന്ത ധരാതലം
25 ചേകിതാനസ് തതഃ ക്രുദ്ധഃ പുനശ് ചിക്ഷേപ താം ഗദാം
ഗൗതമസ്യ വധാകാങ്ക്ഷീ വൃത്രസ്യേവ പുരന്ദരഃ
26 താം ആപതന്തീം വിമലാം അശ്മഗർഭാം മഹാഗദാം
ശരൈർ അനേകസാഹസ്രൈർ വാരയാം ആസ ഗൗതമഃ
27 ചേകിതാനസ് തതഃ ഖഡ്ഗം കോശാദ് ഉദ്ധൃത്യ ഭാരത
ലാഘവം പരം ആസ്ഥായ ഗൗതമം സമുപാദ്രവത്
28 ഗൗതമോ ƒപി ധനുസ് ത്യക്ത്വാ പ്രഗൃഹ്യാസിം സുസംശിതം
വേഗേന മഹതാ രാജംശ് ചേകിതാനം ഉപാദ്രവത്
29 താവ് ഉഭൗ ബലസമ്പന്നൗ നിസ്ത്രിംശവരധാരിണൗ
നിസ്ത്രിംശാഭ്യാം സുതീക്ഷ്ണാഭ്യാം അന്യോന്യം സന്തതക്ഷതുഃ
30 നിസ്ത്രിംശവേഗാഭിഹതൗ തതസ് തൗ പുരുഷർഷഭൗ
ധരണീം സമനുപ്രാപ്തൗ സർവഭൂതനിഷേവിതാം
മൂർഛയാഭിപരീതാംഗൗ വ്യായാമേന ച മോഹിതൗ
31 തതോ ƒഭ്യധാവദ് വേഗേന കരകർഷഃ സുഹൃത് തയാ

ചേകിതാനം തഥാ ഭൃതം ദൃഷ്ട്വാ സമരദുർമദം
രഥം ആരോപയച് ചൈനം സർവസൈന്യസ്യ പശ്യതഃ
32 തഥൈവ ശകുനിഃ ശൂരഃ സ്യാലസ് തവ വിശാം പതേ
ആരോപയദ് രഥം തൂർണം ഗൗതമം രഥിനാം വരം
33 സൗമദത്തിം തഥാ ക്രുദ്ധോ ധൃഷ്ടകേതുർ മഹാബലഃ
നവത്യാ സായകൈഃ ക്ഷിപ്രം രാജൻ വിവ്യാധ വക്ഷസി
34 സൗമദത്തിർ ഉരഃസ്ഥൈർ തൈർ ഭൃശം ബാണൈർ അശോഭത
മധ്യം ദിനേ മഹാരാജ രശ്മിഭിസ് തപനോ യഥാ
35 ഭൂരിശ്രവാസ് തു സമരേ ധൃഷ്ടകേതും മഹാരഥം
ഹതസൂത ഹയം ചക്രേ വിരഥം സായകോത്തമൈഃ
36 വിരഥം ചൈനം ആലോക്യ ഹതാശ്വം ഹതസാരഥിം
മഹതാ ശരവർഷേണ ഛാദയാം ആസ സംയുഗേ
37 സ ച തം രഥം ഉത്സൃജ്യ ധൃഷ്ടകേതുർ മഹാമനാഃ
ആരുരോഹ തതോ യാനം ശതാനീകസ്യ മാരിഷ
38 ചിത്രസേനോ വികർണശ് ച രാജൻ ദുർമർഷണസ് തഥാ
രഥിനോ ഹേമസംനാഹാഃ സൗഭദ്രം അഭിദുദ്രുവുഃ
39 അഭിമന്യോസ് തതസ് തൈസ് തു ഘോരം യുദ്ധം അവർതത
ശരീരസ്യ യഥാ രാജൻ വാതപിത്ത കഫൈസ് ത്രിഭിഃ
40 വിരഥാംസ് തവ പുത്രാംസ് തു കൃത്വാ രാജൻ മഹാഹവേ
ന ജഘാന നരവ്യാഘ്രഃ സ്മരൻ ഭീമ വചസ് തദാ
41 തതോ രാജ്ഞാം ബഹുശതൈർ ഗജാശ്വരഥയായിഭിഃ
സംവൃതം സമരേ ഭീഷ്മം ദേവൈർ അപി ദുരാസദം
42 പ്രയാന്തം ശീഘ്രം ഉദ്വീക്ഷ്യ പരിത്രാതും സുതാംസ് തവ
അഭിമന്യും സമുദ്ദിശ്യ ബാലം ഏകം മഹാരഥം
വാസുദേവം ഉവാചേദം കൗന്തേയഃ ശ്വേതവാഹനഃ
43 ചോദയാശ്വാൻ ഹൃഷീകേശ യത്രൈതേ ബഹുലാ രഥാഃ
ഏതേ ഹി ബഹവഃ ശൂരാ കൃതാസ്ത്രാ യുദ്ധദുർമദാഃ
യഥാ ന ഹന്യുർ നഃ സേനാം തഥാ മാധവ ചോദയ
44 ഏവം ഉക്തഃ സ വാർഷ്ണേയഃ കൗന്തേയേനാമിതൗജസാ
രഥം ശ്വേതഹയൈർ യുക്തം പ്രേഷയാം ആസ സംയുഗേ
45 നിഷ്ടാനകോ മഹാൻ ആസീത് തവ സൈന്യസ്യ മാരിഷ
യദ് അർജുന രണേ ക്രുദ്ധഃ സംയാതസ് താവകാൻ പ്രതി
46 സമാസാദ്യ തു കൗന്തേയോ രാജ്ഞസ് താൻ ഭീഷ്മരക്ഷിണഃ

സുശർമാണം അഥോ രാജന്ന് ഇദം വചനം അബ്രവീത്
47 ജാനാമി ത്വാം യുധി ശ്രേഷ്ഠം അത്യന്തം പൂർവവൈരിണം
പര്യായസ്യാദ്യ സമ്പ്രാപ്തം ഫലം പശ്യ സുദാരുണം
അദ്യ തേ ദർശയിഷ്യാമി പൂർവപ്രേതാൻ പിതാമഹാൻ
48 ഏവം സഞ്ജൽപതസ് തസ്യ ബീഭത്സോഃ ശത്രുഘാതിനഃ
ശ്രുത്വാപി പരുഷം വാക്യം സുശർമാ രഥയൂഥപഃ
ന ചൈവം അബ്രവീത് കിം ചിച് ഛുഭം വാ യദി വാശുഭം
49 അഭി ഗത്വാർജ്ജുനം വീരം രാജഭിർ ബഹുഭിർ വൃതഃ
പുരസ്താത് പൃഷ്ഠതശ് ചൈവ പാർശ്വതശ് ചൈവ സർവതഃ
50 പരിവാര്യാർജ്ജുനം സംഖ്യേ തവ പുത്രൈഃ സഹാനഘ
ശരൈഃ സഞ്ഛാദയാം ആസ മേഘൈർ ഇവ ദിവാകരം
51 തതഃ പ്രവൃത്തഃ സുമഹാൻ സംഗ്രാമഃ ശോണിതോദകഃ
താവകാനാം ച സമരേ പാണ്ഡവാനാം ച ഭാരത

അധ്യായം 81

1 [സ്]
സ തുദ്യമാനസ് തു ശരൈർ ധനഞ്ജയഃ; പദാ ഹതോ നാഗ ഇവ ശ്വസൻ ബലീ
ബാണേന ബാണേന മഹാരഥാനാം; ചിച്ഛേദ ചാപാനി രണേ പ്രസഹ്യ
2 സഞ്ഛിദ്യ ചാപാനി ച താനി രാജ്ഞാം; തേഷാം രണേ വീര്യവതാം ക്ഷണേന
വിവ്യാധ ബാണൈർ യുഗപൻ മഹാത്മാ; നിഃശേഷതാം തേഷ്വ് അഥ മന്യമാനഃ
3 നിപേതുർ ആജൗ രുധിരപ്രദിഗ്ധാസ്; തേ താഡിതാഃ ശക്രസുതേന രാജൻ
വിഭിന്നഗാത്രാഃ പതിതോത്തമാംഗാ; ഗതാസവശ് ഛിന്നതനുത്ര കായാഃ
4 മഹീം ഗതാഃ പാർഥ ബലാഭിഭൂതാ; വിചിത്രരൂപാ യുഗപദ് വിനേശുഃ
ദൃഷ്ട്വാ ഹതാംസ് താൻ യുധി രാജപുത്രാംസ്; ത്രിഗർതരാജഃ പ്രയയൗ ക്ഷണേന
5 തേഷാം രഥാനാം അഥ പൃഷ്ഠഗോപാ; ദ്വാത്രിംശദ് അന്യേ ƒഭ്യപതന്ത പാർഥം
തഥൈവ തേ സമ്പരിവാര്യ വാർഥം; വികൃഷ്യ ചാപാനി മഹാരവാണി
അവീവൃഷൻ ബാണമഹൗഘവൃഷ്ട്യാ; യഥാ ഗിരിം തോയധരാ ജലൗഘൈഃ
6 സമ്പീഡ്യ മാനസ് തു ശരൗഘവൃഷ്ട്യാ; ധനഞ്ജയസ് താൻ യുധി ജാതരോഷഃ
ഷഷ്ട്യാ ശരൈഃ സംയതി തൈലധൗതൈർ; ജഘാന താൻ അപ്യ് അഥ പൃഷ്ഠഗോപാൻ
7 ഷഷ്ടിം രഥാംസ് താൻ അവജിത്യ സംഖ്യേ; ധനഞ്ജയഃ പ്രീതമനാ യശസ്വീ
അഥാത്വരദ് ഭീഷ്മ വധായ ജിഷ്ണുർ; ബലാനി രാജ്ഞാം സമരേ നിഹത്യ
8 ത്രിഗർതരാജോ നിഹതാൻ സമീക്ഷ്യ; മഹാരഥാംസ് താൻ അഥ ബന്ധുവർഗാൻ
രണേ പുരസ്കൃത്യ നരാധിപാംസ് താഞ്; ജഗാമ പാർഥം ത്വരിതോ വധായ
9 അഭിദ്രുതം ചാസ്ത്രഭൃതാം വരിഷ്ഠം; ധനഞ്ജയം വീക്ഷ്യ ശിഖണ്ഡിമുഖ്യാഃ
അഭ്യുദ്യയുസ് തേ ശിതശസ്ത്രഹസ്താ; രിരക്ഷിഷന്തോ രഥം അർജുനസ്യ
10 പാർഥോ ƒപി താൻ ആപതതഃ സമീക്ഷ്യ; ത്രിഗർതരാജ്ഞാ സഹിതാൻ നൃവീരാൻ
വിധ്വംസയിത്വാ സമരേ ധനുഷ്മാൻ; ഗാണ്ഡീവമുക്തൈർ നിശിതൈഃ പൃഷത്കൈഃ
ഭീഷ്മം യിയാസുർ യുധി സന്ദദർശ; ദുര്യോധനം സൈന്ധവാദീംശ് ച രാജ്ഞഃ
11 ആവാരയിഷ്ണൻ അഭിസമ്പ്രയായ; മുഹൂർതം ആയോധ്യ ബലേന വീരഃ
ഉത്സൃജ്യ രാജാനം അനന്തവീര്യോ; ജയദ്രഥാദീംശ് ച നൃപാൻ മഹൗജാഃ
യയൗ തതോ ഭീമബലോ മനസ്വീ; ഗാംഗേയം ആജൗ ശരചാപ പാണിഃ
12 യുധിഷ്ഠിരശ് ചോഗ്രബലോ മഹാത്മാ; സമായയൗ ത്വരിതോ ജാതകോപഃ

മദ്രാധിപം സമഭിത്യജ്യ സംഖ്യേ; സ്വഭാഗം ആപ്തം തം അനന്ത കീർതിഃ
സാർധം സ മാദ്രീ സുത ഭീമസേനൈർ; ഭീഷ്മം യയൗ ശാന്തനവം രണായ
13 തൈഃ സമ്പ്രയുക്തഃ സ മഹാരഥാഗ്ര്യൈർ; ഗംഗാസുതഃ സമരേ ചിത്രയോധീ
ന വിവ്യഥേ ശാന്തനവോ മഹാത്മാ; സമാഗതൈഃ പാണ്ഡുസുതൈഃ സമസ്തൈഃ
14 അഥൈത്യ രാജാ യുധി സത്യസന്ധോ; ജയദ്രഥോ ƒത്യുഗ്ര ബലോ മനസ്വീ
ചിച്ഛേദ ചാപാനി മഹാരഥാനാം; പ്രസഹ്യ തേഷാം ധനുഷാ വരേണ
15 യുധിഷ്ഠിരം ഭീമസേനം യമൗ ച; പാർഥം തഥാ യുധി സഞ്ജാതകോപഃ
ദുര്യോധനഃ ക്രോധവിഷോ മഹാത്മാ; ജഘാന ബാണൈർ അനല പ്രകാശൈഃ
16 കൃപേണ ശല്യേന ശലേന ചൈവ; തഥാ വിഭോ ചിത്രസേനേന ചാജൗ
വിദ്ധാഃ ശരൈസ് തേ ƒതിവിവൃദ്ധകോപൈർ; ദേവാ യഥാ ദൈത്യ ഗണൈഃ സമേതൈഃ
17 ഛിന്നായുധം ശാന്തനവേന രാജാ; ശിഖണ്ഡിനം പ്രേക്ഷ്യ ച ജാതകോപഃ
അജാതശത്രുഃ സമരേ മഹാത്മാ; ശിഖണ്ഡിനം ക്രുദ്ധ ഉവാച വാക്യം
18 ഉക്ത്വാ തഥാ ത്വം പിതുർ അഗ്രതോ മാം; അഹം ഹനിഷ്യാമി മഹാവ്രതം തം
ഭീഷ്മം ശരൗഘൈർ വിമലാർക വർണൈഃ; സത്യം വദാമീതി കൃതാ പ്രതിജ്ഞാ
19 ത്വയാ ന ചൈനാം സഫലാം കരോഷി; ദേവവ്രതം യൻ ന നിഹംസി യുദ്ധേ
മിഥ്യാപ്രതിജ്ഞോ ഭവ മാ നൃവീര; രക്ഷസ്വ ധർമം ച കുലം യശശ് ച
20 പ്രേക്ഷസ്വ ഭീഷ്മം യുധി ഭീമവേഗം; സർവാംസ് തപന്തം മമ സൈന്യസംഘാൻ
ശരൗഘജാലൈർ അതിതിഗ്മ തേജൈഃ; കാലം യഥാ മൃത്യുകൃതം ക്ഷണേന
21 നികൃത്തചാപഃ സമരാനപേക്ഷഃ; പരാജിതഃ ശാന്തനവേന രാജ്ഞാ
വിഹായ ബന്ധൂൻ അഥ സോദരാംശ് ച; ക്വ യാസ്യസേ നാനുരൂപം തവേദം
22 ദൃഷ്ട്വാ ഹി ഭീഷ്മം തം അനന്തവീര്യം; ഭഗ്നം ച സൈന്യം ദ്രവമാണം ഏവം
ഭീതോ ƒസി നൂനം ദ്രുപദസ്യ പുത്ര; തഥാ ഹി തേ മുഖവർണോ ƒപ്രഹൃഷ്ടഃ
23 ആജ്ഞായമാനേ ƒപി ധനഞ്ജയേന; മഹാഹവേ സമ്പ്രസക്തേ നൃവീര
കഥം ഹി ഭീഷ്മാത് പ്രഥിതഃ പൃഥിവ്യാം; ഭയം ത്വം അദ്യ പ്രകരോഷി വീര
24 സ ധർമരാജസ്യ വചോ നിശമ്യ; രൂക്ഷാക്ഷരം വിപ്രലാപാനുബദ്ധം
പ്രത്യാദേശം മന്യമാനോ മഹാത്മാ; പ്രതത്വരേ ഭീഷ്മ വധായ രാജൻ
25 തം ആപതന്തം മഹതാ ജവേന; ശിഖണ്ഡിനം ഭീഷ്മം അഭിദ്രവന്തം
ആവാരയാം ആസ ഹി ശല്യ ഏനം; ശസ്ത്രേണ ഘോരേണ സുദുർജയേന
26 സ ചാപി ദൃഷ്ട്വാ സമുദീര്യമാണം; അസ്ത്രം യുഗാന്താഗ്നിസമപ്രഭാവം
നാസൗ വ്യമുഹ്യദ് ദ്രുപദസ്യ പുത്രോ; രാജൻ മഹേന്ദ്രപ്രതിമപ്രഭാവഃ
27 തസ്ഥൗ ച തത്രൈവ മഹാധനുഷ്മാഞ്; ശരൈസ് തദ് അസ്ത്രം പ്രതിബാധമാ

നഃ
അഥാദദേ വാരുണം അന്യദ് അസ്ത്രം; ശിഖണ്ഡ്യ് അഥോഗ്രം പ്രതിഘാതായ തസ്യ
തദ് അസ്ത്രം അസ്ത്രേണ വിദാര്യമാണം; സ്വസ്ഥാഃ സുരാ ദദൃശുഃ പാർഥിവാശ് ച
28 ഭീഷ്മം തു രാജൻ സമരേ മഹാത്മാ; ധനുഃ സുചിത്രം ധ്വജം ഏവ ചാപി
ഛിത്ത്വാനദത് പാണ്ഡുസുതസ്യ വീരോ; യുധിഷ്ഠിരസ്യാജമീഢസ്യ രാജ്ഞഃ
29 തതഃ സമുത്സൃജ്യ ധനുഃ സ ബാണം; യുധിഷ്ഠിരം വീക്ഷ്യ ഭയാഭിഭൂതം
ഗദാം പ്രഗൃഹ്യാഭിപപാത സംഖ്യേ; ജയദ്രഥം ഭീമസേനഃ പദാതിഃ
30 തം ആപതന്തം മഹതാ ജവേന; ജയദ്രഥഃ സഗദം ഭീമസേനം
വിവ്യാധ ഘോരൈർ യമദണ്ഡകൽപൈഃ; ശിതൈഃ ശരൈഃ പഞ്ചശതൈഃ സമന്താത്
31 അചിന്തയിത്വാ സ ശരാംസ് തരസ്വീ; വൃകോദരഃ ക്രോധപരീത ചേതാഃ
ജഘാന വാഹാൻ സമരേ സമസ്താൻ; ആരട്ടജാൻ സിന്ധുരാജസ്യ സംഖ്യേ
32 തതോ ƒഭിവീക്ഷ്യാപ്രതിമ പ്രഭാവസ്; തവാത്മജസ് ത്വരമാണോ രഥേന
അഭ്യായയൗ ഭീമസേനം നിഹന്തും; സമുദ്യതാസ്ത്രഃ സുരരാജകൽപഃ
33 ഭീമോ ƒപ്യ് അഥൈനം സഹസാ വിനദ്യ; പ്രത്യുദ്യയൗ ഗദയാ തർജമാനഃ
സമുദ്യതാം താം യമദണ്ഡകൽപാം; ദൃഷ്ട്വാ ഗദാം തേ കുരവഃ സമന്താത്
34 വിഹായ സർവേ തവ പുത്രം ഉഗ്രം പാതം; ഗദായാഃ പരിഹർതു കാമാഃ
അപക്രാന്താസ് തുമുലേ സംവിമർദേ; സുദാരുണേ ഭാരത മോഹനീയേ
35 അമൂഢ ചേതാസ് ത്വ് അഥ ചിത്രസേനോ; മഹാഗദാം ആപതന്തീം നിരീക്ഷ്യ
രഥം സമുത്സൃജ്യ പദാതിർ ആജൗ; പ്രഗൃഹ്യ ഖഡ്ഗം വിമലം ച ചർമ
അവപ്ലുതഃ സിംഹ ഇവാചലാഗ്രാഞ്; ജഗാമ ചാന്യം ഭുവി ഭൂമിദേശം
36 ഗദാപി സാ പ്രാപ്യ രഥം സുചിത്രം; സാശ്വം സസൂതം വിനിഹത്യ സംഖ്യേ
ജഗാമ ഭൂമിം ജ്വലിതാ മഹോൽകാ; ഭ്രഷ്ടാംബരാദ് ഗാം ഇവ സമ്പതന്തീ
37 ആശ്ചര്യഭൂതം സുമഹത് ത്വദീയാ; ദൃഷ്ട്വൈവ തദ് ഭാരത സമ്പ്രഹൃഷ്ടാഃ
സർവേ വിനേദുഃ സഹിതാഃ സമന്താത്; പുപൂജിരേ തവ പുത്രം സ സൈന്യാഃ

അധ്യായം 82

1 [സ്]
വിരഥം തം സമാസാദ്യ ചിത്രസേനം മനസ്വിനം
രഥം ആരോപയാം ആസ വികർണസ് തനയസ് തവ
2 തസ്മിംസ് തഥാ വർതമാനേ തുമുലേ സങ്കുലേ ഭൃശം
ഭീഷ്മഃ ശാന്തനവസ് തൂർണം യുധിഷ്ഠിരം ഉപാദ്രവത്
3 തതഃ സരഥനാഗാശ്വാഃ സമകമ്പന്ത സൃഞ്ജയാഃ
മൃത്യോർ ആസ്യം അനുപ്രാപ്തം മേനിരേ ച യുധിഷ്ഠിരം
4 യിധിഷ്ഠിരോ ƒപി കൗരവ്യ യമാഭ്യാം സഹിതഃ പ്രഭുഃ
മഹേഷ്വാസം നരവ്യാഘ്രം ഭീഷ്മം ശാന്തനവം യയൗ
5 തതഃ ശരസഹസ്രാണി പ്രമുഞ്ചൻ പാണ്ഡവോ യുധി
ഭീഷ്മം സഞ്ഛാദയാം ആസ യഥാ മേഘോ ദിവാകരം
6 തേന സമ്യക് പ്രണീതാനി ശരജാലാനി ഭാരത
പതിജഗ്രാഹ ഗാംഗേയഃ ശതശോ ƒഥ സഹസ്രശഃ
7 തഥൈവ ശരജാലാനി ഭീഷ്മേണാസ്താനി മാരിഷ
ആകാശേ സമദൃശ്യന്ത ഖഗമാനാം വ്രജാ ഇവ
8 നിമേഷാർധാച് ച കൗന്തേയം ഭീഷ്മഃ ശാന്തനവോ യുധി
അദൃശ്യം സമരേ ചക്രേ ശരജാലേന ഭാഗശഃ
9 തതോ യുധിഷ്ഠിരോ രാജാ കൗരവ്യസ്യ മഹാത്മനഃ
നാരാചം പ്രേഷയാം ആസ ക്രുദ്ധ ആശീവിഷോപമം
10 അസമ്പ്രാപ്തം തതസ് തം തു ക്ഷുരപ്രേണ മഹാരഥഃ
ചിച്ഛേദ സമരേ രാജൻ ഭീഷ്മസ് തസ്യ ധനുശ്ച്യുതം
11 തം തു ഛിത്ത്വാ രണേ ഭീഷ്മോ നാരാചം കാലസംമിതം
നിജഘ്നേ കൗരവേന്ദ്രസ്യ ഹയാൻ കാഞ്ചനഭൂഷണാൻ
12 ഹതാശ്വം തു രഥം ത്യക്ത്വാ ധർമപുത്രോ യുധിഷ്ഠിരഃ
ആരുരോഹ രഥം തൂർണം നകുലസ്യ മഹാത്മനഃ
13 യമാവ് അപി സുസങ്ക്രുദ്ധഃ സമാസാദ്യ രണേ തദാ
ശരൈഃ സഞ്ഛാദയാം ആസ ഭീഷ്മഃ പരപുരഞ്ജയഃ
14 തൗ തു ദൃഷ്ട്വാ മഹാരാജ ഭീഷ്മബാണപ്രപീഡിതൗ
ജഗാമാഥ പരാം ചിന്താം ഭീഷ്മസ്യ വധകാങ്ക്ഷയാ
15 തതോ യുധിഷ്ഠിരോ വശ്യാൻ രാജ്ഞസ് താൻ സമചോദയത്
ഭീഷ്മം ശാന്തനവം സർവേ നിഹതേതി സുഹൃദ്ഗണാൻ
16 തതസ് തേ പാർഥിവാഃ സർവേ ശ്രുത്വാ പാർഥസ്യ ഭാഷിതം

മഹതാ രഥവംശേന പരിവവ്രുഃ പിതാമഹം
17 സ സമന്താത് പരിവൃതഃ പിതാ ദേവവ്രതസ് തവ
ചിക്രീദ ധനുഷാ രാജൻ പാതയാനോ മഹാരഥാൻ
18 തം ചരന്തം രണേ പാർഥാ ദദൃശുഃ കൗരവം യുധി
മൃഗമധ്യം പ്രവിശ്യേവ യഥാ സിംഹശിശും വനേ
19 തർജയാനം രണേ ശൂരാംസ് ത്രാസയാനം ച സായകൈഃ
ദൃഷ്ട്വാ ത്രേസുർ മഹാരാജ സിംഹം മൃഗഗണാ ഇവ
20 രണേ ഭരത സിംഹസ്യ ദദൃശുഃ ക്ഷത്രിയാ ഗതിം
അഗ്നേർ വായുസഹായസ്യ യഥാ കക്ഷം ദിധക്ഷതഃ
21 ശിരാംസി രഥിനാം ഭീഷ്മഃ പാതയാം ആസ സംയുഗേ
താലേഭ്യ ഇവ പക്വാനി ഫലാനി കുശലോ നരഃ
22 പതദ്ഭിശ് ച മഹാരാജ ശിരോഭിർ ധരണീതലേ
ബഭ്രുവ തുമുലഃ ശബ്ദഃ പതതാം അശ്മനാം ഇവ
23 തസ്മിംസ് തു തുമുലേ യുദ്ധേ വർതമാനേ സുദാരുണേ
സർവേഷാം ഏവ സൈന്യാനാം ആസീദ് വ്യതികരോ മഹാൻ
24 ഭിന്നേഷു തേഷു വ്യൂഹേഷു ക്ഷത്രിയാ ഇതരേതരം
ഏകം ഏകം സമാഹ്വയ യുദ്ധായൈവോപതസ്ഥിരേ
25 ശിഖണ്ഡീ തു സമാസാദ്യ ഭരതാനാം പിതാമഹം
അഭിദുദ്രാവ വേഗേന തിഷ്ഠ തിഷ്ഠേതി ചാബ്രവീത്
26 അനാദൃത്യ തതോ ഭീഷ്മസ് തം ശിഖണ്ഡിനം ആഹവേ
പ്രയയൗ സൃഞ്ജയാൻ ക്രുദ്ധഃ സ്ത്രീത്വം ചിന്ത്യ ശിഖണ്ഡിനഃ
27 സൃഞ്ജയാസ് തു തതോ ഹൃഷ്ടാ ദൃഷ്ട്വാ ഭീഷ്മം മഹാരഥം
സിംഹനാദാൻ ബഹുവിധാംശ് ചക്രുഃ ശംഖവിമിശ്രിതാൻ
28 തതഃ പ്രവവൃതേ യുദ്ധം വ്യതിഷക്ത രഥദ്വിപം
അപരാം ദിശം ആസ്ഥായ സ്ഥിതേ സവിതരി പ്രഭോ
29 ധൃഷ്ടദ്യുമ്നോ ƒഥ പാഞ്ചാല്യഃ സാത്യകിശ് ച മഹാരഥഃ
പീഡയന്തൗ ഭൃശം സൈന്യം ശക്തിതോമരവൃഷ്ടിഭിഃ
ശസ്ത്രൈശ് ച ബഹുഭീ രാജഞ് ജഘ്നതുസ് താവകാൻ രണേ
30 തേ ഹന്യമാനാഃ സമരേ താവകാഃ പുരുഷർഷഭ
ആര്യാം യുദ്ധേ മതിം കൃത്വാ ന ത്യജന്തി സ്മ സംയുഗം
യഥോത്സാഹം ച സമരേ ജഘ്നുർ ലോകം മഹാരഥാഃ
31 തത്രാക്രന്ദോ മഹാൻ ആസീത് താവകാനാം മഹാത്മനാം
വധ്യതാം സമരേ രാജൻ പാർഷതേന മഹാത്മനാ

32 തം ശ്രുത്വാ നിനദം ഘോരം താവകാനാം മഹാരഥൗ
വിന്ദാനുവിന്ദാവ് ആവന്ത്യൗ പാർഷതം പത്യുപസ്ഥിതൗ
33 തൗ തസ്യ തുരഗാൻ ഹത്വാ ത്വരമാണൗ മഹാരഥൗ
ഛാദയാം ആസതുർ ഉഭൗ ശരവർഷേണ പാർഷതം
34 അവപ്ലുത്യാഥ പാഞ്ചാല്യോ രഥാത് തൂർണം മഹാബലഃ
ആരുരോഹ രഥം തൂർണം സാത്യകേഃ സുമഹാത്മനഃ
35 തതോ യുധിഷ്ഠിരോ രാജാ മഹത്യാ സേനയാ വൃതഃ
ആവന്ത്യൗ സമരേ ക്രുദ്ധാവ് അഭ്യയാത് സ പരന്തപൗ
36 തഥൈവ തവ പുത്രോ ƒപി സർവോദ്യോഗേന മാരിഷ
വിന്ദാനുവിന്ദാവ് ആവന്ത്യൗ പരിവാര്യോപതസ്ഥിവാൻ
37 അർജുനശ് ചാപി സങ്ക്രുദ്ധഃ ക്ഷത്രിയാൻ ക്ഷത്രിയർഷഭ
അയോധയത സംഗ്രാമേ വർജ പാണിർ ഇവാസുരാൻ
38 ദ്രോണശ് ച സമരേ ക്രുദ്ധഃ പുത്രസ്യ പ്രിയകൃത് തവ
വ്യധമത് സർവപാഞ്ചാലാംസ് തൂലരാശിം ഇവാനലഃ
39 ദുര്യോധന പുരോഗാസ് തു പുത്രാസ് തവ വിശാം പതേ
പരിവാര്യ രണേ ഭീഷ്മം യുയുധുഃ പാണ്ഡവൈഃ സഹ
40 തതോ ദുര്യോധനോ രാജാ ലോഹിതായതി ഭാസ്കരേ
അബ്രവീത് താവകാൻ സർവാംസ് ത്വരധ്വം ഇതി ഭാരത
41 യുധ്യതാം തു തഥാ തേഷാം കുർവതാം കർമ ദുഷ്കരം
അസ്തം ഗിരിം അഥാരൂഢേ ന പ്രകാശതി ഭാസ്കരേ
42 പ്രാവർതത നദീ ഘോരാ ശോണിതൗഘതരംഗിണീ
ഗോമായുഗണസങ്കീർണാ ക്ഷണേന രജനീ മുഖേ
43 ശിവാഭിർ അശിവാഭിശ് ച രുവദ്ഭിർ ഭൈരവം രവം
ഘോരം ആയോധനം ജജ്ഞേ ഭൂതസംഘ സമാകുലം
44 രാക്ഷസാശ് ച പിശാചാശ് ച തഥാന്യേ പിശിതാശനാഃ
സമന്തതോ വ്യദൃശ്യന്ത ശതശോ ƒഥ സഹസ്രശഃ
45 അർജുനോ ƒഥ സുശർമാദീൻ രാജ്ഞസ് താൻ സപദാനുഗാൻ
വിജിത്യ പൃതനാ മധ്യേ യയൗ സ്വശിബിരം പ്രതി
46 യുധിഷ്ഠിരോ ƒപി കൗരവ്യോ ഭ്രാതൃഭ്യാം സഹിതസ് തദാ
യയൗ സ്വശിബിരം രാജാ നിശായാം സേനയാ വൃതഃ
47 ഭീമസേനോ ƒപി രാജേന്ദ്ര ദുര്യോധനമുഖാൻ രഥാൻ
അവജിത്യ തതഃ സംഖ്യേ യയൗ സ്വശിബിരം പ്രതി
48 ദുര്യോധനോ ƒപി നൃപതിഃ പരിവാര്യ മഹാരണേ

ഭീഷ്മം ശാന്തനവം തൂർണം പ്രയാതഃ ശിബിരം പ്രതി
49 ദ്രോണോ ദ്രൗണിഃ കൃപഃ ശല്യഃ കൃതവർമാ ച സാത്വതഃ
പരിവാര്യ ചമൂം സർവാം പ്രയയുഃ ശിബിരം പ്രതി
50 തഥൈവ സാത്യകീ രാജൻ ധൃഷ്ടദ്യുമ്നശ് ച പാർഷതഃ
പരിവാര്യ രണേ യോധാൻ യയതുഃ ശിബിരം പ്രതി
51 ഏവം ഏതേ മഹാരാജ താവകാഃ പാണ്ഡവൈഃ സഹ
പര്യവർതന്ത സഹിതാ നിശാകാലേ പരന്തപാഃ
52 തതഃ സ്വശിബിരം ഗത്വാ പാണ്ഡവാഃ കുരവസ് തഥാ
ന്യവിശന്ത മഹാരാജ പൂജയന്തഃ പരസ്പരം
53 രക്ഷാം കൃത്വാത്മനഃ ശൂരാ ന്യസ്യ ഗുൽമാൻ യഥാവിധി
അപനീയ ച ശല്യാംസ് തേ സ്നാത്വാ ച വിവിധൈർ ജലൈഃ
54 കൃതസ്വസ്ത്യയനാഃ സർവേ സംസ്തൂയന്തശ് ച ബന്ദിഭിഃ
ഗീതവാദിത്രശബ്ദേന വ്യക്രീഡന്ത യശസ്വിനഃ
55 മുഹൂർതം ഇവ തത് സർവം അഭവത് സ്വർഗസംനിഭം
ന ഹി യുദ്ധകഥാം കാം ചിത് തത്ര ചക്രുർ മഹാരഥാഃ
56 തേ പ്രസുപ്തേ ബലേ തത്ര പരിശ്രാന്ത ജനേ നൃപ
ഹസ്ത്യശ്വബഹുലേ രാജൻ പ്രേക്ഷണീയേ ബഭ്രുവതുഃ

അധ്യായം 83

1 [സ്]
പരിണാമ്യ നിശാം താം തു സുഖസുപ്താ ജനേശ്വരാഃ
കുരവഃ പാണ്ഡവാശ് ചൈവ പുനർ യുദ്ധായ നിര്യയുഃ
2 തതഃ ശബ്ദോ മഹാൻ ആസീത് സേനയോർ ഉഭയോർ അപി
നിർഗച്ഛമാനയോർ സംഖ്യേ സാഗരപ്രതിമോ മഹാൻ
3 തതോ ദുര്യോധനോ രാജാ ചിത്രസേനോ വിവിംശതിഃ
ഭീഷ്മശ് ച രഥിനാം ശ്രേഷ്ഠോ ഭാരദ്വാജശ് ച വൈ ദ്വിജഃ
4 ഏകീഭൂതാഃ സുസംയത്താഃ കൗരവാണാം മഹാചമൂഃ
വ്യൂഹായ വിദധൂ രാജൻ പാണ്ഡവാൻ പ്രതി ദംശിതാഃ
5 ഭീഷ്മഃ കൃത്വാ മഹാവ്യൂഹം പിതാ തവ വിശാം പതേ
സാഗരപ്രതിമം ഘോരം വാഹനോർമിതരംഗിണം
6 അഗ്രതഃ സർവസൈന്യാനാം ഭീഷ്മഃ ശാന്തനവോ യയൗ
മാലവൈർ ദാക്ഷിണാത്യൈശ് ച ആവന്ത്യൈശ് ച സമന്വിതഃ
7 തതോ ƒനന്തരം ഏവാസീദ് ഭാരദ്വാജഃ പ്രതാപവാൻ
പുലിന്ദൈഃ പാരദൈശ് ചൈവ തഥാ ക്ഷുദ്രകമാലവൈഃ
8 ദ്രോണാദ് അനന്തരം യത്തോ ഭഗദത്തഃ പ്രതാപവാൻ
മാഗധൈശ് ച കലിംഗൈശ് ച പിശാചൈശ് ച വിശാം പതേ
9 പ്രാഗ്ജ്യോതിഷാദ് അനു നൃപഃ കൗസല്യോ ƒഥ ബൃഹദ്ബലഃ
മേകലൈസ് ത്രൈപുരൈശ് ചൈവ ചിച്ഛിലൈശ് ച സമന്വിതഃ
10 ബൃഹദ്ബലാത് തതഃ ശൂരസ് ത്രിഗർതഃ പ്രസ്ഥലാധിപഃ
കാംബോജൈർ ബഹുഭിഃ സാർധം യവനൈശ് ച സഹസ്രശഃ
11 ദ്രൗണിസ് തു രഭസഃ ശൂരസ് ത്രിഗർതാദ് അനു ഭാരത
പ്രയയൗ സിംഹനാദേന നാദയാനോ ധരാതലം
12 തഥാ സർവേണ സൈന്യേന രാജാ ദുര്യോധനസ് തദാ
ദ്രൗണേർ അനന്തരം പ്രായാത് സോദര്യൈഃ പരിവാരിതഃ
13 ദുര്യോധനാദ് അനു കൃപസ് തതഃ ശാരദ്വതോ യയൗ
ഏവം ഏഷ മഹാവ്യൂഹഃ പ്രയയൗ സാഗരോപമഃ
14 രേജുസ് തത്ര പതാകാശ് ച ശ്വേതച് ഛത്രാണി ചാഭിഭോ
അംഗദാന്യ് അഥ ചിത്രാണി മഹാർഹാണി ധനൂംഷി ച
15 തം തു ദൃഷ്ട്വാ മഹാവ്യൂഹം താവകാനാം മഹാരഥഃ
യുധിഷ്ഠിരോ ƒബ്രവീത് തൂർണം പാർഷതം പൃതനാ പതിം
16 പശ്യ വ്യൂഹം മഹേഷ്വാസ നിർമിതം സാഗരോപമം

പ്രതിവ്യൂഹം ത്വം അപി ഹി കുരു പാർഷത മാചിരം
17 തതഃ സ പാർഷതഃ ശൂരോ വ്യൂഹം ചക്രേ സുദാരുണം
ശൃംഗാടലം മഹാരാജ പരവ്യൂഹവിനാശനം
18 ശൃംഗേഭ്യോ ഭീമസേനശ് ച സാത്യക്തിശ് ച മഹാരഥഃ
രഥൈർ അനേകസാഹസ്രൈസ് തഥാ ഹയപദാതിഭിഃ
19 നാഭ്യാം അഭൂൻ നരശ്രേഷ്ഠഃ ശ്വേതാശ്വോ വാനരധ്വജഃ
മധ്യേ യുധിഷ്ഠിരോ രാജാ മാദ്രീപുത്രൗ ച പാണ്ഡവൗ
20 അഥേതരേ മഹേഷ്വാസാഃ സഹ സൈന്യാ നരാധിപാഃ
വ്യൂഹം തം പൂരയാം ആസുർ വ്യൂഹ ശാസ്ത്രവിശാരദാഃ
21 അഭിമന്യുസ് തതഃ പശ്ചാദ് വിരാടശ് ച മഹാരഥഃ
ദ്രൗപദേയാശ് ച സംഹൃഷ്ടാ രാക്ഷസശ് ച ഘടോത്കചഃ
22 ഏവം ഏതം മഹാവ്യൂഹം വ്യൂഹ്യ ഭാരത പാണ്ഡവാഃ
അതിഷ്ഠൻ സമരേ ശൂരാ യോദ്ധുകാമാ ജയൈഷിണഃ
23 ഭേരീശബ്ദാശ് ച തുമുലാ വിമിശ്രാഃ ശംഖനിസ്വനൈഃ
ക്ഷ്വേഡിതാസ്ഫോടിതോത്ക്രുഷ്ടൈഃ സുഭീമാഃ സർവതോദിശം
24 തതഃ ശൂരാഃ സമാസാദ്യ സമരേ തേ പരസ്പരം
നേത്രൈർ അനിമിഷൈ രാജന്ന് അവൈക്ഷന്ത പ്രകോപിതാഃ
25 മനോഭിസ് തേ മനുഷ്യേന്ദ്ര പൂർവം യോധാഃ പരസ്പരം
യുദ്ധായ സമവർതന്ത സമാഹ്വയേതരേതരം
26 തതഃ പ്രവവൃതേ യുദ്ധം ഘോരരൂപം ഭയാവഹം
താവകാനാം പരേഷാം ച നിഘ്നതാം ഇതരേതരം
27 നാരാചാ നിശിതാഃ സംഖ്യേ സമ്പതന്തി സ്മ ഭാരത
വ്യാത്താനനാ ഭയകരാ ഉരഗാ ഇവ സംഘശഃ
28 നിഷ്പേതുർ വിമലാഃ ശക്ത്യസ് തൈലധൗതാഃ സുതേജനാഃ
അംബുദേഭ്യോ യഥാ രാജൻ ഭ്രാജമാനാഃ ശതഹ്രദാഹ്
29 ഗദാശ് ച വിമലൈഃ പട്ടൈഃ പിനദ്ധാഃ സ്വർണഭൂഷിതാഃ
പതന്ത്യസ് തത്ര ദൃശ്യന്തേ ഗിരിശൃംഗോപമാഃ ശുഭാഃ
നിസ്ത്രിംശാശ് ച വ്യരാജന്ത വിമലാംബരസംനിഭാഃ
30 ആർഷഭാണി ച ചർമാണി ശതചന്ദ്രാണി ഭാരത
അശോഭന്ത രണേ രാജൻ പതമാനാനി സർവശഃ
31 തേ f ന്യോന്യം സമരേ സേനേ യുധ്യമാനേ നരാധിപ
അശോഭേതാം യഥാ ദൈത്യ ദേവ സേനേ സമുദ്യതേ
അഭ്യദ്രവന്ത സമരേ തേ f ന്യോന്യം വൈ സമന്തതഃ

32 രഥാസ് തു രഥിഭിസ് തൂർണം പ്രേഷിതാഃ പരമാഹവേ
യുഗൈർ യുഗാനി സംശ്ലിഷ്യ യുയുധുഃ പാർഥിവർഷഭാഃ
33 ദന്തിനാം യുധ്യമാനാനാം സംഘർഷാത് പാവകോ ƒഭവത്
ദന്തേഷു ഭരതശ്രേഷ്ഠ സ ധൂമഃ സർവതോദിശം
34 പ്രാസൈർ അഭിഹതാഃ കേ ചിദ് ഗജയോധാഃ സമന്തതഃ
പതമാനാഃ സ്മ ദൃശ്യന്തേ ഗിരിശൃംഗാൻ നഗാ ഇവ
35 പാദാതാശ് ചാപ്യ് അദൃശ്യന്ത നിഘ്നന്തോ ഹി പരസ്പരം
ചിത്രരൂപധരാഃ ശൂരാ നഖരപ്രാസയോധിനഃ
36 അന്യോന്യം തേ സമാസാദ്യ കുരുപാണ്ഡവസൈനികാഃ
ശസ്ത്രൈർ നാനാവിധൈർ ഘോരൈ രണേ നിന്യുർ യമക്ഷയം
37 തതഃ ശാന്തനവോ ഭീഷ്മോ രഥഘോഷേണ നാദയൻ
അഭ്യാഗമദ് രണേ പാണ്ഡൂൻ ധനുഃ ശബ്ദേന മോഹയൻ
38 പാണ്ഡവാനാം രഥാശ് ചാപി നദന്തോ ഭൈരവസ്വനം
അഭ്യദ്രവന്ത സംയത്താ ധൃഷ്ടദ്യുമ്നപുരോഗമാഃ
39 തതഃ പ്രവവൃതേ യുദ്ധം തവ തേഷാം ച ഭാരത
നരാശ്വരഥനാഗാനാം വ്യതിഷക്തം പരസ്പരം

അധ്യായം 84

1 [സ്]
ഭീഷ്മം തു സമരേ ക്രുദ്ധം പ്രതപന്തം സമന്തതഃ
ന ശേകുഃ പാണ്ഡവാ ദ്രഷ്ടും തപന്തം ഇവ ഭാസ്കരം
2 തതഃ സർവാണി സൈന്യാനി ധർമപുത്രസ്യ ശാസനാത്
അഭ്യദ്രവന്ത ഗാംഗേയം മർദയന്തം ശിതൈഃ ശരൈഃ
3 സ തു ഭീഷ്മോ രണശ്ലാഘീ സോമകാൻ സഹ സൃഞ്ജയാൻ
പാഞ്ചാലാംശ് ച മഹേഷ്വാസാൻ പാതയാം ആസ സായകൈഃ
4 തേ വധ്യമാനാ ഭീഷ്മേണ പാഞ്ചാലാഃ സോമകൈഃ സഹ
ഭീഷ്മം ഏവാഭ്യയുസ് തൂർണം ത്യക്ത്വാ മൃത്യുകൃതം ഭയം
5 സ തേഷാം രഥിനാം വീരോ ഭീഷ്മഃ ശാന്തനവോ യുധി
ചിച്ഛേദ സഹസാ രാജൻ ബാഹൂൻ അഥ ശിരാംസി ച
6 വിരഥാൻ രഥിനശ് ചക്രേ പിതാ ദേവവ്രതസ് തവ
പതിതാന്യ് ഉത്തമാംഗാനി ഹയേഭ്യോ ഹയസാദിനാം
7 നിർമനുഷ്യാംശ് ച മാതംഗാഞ് ശയാനാൻ പർവതോപമാൻ
അപശ്യാമ മഹാരാജ ഭീഷ്മാസ്ത്രേണ പ്രമോഹിതാൻ
8 ന തത്രാസീത് പുമാൻ കശ് ചിത് പാണ്ഡവാനാം വിശാം പതേ
അന്യത്ര രഥിനാം ശ്രേഷ്ഠാദ് ഭീമസേനാൻ മഹാബലാത്
9 സ ഹി ഭീഷ്മം സമാസാദ്യ താഡയാം ആസ സംയുഗേ
തതോ നിഷ്ടാനകോ ഘോരോ ഭീഷ്മ ഭീമം സമാഗമേ
10 ബഭൂവ സർവസൈന്യാനാം ഘോരരൂപോ ഭയാനകഃ
തഥൈവ പാണ്ഡവാ ഹൃഷ്ടാഃ സിംഹനാദം അഥാനദൻ
11 തതോ ദുര്യോധനോ രാജാ സോദരൈഃ പരിവാരിതഃ
ഭീഷ്മം ജുഗോപ സമരേ വർതമാനേ ജനക്ഷയേ
12 ഭീമസ് തു സാരഥിം ഹത്വാ ഭീഷ്മസ്യ രഥിനാം വരഃ
വിദ്രുതാശ്വേ രഥേ തസ്മിൻ ദ്രവമാണേ സമന്തതഃ
സുനാഭസ്യ ശരേണാശു ശിരശ് ചിച്ഛേദ ചാരിഹാ
13 ക്ഷുരപ്രേണ സുതീക്ഷ്ണേന സ ഹതോ ന്യപതദ് ഭുവി
ഹതേ തസ്മിൻ മഹാരാജ തവ പുത്രേ മഹാരഥേ
നാമൃഷ്യന്ത രണേ ശൂരാഃ സോദര്യാഃ സപ്ത സംയുഗേ
14 ആദിത്യകേതുർ ബഹ്വ് ആശീകുണ്ഡ ധാരോ മഹോദരഃ
അപരാജിതഃ പണ്ഡിതകോ വിശാലാക്ഷഃ സുദുർജയഃ
15 പാണ്ഡവം ചിത്രസംനാഹാ വിചിത്രകവച ധ്വജാഃ

അഭ്യദ്രവന്ത സംഗ്രാമേ യോദ്ധുകാമാരിമർദനാഃ
16 മഹോദരസ് തു സമരേ ഭീമം വിവ്യാധ പത്രിഭിഃ
നവഭിർ വജ്രസങ്കാശൈർ നമുചിം വൃത്രഹാ യഥാ
17 ആദിത്യകേതുഃ സപ്തത്യാ ബഹ്വ് ആശീ ചാപി പഞ്ചഭിഃ
നവത്യാ കുണ്ഡ ധാരസ് തു വിശാലാക്ഷശ് ച സപ്തഭിഃ
18 അപരാജിതോ മഹാരാജ പരാജിഷ്ണുർ മഹാരഥഃ
ശരൈർ ബഹുഭിർ ആനർഛദ് ഭീമസേനം മഹാബലം
19 രണേ പണ്ഡിതകശ് ചൈനം ത്രിഭിർ ബാണൈഃ സമർദയത്
സ തൻ ന മമൃഷേ ഭീമഃ ശത്രുഭിർ വധം ആഹവേ
20 ധനുഃ പ്രപീഡ്യ വാമേന കരേണാമിത്രകർശനഃ
ശിരശ് ചിച്ഛേദ സമരേ ശരേണ നതപർവണാ
21 അപരാജിതസ്യ സുനസം തവ പുത്രസ്യ സംയുഗേ
പരാജിതസ്യ ഭീമേന നിപപാത ശിരോമഹീം
22 അഥാപരേണ ഭല്ലേന കുണ്ഡ ധാരം മഹാരഥം
പ്രാഹിണോൻ മൃത്യുലോകായ സർവലോകസ്യ പശ്യതഃ
23 തതഃ പുനർ അമേയാത്മാ പ്രസന്ധായ ശിലീമുഖം
പ്രേഷയാം ആസ സമരേ പണ്ഡിതം പ്രതി ഭാരത
24 സ ശരഃ പണ്ഡിതം ഹത്വാ വിവേശ ധരണീതലം
യഥാ നരം നിഹത്യാശു ഭുജഗഃ കാലചോദിതഃ
25 വിശാലാക്ഷ ശിരശ് ഛിത്ത്വാ പാതയാം ആസ ഭൂതലേ
ത്രിഭിഃ ശരൈർ അദീനാത്മാ സ്മരൻ ക്ലേശം പുരാതനം
26 മഹോദരം മഹേഷ്വാസം നാരാചേന സ്തനാന്തരേ
വിവ്യാധ സമരേ രാജൻ സ ഹതോ ന്യപതദ് ഭുവി
27 ആദിത്യകേതോഃ കേതും ച ഛിത്ത്വാ ബാണേന സംയുഗേ
ഭല്ലേന ഭൃശതീക്ഷ്ണേന ശിരശ് ചിച്ഛേദ ചാരിഹാ
28 ബഹ്വ് ആശിനം തതോ ഭീമഃ ശരേണ നതപർവണാ
പ്രേഷയാം ആസ സങ്ക്രുദ്ധോ യമസ്യ സദനം പ്രതി
29 പ്രദുദ്രുവുസ് തതസ് തേ ƒന്യേ പുത്രാസ് തവ വിശാം പതേ
മന്യമാനാ ഹി തത് സത്യം സഭായാം തസ്യ ഭാഷിതം
30 തതോ ദുര്യോധനോ രാജാ ഭ്രാതൃവ്യസനകർശിതഃ
അബ്രവീത് താവകാൻ യോധാൻ ഭീമോ ƒയം യുധി വധ്യതാം
31 ഏവം ഏത മഹേഷ്വാസാഃ പുത്രാസ് തവ വിശാം പതേ
ഭ്രാതൄൻ സന്ദൃശ്യ നിഹതാൻ പ്രാസ്മരംസ് തേ ഹി തദ് വചഃ

32 യദ് ഉക്തവാൻ മഹാപ്രാജ്ഞഃ ക്ഷത്താ ഹിതം അനാമയം
തദ് ഇദം സമനുപ്രാപ്തം വചനം ദിവ്യദർശിനഃ
33 ലോഭമോഹസമാവിഷ്ടഃ പുത്ര പ്രീത്യാ ജനാധിപ
ന ബുധ്യസേ പുരാ യത് തത് തഥ്യം ഉക്തം വചോ മഹത്
34 തഥൈവ ഹി വധാർഥായ പുത്രാണാം പാണ്ഡവോ ബലീ
നൂനം ജാതോ മഹാബാഹുർ യഥാ ഹന്തി സ്മ കൗരവാൻ
35 തതോ ദുര്യോധനോ രാജാ ഭീഷ്മം ആസാദ്യ മാരിഷ
ദുഃഖേന മഹതാവിഷ്ടോ വിലലാപാതികർശിതഃ
36 നിഹതാ ഭ്രാതരഃ ശൂരാ ഭീമസേനേന മേ യുധി
യതമാനാസ് തഥാന്യേ ƒപി ഹന്യന്തേ സർവസൈനികാഃ
37 ഭവാംശ് ച മധ്യസ്ഥതയാ നിത്യം അസ്മാൻ ഉപേക്ഷതേ
സോ ƒഹം കാപഥം ആരൂഢഃ പശ്യ ദൈവം ഇദം മമ
38 ഏതച് ഛ്രുത്വാ വചഃ ക്രൂരം പിതാ ദേവവ്രതസ് തവ
ദുര്യോധനം ഇദം വാക്യം അബ്രവീത് സാശ്രുലോചനം
39 ഉക്തം ഏതൻ മയാ പൂർവം ദ്രോണേന വിദുരേണ ച
ഗാന്ധാര്യാ ച യശസ്വിന്യാ തത്ത്വം താത ന ബുദ്ധവാൻ
40 സമയശ് ച മയാ പൂർവം കൃതോ വഃ ശത്രുകർശന
നാഹം യുധി വിമോക്തവ്യോ നാപ്യ് ആചാര്യഃ കഥം ചന
41 യം യം ഹി ധാർതരാഷ്ട്രാണാം ഭീമോ ദ്രക്ഷ്യതി സംയുഗേ
ഹനിഷ്യതി രണേ തം തം സത്യം ഏതദ് ബ്രവീമി തേ
42 സ ത്വം രാജൻ സ്ഥിരോ ഭൂത്വാ ദൃഢാം കൃത്വാ രണേ മതിം
യോധയസ്വ രണേ പാർഥാൻ സ്വർഗം കൃത്വാ പരായണം
43 ന ശക്യാഃ പാണ്ഡവാ ജേതും സേന്ദ്രൈർ അപി സുരാസുരൈഃ
തസ്മാദ് യുദ്ധേ മതിം കൃത്വാ സ്ഥിരാം യുധ്യസ്വ ഭാരത

അധ്യായം 85

1 [ധൃ]
ദൃഷ്ട്വാ മമ ഹതാൻ പുത്രാൻ ബഹൂൻ ഏകേന സംശയ
ഭീഷ്മോ ദ്രോണഃ കൃപശ് ചൈവ കിം അകുർവത സംയുഗേ
2 അഹന്യ് അഹനി മേ പുത്രാഃ ക്ഷയം ഗച്ഛന്തി സഞ്ജയ
മന്യേ ऽഹം സർവഥാ സൂത ദൈവേനോപഹതാ ഭൃശം
3 യത്ര മേ തനയാഃ സർവേ ജീയന്തേ ന ജയന്ത്യ് ഉത
യത്ര ഭീഷ്മസ്യ ദ്രോണസ്യ കൃപസ്യ ച മഹാത്മനഃ
4 സൗമദത്തേശ് ച വീരസ്യ ഭഗദത്തസ്യ ചോഭയോഃ
അശ്വത്ഥാമ്നസ് തഥാ താത ശൂരാണാം സുമഹാത്മനാം
5 അന്യേഷാം ചൈവ വീരാണാം മധ്യഗാസ് തനയാ മമ
യദ് അഹന്യന്ത സംഗ്രാമേ കിം അന്യദ് ഭാഗധേയതഃ
6 ന ഹി ദുര്യോധനോ മന്ദഃ പുരാ പ്രോക്തം അബുധ്യത
വാര്യമാണോ മയാ താത ഭീഷ്മേണ വിദുരേണ ച
7 ഗാന്ധാര്യാ ചൈവ ദുർമേധാഃ സതതം ഹിതകാമ്യയാ
നാവബുധ്യത് പുരാ മോഹാത് തസ്യ പ്രാപ്തം ഇദം ഫലം
8 യദ് ഭീമസേനഃ സമരേ പുത്രാൻ മമ വിചേതസഃ
അഹന്യ് അഹനി സങ്ക്രുദ്ധോ നയതേ യമസാദനം
9 [സ്]
ഇദം തത് സമനുപ്രാപ്തം ക്ഷത്തുർ വചനം ഉത്തമം
ന ബുദ്ധവാൻ അസി വിഭോ പ്രോച്യമാനം ഹിതം തദാ
10 നിവാരയ സുതാൻ ദ്യൂതാത് പാണ്ഡവാൻ മാ ദ്രുഹേതി ച
സുഹൃദാം ഹിതകാമാനാം ബ്രുവതാം തത് തദ് ഏവ ച
11 ന ശുശ്രൂഷസി യദ് വാക്യം മർത്യഃ പഥ്യം ഇവൗഷധം
തദ് ഏവ ത്വാം അനുപ്രാപ്തം വചനം സാധു ഭാഷിതം
12 വിദുര ദ്രോണ ഭീഷ്മാണാം തഥാന്യേഷാം ഹിതൈഷിണാം
അകൃത്വാ വചനം പഥ്യം ക്ഷയം ഗച്ഛന്തി കൗരവാഃ
13 തദ് ഏതത് സമതിക്രാന്തം പൂർവം ഏവ വിശാം പതേ
തസ്മാൻ മേ ശൃണു തത്ത്വേന യഥാ യുദ്ധം അവർതത
14 മധ്യാഹ്നേ സുമഹാരൗദ്രഃ സംഗ്രാമഃ സമപദ്യത
ലോകക്ഷയകരോ രാജംസ് തൻ മേ നിഗദതഃ ശൃണു
15 തതഃ സർവാണി സൈന്യാനി ധർമപുത്രസ്യ ശാസനാത്
സംരബ്ധാന്യ് അഭ്യധാവന്ത ഭീഷ്മം ഏവ ജിഘാംസയാ

16 ധൃഷ്ടദ്യുമ്നഃ ശിഖണ്ഡീ ച സാത്യകിശ് ച മഹാരഥഃ
യുക്താനീകാ മഹാരാജ ഭീഷ്മം ഏവ സമഭ്യയുഃ
17 അർജുനോ ദ്രൗപദേയാശ് ച ചേകിതാനശ് ച സംയുഗേ
ദുര്യോധന സമാദിഷ്ടാൻ രാജ്ഞഃ സർവാൻ സമഭ്യയുഃ
18 അഭിമന്യുസ് തഥാ വീരോ ഹൈഡിംബശ് ച മഹാരഥഃ
ഭീമസേനശ് ച സങ്ക്രുദ്ധസ് തേ ƒഭ്യധാവന്ത കൗരവാൻ
19 ത്രിധാ ഭൂതൈർ അവധ്യന്ത പാണ്ഡവൈഃ കൗരവാ യുധി
തഥൈവ കൗരവേ രാജന്ന് അവധ്യന്ത പരേ രണേ
20 ദ്രോണസ് തു രഥിനാം ശ്രേഷ്ഠഃ സോമകാൻ സൃഞ്ജയൈഃ സഹ
അഭ്യദ്രവത സങ്ക്രുദ്ധഃ പ്രേഷയിഷ്യൻ യമക്ഷയം
21 തത്രാക്രന്ദോ മഹാൻ ആസീത് സൃഞ്ജയാനാം മഹാത്മനാം
വധ്യതാം സമരേ രാജൻ ഭാരദ്വാജേന ധന്വിനാ
22 ദ്രോണേന നിഹതാസ് തത്ര ക്ഷത്രിയാ ബഹവോ രണേ
വിവേഷ്ടന്തഃ സ്മ ദൃശ്യന്തേ വ്യാധിക്ലിഷ്ടാ നരാ ഇവ
23 കൂജതാം ക്രന്ദതാം ചൈവ സ്തനതാം ചൈവ സംയുഗേ
അനിശം ശ്രൂയതേ ശബ്ദഃ ക്ഷുത് കൃശാനാം നൃണാം ഇവ
24 തഥൈവ കൗരവേയാണാം ഭീമസേനോ മഹാബലഃ
ചകാര കദനം ഘോരം ക്രുദ്ധഃ കാല ഇവാപരഃ
25 വധ്യതാം തത്ര സൈന്യാനാം അന്യോന്യേന മഹാരണേ
പ്രാവർതത നദീ ഘോരാ രുധിരൗഘപ്രവാഹിനീ
26 സ സംഗ്രാമോ മഹാരാജ ഘോരരൂപോ ƒഭവൻ മഹാൻ
കുരൂണാം പാണ്ഡവാനാം ച യമ രാഷ്ട്രവിവർധനഃ
27 തതോ ഭീമോ രണേ ക്രുദ്ധോ രഭസശ് ച വിശേഷതഃ
ഗജാനീകം സമാസാദ്യ പ്രേഷയാം ആസ മൃത്യവേ
28 തത്ര ഭാരത ഭീമേന നാരാചാഭിഹതാ ഗജാഃ
പേതുഃ സേദുശ് ച നേദുശ് ച ദിശശ് ച പരിബഭ്രമുഃ
29 ഛിന്നഹസ്താ മഹാനാഗാശ് ഛിന്നപാദാശ് ച മാരിഷ
ക്രൗഞ്ചവദ് വ്യനദൻ ഭീതാഃ പൃഥിവീം അധിശിശ്യിരേ
30 നകുലഃ സഹദേവശ് ച ഹയാനീകം അഭിദ്രുതൗ
തേ ഹയാഃ കാഞ്ചനാപീഡാ രുക്മഭാണ്ഡ പരിച്ഛദാഃ
വധ്യമാനാ വ്യദൃശ്യന്ത ശതശോ ƒഥ സഹസ്രശഃ
31 പതദ്ഭിശ് ച ഹയൈ രാജൻ സമാസ്തീര്യത മേദിനീ
നിർജിഹ്വൈർശ് ച ശ്വസദ്ഭിശ് ച കൂജദ്ഭിശ് ച ഗതാസുഭിഃ

ഹയൈർ ബഭൗ നരശ്രേഷ്ഠ നാനാരൂപധരൈർ ധരാ
32 അർജ്ജുനേന ഹതൈഃ സംഖ്യേ തഥാ ഭാരത വാജിഭിഃ
പ്രബഭൗ വസുധാ ഘോരാ തത്ര തത്ര വിശാം പതേ
33 രഥൈർ ഭഗ്നൈർ ധ്വജൈശ് ഛിന്നൈശ് ഛത്രൈശ് ച സുമഹാപ്രഭൈഃ
ഹാരൈർ നിഷ്കൈഃ സ കേയൂരൈഃ ശിരോഭിശ് ച സകുണ്ഡലൈഃ
34 ഉഷ്ണീഷൈർ അപവിദ്ധൈശ് ച പതാകാഭിശ് ച സർവഷഃ
അനുകർഷൈഃ ശുഭൗ രാജൻ യോക്ത്രൈശ് ചവ്യസുരശ്മിഭിഹ്
സഞ്ഛന്നാ വസുധാ ഭാതി വസന്തേ കുസുമൈർ ഇവ
35 ഏവം ഏഷ ക്ഷയോ വൃത്തഃ പാണ്ഡൂനാം അപി ഭാരത
ക്രുദ്ധേ ശാന്തനവേ ഭീഷ്മേ ദ്രോണേ ച രഥസത്തമേ
36 അശ്വത്ഥാമ്നി കൃപേ ചൈവ തഥൈവ കൃതവർമണി
തഥേതരേഷു ക്രുദ്ധേഷു താവകാനാം അപി ക്ഷയഃ

അധ്യായം 86

1 സഞ്ജയ ഉവാച
വർതമാനേ തഥാ രൗദ്രേ രാജൻ വീരവരക്ഷയേ
ശകുനിഃ സൗബലഃ ശ്രീമാൻ പാണ്ഡവാൻ സമുപാദ്രവത്
2 തഥൈവ സാത്വതോ രാജൻ ഹാർദിക്യഃ പരവീരഹാ
അഭ്യദ്രവത സംഗ്രാമേ പാണ്ഡവാനാം അനീകിനീം
3 തതഃ കാംബോജമുഖ്യാനാം നദീജാനാം ച വാജിനാം
ആരട്ടാനാം മഹീജാനാം സിന്ധുജാനാം ച സർവശഃ
4 വനായുജാനാം ശുഭ്രാണാം തഥാ പർവതവാസിനാം
യേ ചാപരേ തിത്തിരജാ ജവനാ വാതരംഹസഃ
5 സുവർണാലങ്കൃതൈർ ഏതൈർ വർമവദ്ഭിഃ സുകൽപിതൈഃ
ഹയൈർ വാതജവൈർ മുഖ്യൈഃ പാണ്ഡവസ്യ സുതോ ബലീ
അഭ്യവർതത തത് സൈന്യം ഹൃഷ്ടരൂപഃ പരന്തപഃ
6 അർജ്ജുനസ്യാഥ ദായാദ ഇരാവാൻ നാമ വീര്യവാൻ
സുതായാം നാഗരാജസ്യ ജാതഃ പാർഥേന ധീമതാ
7 ഐരാവതേന സാ ദത്താ അനപത്യാ മഹാത്മനാ
പത്യൗ ഹതേ സുപർണേന കൃപണാ ദീനചേതനാ
8 ഭാര്യാർഥം താം ച ജഗ്രാഹ പാർഥഃ കാമവശാനുഗാം
ഏവം ഏഷ സമുത്പന്നഃ പരക്ഷേത്രേ ƒർജ്ജുനാത്മജഃ
9 സ നാഗലോകേ സംവൃദ്ധോ മാത്രാ ച പരിരക്ഷിതഃ
പിതൃവ്യേണ പരിത്യക്തഃ പാർഥദ്വേഷാദ് ദുരാത്മനാ
10 രൂപവാൻ വീര്യസമ്പന്നോ ഗുണവാൻ സത്യവിക്രമഃ
ഇന്ദ്രലോകം ജഗാമാശു ശ്രുത്വാ തത്രാർജ്ജുനം ഗതം
11 സോ ƒഭിഗമ്യ മഹാത്മാനം പിതരം സത്യവിക്രമം
അഭ്യവാദയദ് അവ്യഗ്രോ വിനയേന കൃതാഞ്ജലിഃ
ഇരാവാൻ അസ്മി ഭദ്രം തേ പുത്രശ് ചാഹം തവാഭിഭോ
12 മാതുഃ സമാഗമോ യശ് ച തത് സർവം പ്രത്യവേദയത്
തച് ച സർവം യഥാവൃത്തം അനുസസ്മാര പാണ്ഡവഃ
13 പരിഷ്വജ്യ സുതം ചാപി സോ ƒƒത്മനഃ സദൃശം ഗുണൈഃ
പ്രീതിമാൻ അഭവത് പാർഥോ ദേവരാജനിവേശനേ
14 സോ ƒർജ്ജുനേന സമാജ്ഞപ്തോ ദേവലോകേ തദാ നൃപ
പ്രീതിപൂർവം മഹാബാഹുഃ സ്വകാര്യം പ്രതി ഭാരത
യുദ്ധകാലേ ത്വയാസ്മാകം സാഹ്യം ദേയം ഇതി പ്രഭോ

15 ബാഢം ഇത്യ് ഏവം ഉക്ത്വാ ച യുദ്ധകാല ഉപാഗതഃ
കാമവർണജവൈർ അശ്വൈഃ സംവൃതോ ബഹുഭിർ നൃപ
16 തേ ഹയാഃ കാഞ്ചനാപീഡാ നാനാവർണാ മനോജവാഃ
ഉത്പേതുഃ സഹസാ രാജൻ ഹംസാ ഇവ മഹോദധൗ
17 തേ ത്വദീയാൻ സമാസാദ്യ ഹയസംഘാൻ മഹാജവാൻ
ക്രോഡൈഃ ക്രോഡാൻ അഭിഘ്നന്തോ ഘോണാഭിശ് ച പരസ്പരം
നിപേതുഃ സഹസാ രാജൻ സുവേഗാഭിഹതാ ഭുവി
18 നിപതദ്ഭിസ് തഥാ തൈശ് ച ഹയസംഘൈഃ പരസ്പരം
ശുശ്രുവേ ദാരുണഃ ശബ്ദഃ സുപർണപതനേ യഥാ
19 തഥൈവ ച മഹാരാജ സമേത്യാന്യോന്യം ആഹവേ
പരസ്പരവധം ഘോരം ചക്രുസ് തേ ഹയസാദിനഃ
20 തസ്മിംസ് തഥാ വർതമാനേ സങ്കുലേ തുമുലേ ഭൃശം
ഉഭയോർ അപി സംശാന്താ ഹയസംഘാഃ സമന്തതഃ
21 പ്രക്ഷീണസായകാഃ ശൂരാ നിഹതാശ്വാഃ ശ്രമാതുരാഃ
വിലയം സമനുപ്രാപ്താസ് തക്ഷമാണാഃ പരസ്പരം
22 തതഃ ക്ഷീണേ ഹയാനീകേ കിം ചിച് ഛേഷേ ച ഭാരത
സൗബലസ്യാത്മജാഃ ശൂരാ നിർഗതാ രണമൂർധനി
23 വായുവേഗസമസ്പർശാ ജവേ വായുസമാംസ് തഥാ
ആരുഹ്യ ശീലസമ്പന്നാൻ വയഃസ്ഥാംസ് തുരഗോത്തമാൻ
24 ഗജോ ഗവാക്ഷോ വൃഷകശ് ചർമവാൻ ആർജവഃ ശുകഃ
ഷഡ് ഏതേ ബലസമ്പന്നാ നിര്യയുർ മഹതോ ബലാത്
25 വാര്യമാണാഃ ശകുനിനാ സ്വൈശ് ച യോധൈർ മഹാബലൈഃ
സംനദ്ധാ യുദ്ധകുശലാ രൗദ്രരൂപാ മഹാബലാഃ
26 തദ് അനീകം മഹാബാഹോ ഭിത്ത്വാ പരമദുർജയം
ബലേന മഹതാ യുക്താഃ സ്വർഗായ വിജയൈഷിണഃ
വിവിശുസ് തേ തദാ ഹൃഷ്ടാ ഗാന്ധാരാ യുദ്ധദുർമദാഃ
27 താൻ പ്രവിഷ്ടാംസ് തദാ ദൃഷ്ട്വാ ഇരാവാൻ അപി വീര്യവാൻ
അബ്രവീത് സമരേ യോധാൻ വിചിത്രാഭരണായുധാൻ
28 യഥൈതേ ധാർതരാഷ്ട്രസ്യ യോധാഃ സാനുഗവാഹനാഃ
ഹന്യന്തേ സമരേ സർവേ തഥാ നീതിർ വിധീയതാം
29 ബാഢം ഇത്യ് ഏവം ഉക്ത്വാ തേ സർവേ യോധാ ഇരാവതഃ
ജഘ്നുസ് തേ വൈ പരാനീകം ദുർജയം സമരേ പരൈഃ
30 തദ് അനീകം അനീകേന സമരേ വീക്ഷ്യ പാതിതം

അമൃഷ്യമാണാസ് തേ സർവേ സുബലസ്യാത്മജാ രണേ
ഇരാവന്തം അഭിദ്രുത്യ സർവതഃ പര്യവാരയൻ
31 താഡയന്തഃ ശിതൈഃ പ്രാസൈശ് ചോദയന്തഃ പരസ്പരം
തേ ശൂരാഃ പര്യധാവന്ത കുർവന്തോ മഹദ് ആകുലം
32 ഇരാവാൻ അഥ നിർഭിന്നഃ പ്രാസൈസ് തീക്ഷ്ണൈർ മഹാത്മഭിഃ
സ്രവതാ രുധിരേണാക്തസ് തോത്ത്രൈർ വിദ്ധ ഇവ ദ്വിപഃ
33 ഉരസ്യ് അപി ച പൃഷ്ഠേ ച പാർശ്വയോശ് ച ഭൃശാഹതഃ
ഏകോ ബഹുഭിർ ഇത്യ് അർഥം ധൈര്യാദ് രാജൻ ന വിവ്യഥേ
34 ഇരാവാൻ അഥ സങ്ക്രുദ്ധഃ സർവാംസ് താൻ നിശിതൈഃ ശരൈഃ
മോഹയാം ആസ സമരേ വിദ്ധ്വാ പരപുരഞ്ജയഃ
35 പ്രാസാൻ ഉദ്ധൃത്യ സർവാംശ് ച സ്വശരീരാദ് അരിന്ദമഃ
തൈർ ഏവ താഡയാം ആസ സുബലസ്യാത്മജാൻ രണേ
36 നിവൃഷ്യ നിശിതം ഖഡ്ഗം ഗൃഹീത്വാ ച ശരാവരം
പദാതിസ് തൂർണം ആഗച്ഛജ് ജിഘാംസുഃ സൗബലാൻ യുധി
37 തതഃ പ്രത്യാഗതപ്രാണാഃ സർവേ തേ സുബലാത്മജാഃ
ഭൂയഃ ക്രോധസമാവിഷ്ടാ ഇരാവന്തം അഥാദ്രവൻ
38 ഇരാവാൻ അപി ഖഡ്ഗേന ദർശയൻ പാണിലാഘവം
അഭ്യവർതത താൻ സർവാൻ സൗബലാൻ ബലദർപിതഃ
39 ലാഘവേനാഥ ചരതഃ സർവേ തേ സുബലാത്മജാഃ
അന്തരം നാധ്യഗച്ഛന്ത ചരന്തഃ ശീഘ്രഗാമിനഃ
40 ഭൂമിഷ്ഠം അഥ തം സംഖ്യേ സമ്പ്രദൃശ്യ തതഃ പുനഃ
പരിവാര്യ ഭൃശം സർവേ ഗ്രഹീതും ഉപചക്രമുഃ
41 അഥാഭ്യാശഗതാനാം സ ഖഡ്ഗേനാമിത്രകർശനഃ
ഉപഹസ്താവഹസ്താഭ്യാം തേഷാം ഗാത്രാണ്യ് അകൃന്തത
42 ആയുധാനി ച സർവേഷാം ബാഹൂൻ അപി ച ഭൂഷിതാൻ
അപതന്ത നികൃത്താംഗാ ഗതാ ഭൂമിം ഗതാസവഃ
43 വൃഷകസ് തു മഹാരാജ ബഹുധാ പരിവിക്ഷതഃ
അമുച്യത മഹാരൗദ്രാത് തസ്മാദ് വീരാവകർതനാത്
44 താൻ സർവാൻ പതിതാൻ ദൃഷ്ട്വാ ഭീതോ ദുര്യോധനസ് തതഃ
അഭ്യഭാഷത സങ്ക്രുദ്ധോ രാക്ഷസം ഘോരദർശനം
45 ആർശ്യശൃംഗിം മഹേഷ്വാസം മായാവിനം അരിന്ദമം
വൈരിണം ഭീമസേനസ്യ പൂർവം ബകവധേന വൈ
46 പശ്യ വീര യഥാ ഹ്യ് ഏഷ ഫൽഗുനസ്യ സുതോ ബലീ

മായാവീ വിപ്രിയം ഘോരം അകാർഷീൻ മേ ബലക്ഷയം
47 ത്വം ച കാമഗമസ് താത മായാസ്ത്രേ ച വിശാരദഃ
കൃതവൈരശ് ച പാർഥേന തസ്മാദ് ഏനം രണേ ജഹി
48 ബാഢം ഇത്യ് ഏവം ഉക്ത്വാ തു രാക്ഷസോ ഘോരദർശനഃ
പ്രയയൗ സിംഹനാദേന യത്രാർജ്ജുനസുതോ യുവാ
49 സ്വാരൂഢൈർ യുദ്ധകുശലൈർ വിമലപ്രാസയോധിഭിഃ
വീരൈഃ പ്രഹാരിഭിർ യുക്തഃ സ്വൈർ അനീകൈഃ സമാവൃതഃ
നിഹന്തുകാമഃ സമരേ ഇരാവന്തം മഹാബലം
50 ഇരാവാൻ അപി സങ്ക്രുദ്ധസ് ത്വരമാണഃ പരാക്രമീ
ഹന്തുകാമം അമിത്രഘ്നോ രാക്ഷസം പ്രത്യവാരയത്
51 തം ആപതന്തം സമ്പ്രേക്ഷ്യ രാക്ഷസഃ സുമഹാബലഃ
ത്വരമാണസ് തതോ മായാം പ്രയോക്തും ഉപചക്രമേ
52 തേന മായാമയാഃ ക്ല പ്താ ഹയാസ് താവന്ത ഏവ ഹി
സ്വാരൂഢാ രാക്ഷസൈർ ഘോരൈഃ ശൂലപട്ടിശപാണിഭിഃ
53 തേ സംരബ്ധാഃ സമാഗമ്യ ദ്വിസാഹസ്രാഃ പ്രഹാരിണഃ
അചിരാദ് ഗമയാം ആസുഃ പ്രേതലോകം പരസ്പരം
54 തസ്മിംസ് തു നിഹതേ സൈന്യേ താവ് ഉഭൗ യുദ്ധദുർമദൗ
സംഗ്രാമേ വ്യവതിഷ്ഠേതാം യഥാ വൈ വൃത്രവാസവൗ
55 ആദ്രവന്തം അഭിപ്രേക്ഷ്യ രാക്ഷസം യുദ്ധദുർമദം
ഇരാവാൻ ക്രോധസംരബ്ധഃ പ്രത്യധാവൻ മഹാബലഃ
56 സമഭ്യാശഗതസ്യാജൗ തസ്യ ഖഡ്ഗേന ദുർമതേഃ
ചിച്ഛേദ കാർമുകം ദീപ്തം ശരാവാപം ച പഞ്ചകം
57 സ നികൃത്തം ധനുർ ദൃഷ്ട്വാ ഖം ജവേന സമാവിശത്
ഇരാവന്തം അഭിക്രുദ്ധം മോഹയന്ന് ഇവ മായയാ
58 തതോ ƒന്തരിക്ഷം ഉത്പത്യ ഇരാവാൻ അപി രാക്ഷസം
വിമോഹയിത്വാ മായാഭിസ് തസ്യ ഗാത്രാണി സായകൈഃ
ചിച്ഛേദ സർവമർമജ്ഞഃ കാമരൂപോ ദുരാസദഃ
59 തഥാ സ രാക്ഷസശ്രേഷ്ഠഃ ശരൈഃ കൃത്തഃ പുനഃ പുനഃ
സംബഭൂവ മഹാരാജ സമവാപ ച യൗവനം
60 മായാ ഹി സഹജാ തേഷാം വയോ രൂപം ച കാമജം
ഏവം തദ് രാക്ഷസസ്യാംഗം ഛിന്നം ഛിന്നം വ്യരോഹത
61 ഇരാവാൻ അപി സങ്ക്രുദ്ധോ രാക്ഷസം തം മഹാബലം
പരശ്വധേന തീക്ഷ്ണേന ചിച്ഛേദ ച പുനഃ പുനഃ

62 സ തേന ബലിനാ വീരശ് ഛിദ്യമാന ഇവ ദ്രുമഃ
രാക്ഷസോ വ്യനദദ് ഘോരം സ ശബ്ദസ് തുമുലോ ƒഭവത്
63 പരശ്വധക്ഷതം രക്ഷഃ സുസ്രാവ രുധിരം ബഹു
തതശ് ചുക്രോധ ബലവാംശ് ചക്രേ വേഗം ച സംയുഗേ
64 ആർശ്യശൃംഗിസ് തതോ ദൃഷ്ട്വാ സമരേ ശത്രും ഊർജിതം
കൃത്വാ ഘോരം മഹദ് രൂപം ഗൃഹീതും ഉപചക്രമേ
സംഗ്രാമശിരസോ മധ്യേ സർവേഷാം തത്ര പശ്യതാം
65 താം ദൃഷ്ട്വാ താദൃശീം മായാം രാക്ഷസസ്യ മഹാത്മനഃ
ഇരാവാൻ അപി സങ്ക്രുദ്ധോ മായാം സ്രഷ്ടും പ്രചക്രമേ
66 തസ്യ ക്രോധാഭിഭൂതസ്യ സംയുഗേഷ്വ് അനിവർതിനഃ
യോ ƒന്വയോ മാതൃകസ് തസ്യ സ ഏനം അഭിപേദിവാൻ
67 സ നാഗൈർ ബഹുശോ രാജൻ സർവതഃ സംവൃതോ രണേ
ദധാര സുമഹദ് രൂപം അനന്ത ഇവ ഭോഗവാൻ
തതോ ബഹുവിധൈർ നാഗൈശ് ഛാദയാം ആസ രാക്ഷസം
68 ഛാദ്യമാനസ് തു നാഗൈഃ സ ധ്യാത്വാ രാക്ഷസപുംഗവഃ
സൗപർണം രൂപം ആസ്ഥായ ഭക്ഷയാം ആസ പന്നഗാൻ
69 മായയാ ഭക്ഷിതേ തസ്മിന്ന് അന്വയേ തസ്യ മാതൃകേ
വിമോഹിതം ഇരാവന്തം അസിനാ രാക്ഷസോ ƒവധീത്
70 സകുണ്ഡലം സമുകുടം പദ്മേന്ദുസദൃശപ്രഭം
ഇരാവതഃ ശിരോ രക്ഷഃ പാതയാം ആസ ഭൂതലേ
71 തസ്മിംസ് തു നിഹതേ വീരേ രാക്ഷസേനാർജുനാത്മജേ
വിശോകാഃ സമപദ്യന്ത ധാർതരാഷ്ട്രാഃ സരാജകാഃ
72 തസ്മിൻ മഹതി സംഗ്രാമേ താദൃശേ ഭൈരവേ പുനഃ
മഹാൻ വ്യതികരോ ഘോരഃ സേനയോഃ സമപദ്യത
73 ഹയാ ഗജാഃ പദാതാശ് ച വിമിശ്രാ ദന്തിഭിർ ഹതാഃ
രഥാശ് ച ദന്തിനശ് ചൈവ പത്തിഭിസ് തത്ര സൂദിതാഃ
74 തഥാ പത്തിരഥൗഘാശ് ച ഹയാശ് ച ബഹവോ രണേ
രഥിഭിർ നിഹതാ രാജംസ് തവ തേഷാം ച സങ്കുലേ
75 അജാനന്ന് അർജുനശ് ചാപി നിഹതം പുത്രം ഔരസം
ജഘാന സമരേ ശൂരാൻ രാജ്ഞസ് താൻ ഭീഷ്മരക്ഷിണഃ
76 തഥൈവ താവകാ രാജൻ സൃഞ്ജയാശ് ച മഹാബലാഃ
ജുഹ്വതഃ സമരേ പ്രാണാൻ നിജഘ്നുർ ഇതരേതരം
77 മുക്തകേശാ വികവചാ വിരഥാശ് ഛിന്നകാർമുകാഃ

ബാഹുഭിഃ സമയുധ്യന്ത സമവേതാഃ പരസ്പരം
78 തഥാ മർമാതിഗൈർ ഭീഷ്മോ നിജഘ്നാന മഹാരഥാൻ
കമ്പയൻ സമരേ സേനാം പാണ്ഡവാനാം മഹാബലഃ
79 തേന യൗധിഷ്ഠിരേ സൈന്യേ ബഹവോ മാനവാ ഹതാഃ
ദന്തിനഃ സാദിനശ് ചൈവ രഥിനോ ƒഥ ഹയാസ് തഥാ
80 തത്ര ഭാരത ഭീഷ്മസ്യ രണേ ദൃഷ്ട്വാ പരാക്രമം
അത്യദ്ഭുതം അപശ്യാമ ശക്രസ്യേവ പരാക്രമം
81 തഥൈവ ഭീമസേനസ്യ പാർഷതസ്യ ച ഭാരത
രൗദ്രം ആസീത് തദാ യുദ്ധം സാത്വതസ്യ ച ധന്വിനഃ
82 ദൃഷ്ട്വാ ദ്രോണസ്യ വിക്രാന്തം പാണ്ഡവാൻ ഭയം ആവിശത്
ഏക ഏവ രണേ ശക്തോ ഹന്തും അസ്മാൻ സ സൈനികാൻ
83 കിം പുനഃ പൃഥിവീ ശൂരൈർ യോധവ്രാതൈഃ സമാവൃതഃ
ഇത്യ് അബ്രുവൻ മഹാരാജ രണേ ദ്രോണേന പീഡിതാഃ
84 വർതമാനേ തഥാ രൗദ്രേ സംഗ്രാമേ ഭരതർഷഭ
ഉഭയോഃ സേനയോഃ ശൂരാ നാമൃഷ്യന്ത പരസ്പരം
85 ആവിഷ്ടാ ഇവ യുധ്യന്തേ രക്ഷോഭൂതാ മഹാബലാഃ
താവകാഃ പാണ്ഡവേയാശ് ച സംരബ്ധാസ് താത ധന്വിനഃ
86 ന സ്മ പശ്യാമഹേ കം ചിദ് യഃ പ്രാണാൻ പരിരക്ഷതി
സംഗ്രാമേ ദൈത്യസങ്കാശേ തസ്മിൻ യോദ്ധാ നരാധിപ

അധ്യായം 87

1 [ധൃ]
ഇരാവന്തം തു നിഹതം ദൃഷ്ട്വാ പാർഥാ മഹാരഥാഃ
സംഗ്രാമേ കിം അകുർവന്ത തൻ മമാചക്ഷ സഞ്ജയ
2 [സ്]
ഇരാവന്തം തു നിഹതം സംഗ്രാമേ വീക്ഷ്യ രാക്ഷസഃ
വ്യനദത് സുമഹാനാദം ഭൈമസേനിർ ഘടോത്കചഃ
3 നദതസ് തസ്യ ശബ്ദേന പൃഥിവീ സാഗരാംബരാ
സ പർവത വനാ രാജംശ് ചചാല സുഭൃശം തദാ
അന്തരിക്ഷം ദിശശ് ചൈവ സർവാശ് ച പ്രദിശസ് തഥാ
4 തം ശ്രുത്വാ സുമഹാനാദം തവ സൈന്യസ്യ ഭാരത
ഊരുസ്തംഭഃ സമഭവദ് വേപഥുഃ സ്വേദ ഏവ ച
5 സർവ ഏവ ച രാജേന്ദ്ര താവകാ ദീനചേതസഃ
സർപവത്സം അവേഷ്ടന്ത സിംഹഭീതാ ഗജാ ഇവ
6 നിനദത് സുമഹാനാദം നിർഘാതം ഇവ രാക്ഷസഃ
ജ്വലിതം ശൂലം ഉദ്യമ്യ രൂപം കൃത്വാ വിഭീഷണം
7 നാനാപ്രഹരണൈർ ഘോരൈർ വൃതോ രാക്ഷസപുംഗവൈഃ
ആജഗാമ സുസങ്ക്രുദ്ധഃ കാലാന്തകയമോപമഃ
8 തം ആപതന്തം സമ്പ്രേക്ഷ്യ സങ്ക്രുദ്ധം ഭീമദർശനം
സ്വബലം ച ഭയാത് തസ്യ പ്രായശോ വിമുഖീകൃതം
9 തതോ ദുര്യോധനോ രാജാ ഘടോത്ചകം ഉപാദ്രവത്
പ്രഗൃഹ്യ വിപുലം ചാപം സിംഹവദ് വിനദൻ മുഹുഃ
10 പൃഷ്ഠതോ ƒന്വയയൗ ചൈനം സ്രവദ്ഭിഃ പർവതോപമൈഃ
കുഞ്ജരൈർ ദശസാഹസ്രൈർ വംഗാനാം അധിപഃ സ്വയം
11 തം ആപതന്തം സമ്പ്രേക്ഷ്യ ഗജാനീകേന സംവൃതം
പുത്രം തവ മഹാരാജ ചുകോപ സ നിശാചരഃ
12 തതഃ പ്രവവൃതേ യുദ്ധം തുമുലം ലോമഹർഷണം
രാക്ഷസാനാം ച രാജേന്ദ്ര ദുര്യോധന ബലസ്യ ച
13 ഗജാനീകം ച സമ്പ്രേക്ഷ്യ മേഘവൃന്ദം ഇവോദ്യതം
അഭ്യധാവന്ത സങ്ക്രുദ്ധാ രാക്ഷസാഃ ശസ്ത്രപാണയഃ
14 നദന്തോ വിവിധാൻ നാദാൻ മേഘാ ഇവ സ വിദ്യുതഃ
ശരശക്ത്യൃഷ്ടിനാരാചൈർ നിഘ്നന്തോ ഗജയോധിനഃ
15 ഭിണ്ഡിപാലൈസ് തഥാ ശൂലൈർ മുദ്ഗരൈഃ സപരശ്വധൈഃ

പർവതാഗ്രൈശ് ച വൃക്ഷൈശ് ച നിജഘ്നുസ് തേ മഹാഗജാൻ
16 ഭിന്നകുംഭാൻ വിരുധിരാൻ ഭിന്നഗാത്രാംശ് ച വാരണാൻ
അപശ്യാമ മഹാരാജ വധ്യമാനാൻ നിശാചരൈഃ
17 തേഷു പ്രക്ഷീയമാണേഷു ഭഗ്നേഷു ഗജയോധിഷു
ദുര്യോധനോ മഹാരാജ രാക്ഷസാൻ സമുപാദ്രവത്
18 അമർഷവശം ആപന്നസ് ത്യക്ത്വാ ജീവിതം ആത്മനഃ
മുമോച നിശിതാൻ ബാണാൻ രാക്ഷസേഷു മഹാബലഃ
19 ജഘാന ച മഹേഷ്വാസഃ പ്രധാനാംസ് തത്ര രാക്ഷസാൻ
സങ്ക്രുദ്ധോ ഭരതശ്രേഷ്ഠ പുത്രോ ദുര്യോധനസ് തവ
20 വേഗവന്തം മഹാരൗദ്രം വിദ്യുജ്ജിഹ്വം പ്രമാഥിനം
ശരൈശ് ചതുർഭിശ് ചതുരോ നിജഘാന മഹാരഥഃ
21 തതഃ പുനർ അമേയാത്മാ ശരവർഷം ദുരാസദം
മുമോച ഭരതശ്രേഷ്ഠ നിശാചരബലം പ്രതി
22 തത് തു ദൃഷ്ട്വാ മഹത് കർമ പുത്രസ്യ തവ മാരിഷ
ക്രോധേനാഭിപ്രജജ്വാല ഭൈമസേനിർ മഹാബലഃ
23 വിസ്ഫാര്യ ച മഹച് ചാപം ഇന്ദ്രാശനിസമസ്വനം
അഭിദുദ്രാവ വേഗേന ദുര്യോധനം അരിന്ദമം
24 തം ആപതന്തം ഉദ്വീക്ഷ്യ കാലസൃഷ്ടം ഇവാന്തകം
ന വിവ്യഥേ മഹാരാജ പുത്രോ ദുര്യോധനസ് തവ
25 അഥൈനം അബ്രവീത് ക്രുദ്ധഃ ക്രൂരഃ സംരക്തലോചനഃ
യേ ത്വയാ സുനൃശംസേന ദീർഘകാലം പ്രവാസിതാഃ
യച് ച തേ പാണ്ഡവാ രാജംശ് ഛല ദ്യൂതേ പരാജിതാഃ
26 യച് ചൈവ ദ്രൗപദീ കൃഷ്ണാ ഏകവസ്ത്രാ രജസ്വലാ
സഭാം ആനീയ ദുർബുദ്ധേ ബഹുധാ ക്ലേശിതാ ത്വയാ
27 തവ ച പ്രിയകാമേന ആശ്രമസ്ഥാ ദുരാത്മനാ
സൈന്ധവേന പരിക്ലിഷ്ടാ പരിഭൂയ പിതൄൻ മമ
28 ഏതേഷാം അവമാനാനാം അന്യേഷാം ച കുലാധമ
അന്തം അദ്യ ഗമിഷ്യാമി യദി നോത്സൃജസേ രണം
29 ഏവം ഉക്ത്വാ തു ഹൈഡിംബോ മഹദ് വിസ്ഫാര്യ കാർമുകം
സന്ദശ്യ ദശനൈർ ഓഷ്ഠം സൃക്കിണീ പരിസംലിഹൻ
30 ശരവർഷേണ മഹതാ ദുര്യോധനം അവാകിരത്
പർവതം വാരിധാരാഭിഃ പ്രാവൃഷീവ ബലാഹകഃ

അധ്യായം 88

1 [സ്]
തതസ് തദ് ബാണവർഷം തു ദുഃസഹം ദാനവൈർ അപി
ദധാര യുധി രാജേന്ദ്രോ യഥാ വർഷം മഹാദ്വിപഃ
2 തതഃ ക്രോധസമാവിഷ്ടോ നിഃശ്വസന്ന് ഇവ പന്നഗഃ
സംശയം പരമം പ്രാപ്തഃ പുത്രസ് തേ ഭരതർഷഭ
3 മുമോച നിശിതാംസ് തീക്ഷ്ണാൻ നാരാചാൻ പഞ്ചവിംശതിം
തേ ƒപതൻ സഹസാ രാജംസ് തസ്മിൻ രാക്ഷസപുംഗവേ
ആശീവിഷാ ഇവ ക്രുദ്ധാഃ പർവതേ ഗന്ധമാദനേ
4 സ തൈർ വിദ്ധഃ സ്രവൻ രക്തം പ്രഭിന്ന ഇവ കുഞ്ജരഃ
ദധ്രേ മതിം വിനാശായ രാജ്ഞഃ സ പിശിതാശനഃ
ജഗ്രാഹ ച മഹാശക്തിം ഗിരീണാം അപി ദാരണീം
5 സമ്പ്രദീപ്താം മഹോൽകാഭാം അശനീം മഘവാൻ ഇവ
സമുദ്യച്ഛൻ മഹാബാഹുർ ജിഘാംസുസ് തനയം തവ
6 താം ഉദ്യതാം അഭിപ്രേക്ഷ്യ വംഗാനാം അധിപസ് ത്വരൻ
കുഞ്ജരം ഗിരിസങ്കാശം രാക്ഷസം പ്രത്യചോദയത്
7 സ നാഗപ്രവരേണാജൗ ബലിനാ ശീഘ്രഗാമിനാ
യതോ ദുര്യോധന രഥസ് തം മാർഗം പ്രത്യപദ്യത
രഥം ച വാരയാം ആസ കുഞ്ജരേണ സുതസ്യ തേ
8 മാർഗം ആവാരിതം ദൃഷ്ട്വാ രാജ്ഞാ വംഗേന ധീമതാ
ഘടോത്കചോ മഹാരാജ ക്രോധസംരക്തലോചനഃ
ഉദ്യതാം താം മഹാശക്തിം തസ്മിംശ് ചിക്ഷേപ വാരണേ
9 സ തയാഭിഹതോ രാജംസ് തേന ബാഹുവിമുക്തയാ
സഞ്ജാതരുധിരോത്പീഡഃ പപാത ച മമാര ച
10 പതത്യ് അഥ ഗജേ ചാപി വംഗാനാം ഈശ്വരോ ബലീ
ജവേന സമഭിദ്രുത്യ ജഗാമ ധരണീതലം
11 ദുര്യോധനോ ƒപി സമ്പ്രേക്ഷ്യ പാതിതം വരവാരണം
പ്രഭഗ്നം ച ബലം ദൃഷ്ട്വാ ജഗാമ പരമാം വ്യഥാം
12 ക്ഷത്രധർമം പുരസ്കൃത്യ ആത്മനശ് ചാഭിമാനിതാം
പ്രാപ്തേ ƒപക്രമണേ രാജാ തസ്ഥൗ ഗിരിർ ഇവാചലഃ
13 സന്ധായ ച ശിതം ബാണം കാലാഗ്നിസമതേജസം
മുമോച പരമക്രുദ്ധസ് തസ്മിൻ ഘോരേ നിശാചരേ
14 തം ആപതന്തം സമ്പ്രേക്ഷ്യ ബാണം ഇന്ദ്രാശനിപ്രഭം

ലാഘവാദ് വഞ്ചയാം ആസ മഹാകായോ ഘടോത്കചഃ
15 ഭൂയ ഏവ നനാദോഗ്രഃ ക്രോധസംരക്തലോചനഃ
ത്രാസയൻ സർവഭൂതാനി യുഗാന്തേ ജലദോ യഥാ
16 തം ശ്രുത്വാ നിനദം ഘോരം തസ്യ ഭീഷ്മസ്യ രക്ഷസഃ
ആചാര്യം ഉപസംഗമ്യ ഭീഷ്മഃ ശാന്തനവോ ƒബ്രവീത്
17 യഥൈഷ നിനദോ ഘോരഃ ശ്രൂയതേ രാക്ഷസേരിതഃ
ഹൈഡിംബോ യുധ്യതേ നൂനം രാജ്ഞാ ദുര്യോധനേന ഹ
18 നൈഷ ശക്യോ ഹി സംഗ്രാമേ ജേതും ഭൂതേന കേന ചിത്
തത്ര ഗച്ഛത ഭദ്രം വോ രാജാനം പരിരക്ഷത
19 അഭിദ്രുതം മഹാഭാഗം രാക്ഷഷേന ദുരാത്മനാ
ഏതദ് ധി പരമം കൃത്യം സർവേഷാം നഃ പരന്തപഃ
20 പിതാമഹവചഃ ശ്രുത്വാ ത്വരമാണാ മഹാരഥാഃ
ഉത്തമം ജവം ആസ്ഥായ പ്രയയുർ യത്ര കൗരവഃ
21 ദ്രോണശ് ച സോമദത്തശ് ച ബാഹ്ലികശ് ച ജയദ്രഥഃ
കൃപോ ഭൂരി ശ്രവാഃ ശല്യശ് ചിത്രസേനോ വിവിംശതിഃ
22 അശ്വത്ഥാമാ വികർണശ് ച ആവന്ത്യശ് ച ബൃഹദ്ബലഃ
രഥാശ് ചാനേക സാഹസ്രാ യേ തേഷാം അനുയായിനഃ
അഭിദ്രുതം പരീപ്സന്തഃ പുത്രം ദുര്യോധനം തവ
23 തദ് അനീകം അനാധൃഷ്യം പാലിതം ലോകസത്തമൈഃ
ആതതായിനം ആയാന്തം പ്രേക്ഷ്യ രാക്ഷസസത്തമഃ
നാകമ്പത മഹാബാഹുർ മൈനാക ഇവ പർവതഃ
24 പ്രഗൃഹ്യ വിപുലം ചാപം ജ്ഞാതിഭിഃ പരിവാരിതഃ
ശൂലം ഉദ്ഗര ഹസ്തൈശ് ച നാനാപ്രഹരണൈർ അപി
25 തതഃ സമഭവദ് യുദ്ധം തുമുലം ലോമഹർഷണം
രാക്ഷസാനാം ച മുഖ്യസ്യ ദുര്യോധന ബലസ്യ ച
26 ധനുഷാം കൂജതാം ശബ്ദഃ സർവതസ് തുമുലോ ƒഭവത്
അശ്രൂയത മഹാരാജ വംശാനാം ദഹ്യതാം ഇവ
27 ശസ്ത്രാണാം പാത്യമാനാനാം കവചേഷു ശരീരിണാം
ശബ്ദഃ സമഭവദ് രാജന്ന് അദ്രീണാം ഇവ ദീര്യതാം
28 വീരബാഹുവിസൃഷ്ടാനാം തോമരാണാം വിശാം പതേ
രൂപം ആസീദ് വിയത് സ്ഥാനാം സർപാണാം സർപതാം ഇവ
29 തതഃ പരമസങ്ക്രുദ്ധോ വിസ്ഫാര്യ സുമഹദ് ധനുഃ
രാക്ഷസേന്ദ്രോ മഹാബാഹുർ വിനദൻ ഭൈരവം രവം

30 ആചാര്യസ്യാർധ ചന്ദ്രേണ ക്രുദ്ധശ് ചിച്ഛേദ കാർമുകം
സോമദത്തസ്യ ഭല്ലേന ധ്വജം ഉന്മഥ്യ ചാനദത്
31 ബാഹ്ലികം ച ത്രിഭിർ ബാണൈർ അഭ്യവിധ്യത് സ്തനാന്തരേ
കൃപം ഏകേന വിവ്യാധ ചിത്രസേനം ത്രിഭിഃ ശരൈഃ
32 പൂർണായതവിസൃഷ്ടേന സമ്യക് പ്രണിഹിതേന ച
ജത്രു ദേശേ സമാസാദ്യ വികർണം സമതാഡയത്
ന്യഷീദത് സ രഥോപസ്ഥേ ശോണിതേന പരിപ്ലുതഃ
33 തതഃ പുനർ അമേയാത്മാ നാരാചാൻ ദശ പഞ്ച ച
ഭൂരിശ്രവസി സങ്ക്രുദ്ധഃ പ്രാഹിണോദ് ഭരതർഷഭ
തേ വർമ ഭിത്ത്വാ തസ്യാശു പ്രാവിശൻ മേദിനീ തലം
34 വിവിംശതേശ് ച ദ്രൗണേശ് ച യന്താരൗ സമതാഡയത്
തൗ പേതതു രഥോപസ്ഥേ രശ്മീൻ ഉത്സൃജ്യ വാജിനാം
35 സിന്ധുരാജ്ഞോ fർധചന്ദ്രേണ വാരാഹം സ്വർണഭൂഷിതം
ഉന്മമാഥ മഹാരാജ ദ്വിതീയേനാച്ഛിനദ് ധനുഃ
36 ചതുർഭിർ അഥ നാരാചൈർ ആവന്ത്യസ്യ മഹാത്മനഃ
ജഘാന ചതുരോ വാഹാൻ ക്രോധസംരക്തലോചനഃ
37 പൂർണായതവിസൃഷ്ടേന പീതേന നിശിതേന ച
നിർബിഭേദ മഹാരാജ രാജപുത്രം ബൃഹദ്ബലം
സ ഗാഢവിദ്ധോ വ്യഥിതോ രഥോപസ്ഥ ഉപാവിശത്
38 ഭൃശം ക്രോധേന ചാവിഷ്ടോ രഥസ്ഥോ രാക്ഷസാധിപഃ
ചിക്ഷേപ നിശിതാംസ് തീക്ഷ്ണാഞ് ശരാൻ ആശീവിഷോപമാൻ
വിഭിദുസ് തേ മഹാരാജ ശല്യം യുദ്ധവിശാരദം

അധ്യായം 89

1 [സ്]
വിമുഖീകൃത്യ താൻ സർവാംസ് താവകാൻ യുധി രാക്ഷസഃ
ജിഘാംസുർ ഭരതശ്രേഷ്ഠ ദുര്യോധനം ഉപാദ്രവത്
2 തം ആപതന്തം സമ്പ്രേക്ഷ്യ രാജാനം പ്രതി വേഗിതം
അഭ്യധാവജ് ജിഘാംസന്തസ് താവകാ യുദ്ധദുർമദാഃ
3 താലമാത്രാണി ചാപാനി വികർഷന്തോ മഹാബലാഃ
തം ഏകം അഭ്യധാവന്ത നദന്തഃ സിംഹസംഘവത്
4 അഥൈനം ശരവർഷേണ സമന്താത് പര്യവാരയൻ
പർവതം വാരിധാരാഭിഃ ശരദീവ ബലാഹകാഃ
5 സ ഗാഢവിദ്ധോ വ്യഥിതസ് തോത്ത്രാർദിത ഇവ ദ്വിപഃ
ഉത്പപാത തദാകാശം സമന്താദ് വൈനതേയവത്
6 വ്യനദത് സുമഹാനാദം ജീമൂത ഇവ ശാരദഃ
ദിശഃ ഖം പ്രദിശശ് ചൈവ നാദയൻ ഭൈരവസ്വനഃ
7 രാക്ഷസസ്യ തു തം ശബ്ദം ശ്രുത്വാ രാജാ യുധിഷ്ഠിരഃ
ഉവാച ഭരതശ്രേഷ്ഠോ ഭീമസേനം ഇദം വചഃ
8 യുധ്യതേ രാക്ഷസോ നൂനം ധാർതരാഷ്ട്രൈർ മഹാരഥൈഃ
യഥാസ്യ ശ്രൂയതേ ശബ്ദോ നദതോ ഭൈരവം സ്വനം
അതിഭാരം ച പശ്യാമി തത്ര താത സമാഹിതം
9 പിതാമഹശ് ച സങ്ക്രുദ്ധഃ പാഞ്ചാലാൻ ഹന്തും ഉദ്യതഃ
തേഷാം ച രക്ഷണാർഥായ യുധ്യതേ ഫൽഗുനഃ പരൈഃ
10 ഏതച് ഛ്രുത്വാ മഹാബാഹോ കാര്യദ്വയം ഉപസ്ഥിതം
ഗച്ഛ രക്ഷസ്വ ഹൈഡിംബം സംശയം പരമം ഗതം
11 ഭ്രാതുർ വചനം ആജ്ഞായ ത്വരമാണോ വൃകോദരഃ
പ്രയയൗ സിംഹനാദേന ത്രാസയൻ സർവപാർഥിവാൻ
വേഗേന മഹതാ രാജൻ പർവകാലേ യഥോദധിഃ
12 തം അന്വയാത് സത്യധൃതിഃ സൗചിത്തിർ യുദ്ധദുർമദഃ
ശ്രേണിമാൻ വസു ദാനശ് ച പുത്രഃ കാശ്യസ്യ ചാഭിഭൂഃ
13 അഭിമന്യുമുഖാശ് ചൈവ ദ്രൗപദേയാ മഹാരഥാഃ
ക്ഷത്രദേവശ് ച വിക്രാന്തഃ ക്ഷത്രധർമാ തഥൈവ ച
14 അനൂപാധിപതിശ് ചൈവ നീലഃ സ്വബലം ആസ്ഥിതഃ
മഹതാ രഥവംശേന ഹൈഡിംബം പര്യവാരയൻ
15 കുഞ്ജരൈശ് ച സദാമത്തൈഃ ഷട് സഹസ്രൈഃ പ്രഹാരിഭിഃ

അഭ്യരക്ഷന്ത സഹിതാ രാക്ഷസേന്ദ്രം ഘടോത്കചം
16 സിംഹനാദേന മഹതാ നേമിഘോഷേണ ചൈവ ഹി
ഖുരശബ്ദനിനാദൈശ് ച കമ്പയന്തോ വസുന്ധരാം
17 തേമാം ആപതതാം ശ്രുത്വാ ശബ്ദം തം താവകം ബലം
ഭീമസേന ഭയോദ്വിഗ്നം വിവർണവദനം തഥാ
പരിവൃത്തം മഹാരാജ പരിത്യജ്യ ഘടോത്കചം
18 തതഃ പ്രവവൃതേ യുദ്ധം തത്ര തത്ര മഹാത്മനാം
താവകാനാം പരേഷാം ച സംഗ്രാമേഷ്വ് അനിവർതിനാം
19 നാനാരൂപാണി ശസ്ത്രാണി വിസൃജന്തോ മഹാരഥാഃ
അന്യോന്യം അഭിധാവന്തഃ സമ്പ്രഹാരം പ്രചക്രിരേ
വ്യതിഷക്തം മഹാരൗദ്രം യുദ്ധം ഭീരു ഭയാവഹം
20 ഹയാ ഗജൈഃ സമാജഗ്മുഃ പാദാതാ രഥിഭിഃ സഹ
അന്യോന്യം സമരേ രാജൻ പ്രാർഥയാനാ മഹദ് യശഃ
21 സഹസാ ചാഭവത് തീവ്രം സംനിപാതാൻ മഹദ് രജഃ
രഥാശ്വഗജ പത്തീനാം പദനേമി സമുദ്ധതം
22 ധൂമ്രാരുണം രജസ് തീവ്രം രണഭൂമിം സമാവൃണോത്
നൈവ സ്വേ ന പരേ രാജൻ സമജാനൻ പരസ്പരം
23 പിതാ പുത്രം ന ജാനീതേ പുത്രോ വാ പിതരം തഥാ
നിർമര്യാദേ തഥാ ഭൂതേ വൈശസേ ലോമഹർഷണേ
24 ശസ്ത്രാണാം ഭരതശ്രേഷ്ഠ മനുഷ്യാണാം ച ഗർജതാം
സുമഹാൻ അഭവച് ഛബ്ദോ വംശാനാം ഇവ ദഹ്യതാം
25 ഗജവാജിമനുഷ്യാണാം ശോണിതാന്ത്ര തരംഗിണീ
പ്രാവർതത നദീ തത്ര കേശശൈവലശാദ്വലാ
26 നരാണാം ചൈവ കായേഭ്യഃ ശിരസാം പതതാം രണേ
ശുശ്രുവേ സുമഹാഞ് ശബ്ദഃ പതതാം അശ്മനാം ഇവ
27 വിശിരസ്കൈർ മനുഷ്യൈശ് ച ഛിന്നഗാത്രൈശ് ച വാരണൈഃ
അശ്വൈഃ സംഭിന്നദേഹൈശ് ച സങ്കീർണാഭൂദ് വസുന്ധരാ
28 നാനാവിധാനി ശസ്ത്രാണി വിസൃജന്തോ മഹാരഥാഃ
അന്യോന്യം അഭിധാവന്തഃ സമ്പ്രഹാരം പ്രചക്രിരേ
29 ഹയാ ഹയാൻ സമാസാദ്യ പ്രേഷിതാ ഹയസാദിഭിഃ
സമാഹത്യ രണേ ƒന്യോന്യം നിപേതുർ ഗതജീവിതാഃ
30 നരാ നരാൻ സമാസാദ്യ ക്രോധരക്തേക്ഷണാ ഭൃശം
ഉരാംസ്യ് ഉരോഭിർ അന്യോന്യം സമാശ്ലിഷ്യ നിജഘ്നിരേ

31 പ്രേഷിതാശ് ച മഹാമാത്രൈർ വാരണാഃ പരവാരണാഃ
അഭിഘ്നന്തി വിഷാണാഗ്രൈർ വാരണാൻ ഏവ സംയുഗേ
32 തേ ജാതരുധിരാപീഡാഃ പതാകാഭിർ അലങ്കൃതാഃ
സംസക്താഃ പ്രത്യദൃശ്യന്ത മേഘാ ഇവ സ വിദ്യുതഃ
33 കേ ചിദ് ഭിന്നാ വിഷാണാഗ്രൈർ ഭിന്നകുംഭാശ് ച തോമരൈഃ
വിനദന്തോ ƒഭ്യധാവന്ത ഗർജന്തോ ജലദാ ഇവ
34 കേചിദ് ധസ്തൈർ ദ്വിധാ ഛിന്നൈശ് ഛിന്നഗാത്രാസ് തഥാപരേ
നിപേതുസ് തുമുലേ തസ്മിംശ് ഛിന്നപക്ഷാ ഇവാദ്രയഃ
35 പാർശ്വൈസ് തു ദാരിതൈർ അന്യേ വാരണൈർ വരവാരണാഃ
മുമുചുഃ ശോണിതം ഭൂരി ധാതൂൻ ഇവ മഹീധരാഃ
36 നാരാചാഭിഹതാസ് ത്വ് അന്യേ തഥാ വിദ്ധാശ് ച തോമരൈഃ
ഹതാരോഹാ വ്യദൃശ്യന്ത വിശൃംഗാ ഇവ പർവതാഃ
37 കേ ചിത് ക്രോധസമാവിഷ്ടാ മദാന്ധാ നിരവഗ്രഹാഃ
രഥാൻ ഹയാൻ പദാതാംശ് ച മമൃദുഃ ശതശോ രണേ
38 തഥാ ഹയാ ഹയാരോഹൈസ് താഡിതാഃ പ്രാസതോമരൈഃ
തേന തേനാഭ്യവർതന്ത കുർവന്തോ വ്യാകുലാ ദിശഃ
39 രഥിനോ രഥിഭിഃ സാർധം കുലപുത്രാസ് തനുത്യജഃ
പരാം ശക്തിം സമാസ്ഥായ ചക്രുഃ കർമാണ്യ് അഭീതവത്
40 സ്വയംവര ഇവാമർദേ പ്രജഹ്രുർ ഇതരേതരം
പ്രാർഥയാനാം യശോ രാജൻ സ്വർഗം വാ യുദ്ധശാലിനഃ
41 തസ്മിംസ് തഥാ വർതമാനേ സംഗ്രാമേ ലോമഹർഷണേ
ധാർതരാഷ്ട്രം മഹത് സൈന്യം പ്രായശോ വിമുഖീകൃതം

അധ്യായം 90

1 [സ്]
സ്വസൈന്യം നിഹതം ദൃഷ്ട്വാ രാജാ ദുര്യോധനഃ സ്വയം
അഭ്യധാവത സങ്ക്രുദ്ധോ ഭീമസേനം അരിന്ദമം
2 പ്രഗൃഹ്യ സുമഹച് ചാപം ഇന്ദ്രാശനിസമസ്വനം
മഹതാ ശരവർഷേണ പാണ്ഡവം സമവാകിരത്
3 അർധചന്ദ്രം ച സന്ധായ സുതീക്ഷ്ണം ലോമവാഹിനം
ഭീമസേനസ്യ ചിച്ഛേദ ചാപം ക്രോധസമന്വിതഃ
4 തദന്തരം ച സമ്പ്രേക്ഷ്യ ത്വരമാണോ മഹാരഥഃ
സന്ദധേ നിശിതം ബാണം ഗിരീണാം അപി ദാരണം
തേനോരസി മഹാബാഹുർ ഭീമസേനം അതാഡയത്
5 സ ഗാഢവിദ്ധോ വ്യഥിതഃ സൃക്കിണീ പരിസംലിഹൻ
സമാലലംബേ തേജസ്വീ ധ്വജം ഹേമപരിഷ്കൃതം
6 തഥാ വിമനസം ദൃഷ്ട്വാ ഭീമസേനം ഘടോത്കചഃ
ക്രോധേനാഭിപ്രജജ്വാല ദിധക്ഷന്ന് ഇവ പാവകഃ
7 അഭിമന്യുമുഖാശ് ചൈവ പാണ്ഡവാനാം മഹാരഥാഃ
സമഭ്യധാവൻ ക്രോശന്തോ രാജാനം ജാതസംഭ്രമാഃ
8 സമ്പ്രേക്ഷ്യ താൻ ആപതതഃ സങ്ക്രുദ്ധാഞ് ജാതസംഭ്രമാൻ
ഭാരദ്വാജോ ƒബ്രവീദ് വാക്യം താവകാനാം മഹാരഥാൻ
9 ക്ഷിപ്രം ഗച്ഛത ഭദ്രം വോ രാജാനം പരിരക്ഷത
സംശയം പരമം പ്രാപ്തം മജ്ജന്തം വ്യസനാർണവേ
10 ഏതേ ക്രുദ്ധാ മഹേഷ്വാസാഃ പാണ്ഡവാനാം മഹാരഥാഃ
ഭീമസേനം പുരസ്കൃത്യ ദുര്യോധനം ഉപദ്രുതാഃ
11 നാനാവിധാനി ശസ്ത്രാണി വിസൃജന്തോ ജയേ രതാഃ
നദന്തോ ഭൈരവാൻ നാദാംസ് ത്രാസയന്തശ് ച ഭൂം ഇമാം
12 തദ് ആചാര്യ വചഃ ശ്രുത്വാ സോമദത്ത പുരോഗമാഃ
താവകാഃ സമവർതന്ത പാണ്ഡവാനാം അനീകിനീം
13 കൃപോ ഭൂരി ശ്വരാഃ ശല്യോ ദ്രോണപുത്രോ വിവിംശതിഃ
ചിത്രസേനോ വികർണശ് ച സൈന്ധവോ ƒഥ ബൃഹദ്ബലഃ
ആവന്ത്യൗ ച മഹേഷ്വാസൗ കൗരവം പര്യവാരയൻ
14 തേ വിംശതിപദം ഗത്വാ സമ്പ്രഹാരം പ്രചക്രിരേ
പാണ്ഡവാ ധാർതരാഷ്ട്രാശ് ച പരസ്പരജിഘാംസവഃ
15 ഏവം ഉക്ത്വാ മഹാബാഹുർ മഹദ് വിസ്ഫാര്യ കാർമുകം

ഭാരദ്ബാജസ് തതോ ഭീമം ഷഡ്വിംശത്യാ സമാർപയത്
16 ഭൂയശ് ചൈനം മഹാബാഹുഃ ശരൈഃ ശീഘ്രം അവാകിരത്
പർവതം വാരിധാരാഭിഃ ശരദീവ ബലാഹകഃ
17 തം പത്യവിധ്യദ് ദശഭിർ ഭീമസേനഃ ശിലീമുഖൈഃ
ത്വരമാണോ മഹേഷ്വാസഃ സവ്യേ പാർശ്വേ മഹാബലഃ
18 സ ഗാഢവിദ്ധോ വ്യഥിതോ വയോവൃദ്ധശ് ച ഭാരത
പ്രനഷ്ടസഞ്ജ്ഞഃ സഹസാ രഥോപസ്ഥ ഉപാവിശത്
19 ഗുരും പ്രവ്യഥിതം ദൃഷ്ട്വാ രാജാ ദുര്യോധനഃ സ്വയം
ദ്രൗണായനിശ് ച സങ്ക്രുദ്ധൗ ഭീമസേനം അഭിദ്രുതൗ
20 താവ് ആപതന്തൗ സമ്പ്രേക്ഷ്യ കാലാന്തകയമോപമൗ
ഭീമസേനോ മഹാബാഹുർ ഗദാം ആദായ സ ത്വരഃ
21 അവപ്ലുത്യ രഥാത് തൂർണം തസ്ഥൗ ഗിരിർ ഇവാചലഃ
സമുദ്യമ്യ ഗദാം ഗുർവീം യമദണ്ഡോപമാം രണേ
22 തദ് ഉദ്യതഗദം ദൃഷ്ട്വാ കൈലാസം ഇവ ശൃംഗിണം
കൗരവോ ദ്രോണപുത്രശ് ച സഹിതാവ് അഭ്യധാവതാം
23 താവ് ആപതന്തൗ സഹിതൗ ത്വരിതൗ ബലിനാം വരൗ
അഭ്യധാവത വേഗേന ത്വരമാണോ വൃകോദരഃ
24 തം ആപതന്തം സമ്പ്രേക്ഷ്യ സങ്ക്രുദ്ധം ഭീമദർശനം
സമഭ്യധാവംസ് ത്വരിതാഃ കൗരവാണാം മഹാരഥാഃ
25 ഭാരദ്വാജ മുഖാഃ സർവേ ഭീമസേനജിഘാംസയാ
നാനാവിധാനി ശസ്ത്രാണി ഭീമസ്യോരസ്യ് അപാതയൻ
സഹിതാഃ പാണ്ഡവം സർവേ പീഡയന്തഃ സമന്തതഃ
26 തം ദൃഷ്ട്വാ സംശയം പ്രാപ്തം പീഡ്യമാനം മഹാരഥം
അഭിമന്യുപ്രഭൃതയഃ പാണ്ഡവാനാം മഹാരഥാഃ
അഭ്യധാവൻ പരീപ്സന്തഃ പ്രാണാംസ് ത്യക്ത്വാ സുദുസ്ത്യജാൻ
27 അനൂപാധിപതിഃ ശൂരോ ഭീമസ്യ ദയിതഃ സഖാ
നീലോ നീലാംബുദപ്രഖ്യഃ സങ്ക്രുദ്ധോ ദ്രൗണിം അഭ്യയാത്
സ്പർധതേ ഹി മഹേഷ്വാസോ നിത്യം ദ്രോണസുതേന യഃ
28 സ വിസ്ഫാര്യ മഹച് ചാപം ദ്രൗണിം വിവ്യാധ പത്രിണാ
യഥാ ശക്രോ മഹാരാജ പുരാ വിവ്യാധ ദാനവം
29 വിപ്രചിത്തിം ദുരാധർഷം ദേവതാനാം ഭയം കകം
യേന ലോകത്രയം ക്രോധാത് ത്രാസിതം സ്വേന തേജസാ
30 തഥാ നീലേന നിർഭിന്നഃ സുമുഖേന പതത്രിണാ

സഞ്ജാതരുധിരോത്പീഡോ ദ്രൗണിഃ ക്രോധസമന്വിതഃ
31 സ വിസ്ഫാര്യ ധനുശ് ചിത്രം ഇന്ദ്രാശനിസമസ്വനം
ദധ്രേ നീലവിനാശായ മതിം മതിമതാം വരഃ
32 തതഃ സന്ധായ വിമലാൻ ഭല്ലാൻ കർമാരപായിതാൻ
ജഘാന ചതുരോ വാഹാൻ പാതയാം ആസ ച ധ്വജം
33 സപ്തമേന ച ഭല്ലേന നീലം വിവ്യാധ വക്ഷസി
സ ഗാഢവിദ്ധോ വ്യഥിതോ രഥോപസ്ഥ ഉപാവിശത്
34 മോഹിതം വീക്ഷ്യ രാജാനം നീലം അഭ്രചയോപമം
ഘടോത്കചോ ƒപി സങ്ക്രുദ്ധോ ഭ്രാതൃഭിഃ പരിവാരിതഃ
35 അഭിദുദ്രാവ വേഗേന ദ്രൗണിം ആഹവശോഭിനം
തഥേതരേ അഭ്യധാവൻ രാക്ഷസോ യുദ്ധദുർമദാഃ
36 തം ആപതന്തം സമ്പ്രേക്ഷ്യ രാക്ഷസം ഘോരദർശനം
അഭ്യധാവത തേജസ്വീ ഭാരദ്വാജാത്മജസ് ത്വരൻ
37 നിജഘാന ച സങ്ക്രുദ്ധോ രാക്ഷസാൻ ഭീമദർശനാൻ
യോ ƒഭവന്ന് അഗ്രതഃ ക്രുദ്ധാ രാക്ഷസസ്യ പുരഃസരാഃ
38 വിമുഖാംശ് ചൈവ താൻ ദൃഷ്ട്വാ ദ്രൗണിചാപച്യുതൈഃ ശരൈഃ
അക്രുധ്യത മഹാകായോ ഭൈമസേനിർ ഘടോത്കചഃ
39 പ്രാദുശ്ചക്രേ മഹാമായാം ഘോരരൂപാം സുദാരുണാം
മോഹയൻ സമരേ ദ്രൗണിം മായാവീ രാക്ഷസാധിപഃ
40 തതസ് തേ താവകാഃ സർവേ മായയാ വിമുഖീകൃതാഃ
അന്യോന്യം സമപശ്യന്ത നികൃത്താൻ മേദിനീ തലേ
വിചേഷ്ടമാനാൻ കൃപണാഞ് ശോണിതേന സമുക്ഷിതാൻ
41 ദ്രോണം ദുര്യോധനം ശല്യം അശ്വത്ഥാമാനം ഏവ ച
പ്രായശശ് ച മഹേഷ്വാസാ യേ പ്രധാനാശ് ച കൗരവാഃ
42 വിധ്വസ്താ രഥിനഃ സർവേ ഗജാശ് ച വിനിപാതിതാഃ
ഹയാശ് ച സഹയാരോഹാ വിനികൃത്താഃ സഹസ്രശഃ
43 തദ് ദൃഷ്ട്വാ താവകം സൈന്യം വിദ്രുതം ശിബിരം പ്രതി
മമ പ്രാക്രോശതോ രാജംസ് തഥാ ദേവവ്രതസ്യ ച
44 യുധ്യധ്വം മാ പലായധ്വം മായൈഷാ രാക്ഷസീ രണേ
ഘടോത്കച പ്രയുക്തേതി നാതിഷ്ഠന്ത വിമോഹിതാഃ
നൈവ തേ ശ്രദ്ദധുർ ഭീതാ വദതോർ ആവയോർ വചഃ
45 താംശ് ച പ്രദ്രവതോ ദൃഷ്ട്വാ ജയം പ്രാപ്താംശ് ച പാണ്ഡവാഃ
ഘടോത്കചേന സഹിതാഃ സിംഹനാദാൻ പ്രചക്രിരേ

ശംഖദുന്ദുഭിഘോഷാശ് ച സമന്താത് സസ്വനുർ ഭൃശം
46 ഏവം തവ ബലം സർവം ഹൈഡിംബേന ദുരാത്മനാ
സൂര്യാസ്തമയ വേലായാം പ്രഭഗ്നം വിദ്രുതം ദിശഃ

അധ്യായം 91

1 [സ്]
തസ്മിൻ മഹതി സക്രന്ദേ രാജാ ദുര്യോധനസ് തദാ
ഗാംഗേയം ഉപസംഗമ്യ വിനയേനാഭിവാദ്യ ച
2 തസ്യ സർവം യഥാവൃത്തം ആഖ്യാതും ഉപചക്രമേ
ഘടോത്കചസ്യ വിജയം ആത്മനശ് ച പരാജയം
3 അകഥയാം ആസ ദുർധർഷോ വിനിഃശ്വസ്യ പുനഃ പുനഃ
അബ്രവീച് ച തദാ രാജൻ ഭീഷ്മം കുരുപിതാമഹം
4 ഭവന്തം സമുപാശ്രിത്യ വാസുദേവം യഥാ പരൈഃ
പാണ്ഡവൈർ വിഗ്രഹോ ഘോരഃ സമാരബ്ധോ മയാ പ്രഭോ
5 ഏകാദശ സമാഖ്യാതാ അക്ഷൗഹിണ്യശ് ച യാ മമ
നിദേശേ തവ തിഷ്ഠന്തി മയാ സാർധം പരന്തപ
6 സോ ƒഹം ഭരതശാർദൂല ഭീമസേനപുരോഗമൈഃ
ഘടോത്കചം സമാശ്രിത്യ പാണ്ഡവൈർ യുധി നിർജിതഃ
7 തൻ മേ ദഹതി ഗാത്രാണി ശുഷ്കവൃക്ഷം ഇവാനലഃ
തദ് ഇച്ഛാമി മഹാഭാഗ ത്വത്പ്രസാദാത് പരന്തപ
8 രാക്ഷസാപസദം ഹന്തും സ്വയം ഏവ പിതാമഹ
ത്വാം സമാശ്രിത്യ ദുർധർഷം തൻ മേ കർതും ത്വം അർഹസി
9 ഏതച് ഛ്രുത്വാ തു വചനം രാജ്ഞോ ഭരതസത്തമ
ദുര്യോധനം ഇദം വാക്യം ഭീഷ്മഃ ശാന്തനവോ ƒബ്രവീത്
10 ശൃണു രാജൻ മമ വചോ യത് ത്വാ വക്ഷ്യാമി കൗരവ
യഥാ ത്വയാ മഹാരാജ വർതിതവ്യം പരന്തപ
11 ആത്മാ രക്ഷ്യോ രണേ താതഃ സർവാവസ്ഥാസ്വ് അരിന്ദമം
ധർമരാജേന സംഗ്രാമസ് ത്വയാ കാര്യഃ സദാനഘ
12 അർജുനേന യമാഭ്യാം വാ ഭീമസേനേന വാ പുനഃ
രാജധർമം പുരസ്കൃത്യ രാജാ രാജാനം ഋച്ഛതി
13 അഹം ദ്രോണഃ കൃപോ ദ്രൗണിഃ കൃതവർമാ ച സാത്വതഃ
ശല്യശ് ച സൗമദത്തിശ് ച വികർണശ് ച മഹാരഥഃ
14 തവ ച ഭ്രാതരഃ ശൂരാ ദുഃശാസന പുരോഗമാഃ
ത്വദർഥം പ്രതിയോത്സ്യാമോ രാക്ഷസം തം മഹാബലം
15 തസ്മിൻ രൗദ്രേ രാക്ഷസേന്ദ്രേ യദി തേ ഹൃച്ഛയോ മഹാൻ
അയം വാ ഗച്ഛതു രണേ തസ്യ യുദ്ധായ ദുർമതേഃ
ഭഗദത്തോ മഹീപാലഃ പുരന്ദരസമോ യുധി

16 ഏതാവദ് ഉക്ത്വാ രാജാനം ഭഗദത്തം അഥാബ്രവീത്
സമക്ഷം പാർഥിവേന്ദ്രസ്യ വാക്യം വാക്യവിശാരദഃ
17 ഗച്ഛ ശീഘ്രം മഹാരാജ ഹൈഡിംബം യുദ്ധദുർമദം
വാരയസ്വ രണേ യത്തോ മിഷതാം സർവധന്വിനാം
രാക്ഷസം ക്രൂരകർമാണം യഥേന്ദ്രസ് താരകം പുരാ
18 തവ ദിവ്യാനി ചാസ്ത്രാണി വിക്രമശ് ച പരന്തപ
സമാഗമശ് ച ബഹുഭിഃ പുരാഭൂദ് അസുരൈഃ സഹ
19 ത്വം തസ്യ രാജശാർദൂല പ്രതിയോദ്ധാ മഹാഹവേ
സ്വബലേന വൃതോ രാജഞ് ജഹി രാക്ഷസപുംഗവം
20 ഏതച് ഛ്രുത്വാ തു വചനം ഭീഷ്മസ്യ പൃതനാ പതേഃ
പ്രയയൗ സിംഹനാദേന പരാൻ അഭിമുഖോ ദ്രുതം
21 തം ആദ്രവന്തം സമ്പ്രേക്ഷ്യ ഗർജന്തം ഇവ തോയദം
അഭ്യവർതന്ത സങ്ക്രുദ്ധാഃ പാണ്ഡവാനാം മഹാരഥാഃ
22 ഭിമസേനോ ƒഭിമന്യുശ് ച രാക്ഷസശ് ച ഘടോത്കചഃ
ദ്രൗപദേയാഃ സത്യധൃതിഃ ക്ഷത്രദേവശ് ച മാരിഷ
23 ചേദിപോ വസു ദാനശ് ച ദശാർണാധിപതിസ് തഥാ
സുപ്രതീകേന താംശ് ചാപി ഭഗദത്തോ ƒപ്യ് ഉപാദ്രവത്
24 തതഃ സമഭവദ് യുദ്ധം ഘോരരൂപം ഭയാനകം
പാണ്ഡൂനാം ഭഗദത്തേന യമ രാഷ്ട്രവിവർധനം
25 പ്രമുക്താ രഥിഭിർ ബാണാ ഭീമവേഗാഃ സുതേജനാഃ
തേ നിപേതുർ മഹാരാജ നാഗേഷു ച രഥേഷു ച
26 പ്രഭിന്നാശ് ച മഹാനാഗാ വിനീതാ ഹസ്തിസാദിഭിഃ
പരസ്പരം സമാസാദ്യ സംനിപേതുർ അഭീതവത്
27 മദാന്ധാ രോഷസംരബ്ധാ വിഷാണാഗ്രൈർ മഹാഹവേ
വിഭിദുർ ദന്തമുസലൈഃ സമാസാദ്യ പരസ്പരം
28 ഹയാശ് ച ചാമരാപീഡാഃ പ്രാസപാണിഭിർ ആസ്ഥിതാഃ
ചോദിതാഃ സാദിഭിഃ ക്ഷിപ്രം നിപേതുർ ഇതരേതരം
29 പാദാതാശ് ച പദാത്യോഘൈസ് താഡിതാഃ ശക്തിതോമരൈഃ
ന്യപതന്ത തദാ ഭൂമൗ ശതശോ ƒഥ സഹസ്രശഃ
30 രഥിനശ് ച തഥാ രാജൻ കർണിനാലീകസായകൈഃ
നിഹത്യ സമരേ വീരാൻ സിംഹനാദാൻ വിനേദിരേ
31 തസ്മിംസ് തഥാ വർതമാനേ സംഗ്രാമേ ലോമഹർഷണേ
ഭഗദത്തോ മഹേഷ്വാസോ ഭീമസേനം അഥാദ്രവത്

32 കുഞ്ജരേണ പ്രഭിന്നേന സപ്തധാ സ്രവതാ മദം
പർവതേന യഥാ തോയം സ്രവമാണേന സർവതഃ
33 കിരഞ് ശരസഹസ്രാണി സുപ്രതീക ശിരോ ഗതഃ
ഐരാവതസ്ഥോ മഘവാൻ വാരിധാരാ ഇവാനഘ
34 സ ഭീമം ശരധാരാഭിസ് താഡയാം ആസ പാർഥിവഃ
പർവതം വാരിധാരാഭിഃ പ്രാവൃഷീവ ബലാഹകഃ
35 ഭീമസേനസ് തു സങ്ക്രുദ്ധഃ പാദരക്ഷാൻ പരഃശതാൻ
നിജഘാന മഹേഷ്വാസഃ സങ്ക്രുദ്ധഃ ശരവൃഷ്ടിഭിഃ
36 താൻ ദൃഷ്ട്വാ നിഹതാൻ ക്രുദ്ധോ ഭഗദത്തഃ പ്രതാപവാൻ
ചോദയാം ആസ നാഗേന്ദ്രം ഭീമസേനരഥം പ്രതി
37 സ നാഗഃ പ്രേഷിതസ് തേന ബാണോ ജ്യാ ചോദിതോ യഥാ
അഭ്യധാവത വേഗേന ഭീമസേനം അരിന്ദമം
38 തം ആപതന്തം സമ്പ്രേക്ഷ്യ പാണ്ഡവാനാം മഹാരഥാഃ
അഭ്യവർതന്ത വേഗേന ഭീമസേനപുരോഗമാഃ
39 കേകയാശ് ചാഭിമന്യുശ് ച ദ്രൗപദേയാശ് ച സർവശഃ
ദശാർണാധിപതിഃ ശൂരഃ ക്ഷത്രദേവശ് ച മാരിഷ
ചേദിപശ് ചിത്രകേതുശ് ച സങ്ക്രുദ്ധാഃ സർവ ഏവ തേ
40 ഉത്തമാസ്ത്രാണി ദിവ്യാനി ദർശയന്തോ മഹാബലാഃ
തം ഏകം കുഞ്ജരം ക്രുദ്ധാഃ സമന്താത് പര്യവാരയൻ
41 സ വിദ്ധോ ബഹുഭിർ ബാണൈർ വ്യരോചത മഹാദ്വിപഃ
സഞ്ജാതരുധിരോത്പീഡോ ധാതുചിത്ര ഇവാദ്രിരാട്
42 ദശാർണാധിപതിശ് ചാപി ഗജം ഭൂമിധരോപമം
സമാസ്ഥിതോ ƒഭിദുദ്രാവ ഭഗദത്തസ്യ വാരണം
43 തം ആപതന്തം സമരേ ഗജം ഗജപതിഃ സ ച
ദധാര സുപ്രതീകോ ƒപി വേലേവ മകരാലയം
44 വാരിതം പ്രേക്ഷ്യ നാഗേന്ദ്രം ദശാർണസ്യ മഹാത്മനഃ
സാധു സാധ്വ് ഇതി സൈന്യാനി പാണ്ഡവേയാന്യ് അപൂജയൻ
45 തതഃ പ്രാഗ് ജ്യോതിഷഃ ക്രുദ്ധസ് തോമരാൻ വൈ ചതുർദശ
പ്രാഹിണോത് തസ്യ നാഗസ്യ പ്രമുഖേ നൃപസത്തമ
46 തസ്യ വർമ മുഖത്രാണം ശാതകുംഭപരിഷ്കൃതം
വിദാര്യ പ്രാവിശൻ ക്ഷിപ്രം വൽമീകം ഇവ പന്നഗാഃ
47 സ ഗാഢവിദ്ധോ വ്യഥിതോ നാഗോ ഭരതസത്തമ
ഉപാവൃത്ത മദഃ ക്ഷിപ്രം സ ന്യവർതത വേഗതഃ

48 പ്രദുദ്രാവ ച വേഗേന പ്രണദൻ ഭൈരവം സ്വനം
സ മർദമാനഃ സ്വബലം വായുർ വൃക്ഷാൻ ഇവൗജസാ
49 തസ്മിൻ പരാജിതേ നാഗേ പാണ്ഡവാനാം മഹാരഥാഃ
സിംഹനാദം വിനദ്യോച്ചൈർ യുദ്ധായൈവോപതസ്ഥിരേ
50 തതോ ഭീമം പുരസ്കൃത്യ ഭഗദത്തം ഉപാദ്രവൻ
കിരന്തോ വിവിധാൻ ബാണാഞ് ശസ്ത്രാണി വിവിധാനി ച
51 തേഷാം ആപതതാം രാജൻ സങ്ക്രുദ്ധാനാം അമർഷിണാം
ശ്രുത്വാ സ നിനദം ഘോരം അമർഷാദ് ഗതസാധ്വസഃ
ഭഗദത്തോ മഹേഷ്വാസഃ സ്വനാഗം പ്രത്യചോദയത്
52 അങ്കുശാംഗുഷ്ഠ നുദിതഃ സ ഗജപ്രവരോ യുധി
തസ്മിൻ ക്ഷണേ സമഭവത് സംവർതക ഇവാനലഃ
53 രഥസംഘാംസ് തഥാ നാഗാൻ ഹയാംശ് ച സഹ സാദിഭിഃ
പാദാതാംശ് ച സുസങ്ക്രുദ്ധഃ ശതശോ ƒഥ സഹസ്രശഃ
അമൃദ്നാത് സമരേ രാജൻ സമ്പ്രധാവംസ് തതസ് തതഃ
54 തേന സംലോഡ്യമാനം തു പാണ്ഡൂനാം തദ് വലം മഹത്
സഞ്ചുകോപ മഹാരാജ ചർമേവാഗ്നൗ സമാഹിതം
55 ഭഗ്നം തു സ്വബലം ദൃഷ്ട്വാ ഭഗദത്തേന ധീമതാ
ഘടോത്കചോ ƒഥ സങ്ക്രുദ്ധോ ഭഗദത്തം ഉപാദ്രവത്
56 വികടഃ പുരുഷോ രാജൻ ദീപ്താസ്യോ ദീപ്തലോചനഃ
രൂപം വിഭീഷണം കൃത്വാ രോഷേണ പ്രജ്വലന്ന് ഇവ
57 ജഗ്രാഹ വിപുലം ശൂലം ഗിരീണാം അപി ദാരുണം
നാഗം ജിഘാംസുഃ സഹസാ ചിക്ഷേപ ച മഹാബലഃ
സവിഷ്ഫുലിംഗ ജ്വാലാഭിഃ സമന്താത് പരിവേഷ്ടിതം
58 തം ആപതന്തം സഹസാ ദൃഷ്ട്വാ ജ്വാലാകുലം രണേ
ചിക്ഷേപ രുചിരം തീക്ഷ്ണം അർധചന്ദ്രം സ പാർഥിവഃ
ചിച്ഛേദ സുമഹച് ഛൂലം തേന ബാണേന വേഗവത്
59 നിപപാത ദ്വിധാ ഛിന്നം ശൂലം ഹേമപരിഷ്കൃതം
മഹാശനിർ യഥാ ഭ്രഷ്ടാ ശക്ര മുക്താ നഭോഗതാ
60 ശൂലം നിപതിതം ദൃഷ്ട്വാ ദ്വിധാകൃത്തം സ പാർഥിവഃ
രുക്മദണ്ഡാം മഹാശക്തിം ജഗ്രാഹാഗ്നിശിഖോപമാം
ചിക്ഷേപ താം രാക്ഷസസ്യ തിഷ്ഠ തിഷ്ഠേതി ചാബ്രവീത്
61 താം ആപതന്തീം സമ്പ്രേക്ഷ്യ വിയത്സ്ഥാം അശനീം ഇവ
ഉത്പത്യ രാക്ഷസത് തൂർണം ജഗ്രാഹ ച നനാദ ച

62 ബഭഞ്ജ ചൈനാം ത്വരിതോ ജാനന്യ് ആരോപ്യ ഭാരത
പശ്യതഃ പാർഥിവേന്ദ്രസ്യ തദ് അദ്ഭുതം ഇവാഭവത്
63 തദ് അവേക്ഷ്യ കൃതം കർമ രാക്ഷസേന ബലീയസാ
ദിവി ദേവാഃ സ ഗന്ധർവാ മുനയശ് ചാപി വിസ്മിതാഃ
64 പാണ്ഡവാശ് ച മഹേഷ്വാസാ ഭീമസേനപുരോഗമാഃ
സാധു സാധ്വ് ഇതി നാദേന പൃഥിവീം അനുനാദയൻ
65 തം തു ശ്രുത്വാ മഹാനാദം പ്രഹൃഷ്ടാനാം മഹാത്മനാം
നാമൃഷ്യത മഹേഷ്വാസോ ഭഗദത്തഃ പ്രതാപവാൻ
66 സ വിസ്ഫാര്യ മഹച് ചാപം ഇന്ദ്രാശനിസമസ്വനം
അഭിദുദ്രാവ വേഗേന പാണ്ഡവാനാം മഹാരഥാൻ
വിസൃജൻ വിമലാംസ് തീക്ഷ്ണാൻ നാരാചാഞ് ജ്വലനപ്രഭാൻ
67 ഭീമം ഏകേന വിവ്യാധ രാക്ഷസം നവഭിഃ ശരൈഃ
അഭിമന്യും ത്രിഭിശ് ചൈവ കേകയാൻ പഞ്ചഭിസ് തഥാ
68 പൂർണായതവിസൃഷ്ടേന സ്വർണപുംഖേന പത്രിണാ
ബിഭേദ ദക്ഷിണം ബാഹും ക്ഷത്രദേവസ്യ ചാഹവേ
പപാത സഹസാ തസ്യ സ ശരം ധനുർ ഉത്തമം
69 ദ്രൗപദേയാംസ് തതഃ പഞ്ച പഞ്ചഭിഃ സമതാഡയത്
ഭീമസേനസ്യ ച ക്രോധാൻ നിജഘ്നാന തുരംഗമാൻ
70 ധ്വജം കേസരിണം ചാസ്യ ചിച്ഛേദ വിശിഖൈസ് ത്രിഭിഃ
നിർബിഭേദ ത്രിഭിശ് ചാന്യൈഃ സാരഥിം ചാസ്യ പത്രിഭിഃ
71 സ ഗാഢവിദ്ധോ വ്യഥിതോ രഥോപസ്ഥ ഉപാവിശത്
വിശോകോ ഭരതശ്രേഷ്ഠ ഭഗദത്തേന സംയുഗേ
72 തതോ ഭീമോ മഹാരാജ വിരഥോ രഥിനാം വരഃ
ഗദാം പ്രഗൃഹ്യ വേഗേന പ്രചസ്കന്ദ മഹാരഥാത്
73 തം ഉദ്യതഗദം ദൃഷ്ട്വാ സ ശൃംഗം ഇവ പർവതം
താവകാനാം ഭയം ഘോരം സമപദ്യത ഭാരത
74 ഏതസ്മിന്ന് ഏവ കാലേ തു പാണ്ഡവഃ കൃഷ്ണസാരഥിഃ
ആജഗാമ മഹാരാജ നിഘ്നഞ് ശത്രൂൻ സഹസ്രശഃ
75 യത്ര തൗ പുരുഷവ്യാഘ്രൗ പിതാ പുത്രൗ പരന്തപൗ
പ്രാഗ്ജ്യോതിഷേണ സംസക്തൗ ഭീമസേന ഘടോത്കചൗ
76 ദൃഷ്ട്വാ തു പാണ്ഡവോ രാജൻ യുധ്യമാനാൻ മഹാരഥാൻ
ത്വരിതോ ഭരതശ്രേഷ്ഠ തത്രായാദ് വികിരഞ് ശരാൻ
77 തതോ ദുര്യോധനോ രാജാ ത്വരമാണോ മഹാരഥഃ

സേനാം അചോദയത് ക്ഷിപ്രം രഥനാഗാശ്വസങ്കുലാം
78 താം ആപതന്തീം സഹസാ കൗരവാണാം മഹാചമൂം
അഭിദുദ്രാവ വേഗേന പാണ്ഡവഃ ശ്വേതവാഹനഃ
79 ഭഗദത്തോ ƒപി സമരേ തേന നാഗേന ഭാരത
വിമൃദ്‌ന പാണ്ഡവ ബലം യുധിഷ്ഠിരം ഉപാദ്രവത്
80 തദാസീത് തുമുലം യുദ്ധം ഭഗദത്തസ്യ മാരിഷ
പാഞ്ചാലൈഃ സൃഞ്ജയൈശ് ചൈവ കേകയൈശ് ചോദ്യതായുധൈഃ
81 ഭീമസേനോ ƒപി സമരേ താവ് ഉഭൗ കേശവാർജ്ജുനൗ
ആശ്രാവയദ് യഥാവൃത്തം ഇരാവദ് വധം ഉത്തമം

അധ്യായം 92

1 [സ്]
പുത്രം തു നിഹതം ശ്രുത്വാ ഇരാവന്തം ധനഞ്ജയഃ
ദുഃഖേന മഹതാവിഷ്ടോ നിഃശ്വസൻ പന്നഗോ യഥാ
2 അബ്രവീത് സമരേ രാജൻ വാസുദേവം ഇദം വചഃ
ഇദം നൂനം മഹാപ്രാജ്ഞോ വിദുരോ ദൃഷ്ടവാൻ പുരാ
3 കുരൂണാം പാണ്ഡവാനാം ച ക്ഷയം ഘോരം മഹാമതിഃ
തതോ നിവാരയിതവാൻ ധൃതരാഷ്ട്രം ജനേശ്വരം
4 അവധ്യാ ബഹവോ വീരാഃ സംഗ്രാമേ മധുസൂദന
നിഹതാഃ കൗരവൈഃ സംഖ്യേ തഥാസ്മാഭിശ് ച തേ ഹതാഃ
5 അർഥഹേതോർ നരശ്രേഷ്ഠ ക്രിയതേ കർമ കുത്സിതം
ധിഗ് അർഥാൻ യത്കൃതേ ഹ്യ് ഏവം ക്രിയതേ ജ്ഞാതിസങ്ക്ഷയഃ
6 അധനസ്യ മൃതം ശ്രേയോ ന ച ജ്ഞാതിവധാദ് ധനം
കിം നു പ്രാപ്സ്യാമഹേ കൃഷ്ണ ഹത്വാ ജ്ഞാതീൻ സമാഗതാൻ
7 ദുര്യോധനാപരാധേന ശകുനേഃ സൗബലസ്യ ച
ക്ഷത്രിയാ നിധനം യാന്തി കർണ ദുർമന്ത്രിതേന ച
8 ഇദാനീം ച വിജാനാമി സുകൃതം മധുസൂദന
കൃതം രാജ്ഞാ മഹാബാഹോ യാചതാ സ്മ സുയോധനം
രാജ്യാർധം പഞ്ച വാ ഗ്രാമാൻ നാകാർഷീത് സ ച ദുർമതിഃ
9 ദൃഷ്ട്വാ ഹി ക്ഷത്രിയാഞ് ശൂരാഞ് ശയാനാൻ ധരണീതലേ
നിന്ദാമി ഭൃശം ആത്മാനം ധിഗ് അസ്തു ക്ഷത്രജീവികാം
10 അശക്തം ഇതി മാം ഏതേ ജ്ഞാസ്യന്തി ക്ഷത്രിയാ രണേ
യുദ്ധം മമാഭിരുചിതം ജ്ഞാതിഭിർ മധുസൂദന
11 സഞ്ചോദയ ഹയാൻ ക്ഷിപ്രം ധാർതരാഷ്ട്രചമൂം പ്രതി
പ്രതരിഷ്യേ മഹാപാരം ഭുജാഭ്യാം സമരോദധിം
നായം ക്ലീബയിതും കാലോ വിദ്യതേ മാധവ ക്വ ചിത്
12 ഏവം ഉക്തസ് തു പാർഥേന കേശവഃ പരവീരഹാ
ചോദയാം ആസ താൻ അശ്വാൻ പാണ്ഡുരാൻ വാതരംഹസഃ
13 അഥ ശബ്ദോ മഹാൻ ആസീത് തവ സൈന്യസ്യ ഭാരത
മാരുതോദ്ധൂത വേഗസ്യ സാഗരസ്യേവ പർവണി
14 അപരാഹ്ണേ മഹാരാജ സംഗ്രാമഃ സമപദ്യത
പർജന്യസമനിർഘോഷോ ഭീഷ്മസ്യ സഹ പാണ്ഡവൈഃ
15 തതോ രാജംസ് തവ സുതാ ഭീമസേനം ഉപാദ്രവൻ

പരിവാര്യ രണേ ദ്രോണം വസവോ വാസവം യഥാ
16 തതഃ ശാന്തനവോ ഭീഷ്മഃ കൃപശ് ച രഥിനാം വരഃ
ഭഗദത്തഃ സുശർമാ ച ധനഞ്ജയം ഉപാദ്രവൻ
17 ഹാർദിക്യോ ബാഹ്ലികശ് ചൈവ സാത്യകിം സമഭിദ്രുതൗ
അംബഷ്ഠകസ് തു നൃപതിർ അഭിമന്യും അവാരയത്
18 ശേഷാസ് ത്വ് അന്യേ മഹാരാജ ശേഷാൻ ഏവ മഹാരഥാൻ
തതഃ പ്രവവൃതേ യുദ്ധം ഘോരരൂപം ഭയാവഹം
19 ഭീമസേനസ് തു സമ്പ്രേക്ഷ്യ പുത്രാംസ് തവ ജനേശ്വര
പ്രജജ്വാല രണേ ക്രുദ്ധോ ഹവിഷാ ഹവ്യവാഡ് ഇവ
20 പുത്രാസ് തു തവ കൗന്തേയം ഛാദയാം ചക്രിരേ ശരൈഃ
പ്രാവൃഷീവ മഹാരാജ ജലദാഃ പർവതം യഥാ
21 സ ച്ഛാദ്യമാനോ ബഹുധാ പുത്രൈസ് തവ വിശാം പതേ
സൃക്കിണീ വിലിഹൻ വീരഃ ശാർദൂല ഇവ ദർപിതഃ
22 വ്യൂഢോരസ്കം തതോ ഭീമഃ പാതയാം ആസ പാർഥിവ
ക്ഷുരപ്രേണ സുതീക്ഷ്ണേന സോ ƒഭവദ് ഗതജീവിതഃ
23 അപരേണ തു ഭല്ലേന പീതേന നിശിതേന ച
അപാതയത് കുണ്ഡലിനം സിംഹഃ ക്ഷുദ്രമൃഗം യഥാ
24 തതഃ സുനിശിതാൻ പീതാൻ സമാദത്ത ശിലീമുഖാൻ
സ സപ്ത ത്വരയാ യുക്തഃ പുത്രാംസ് തേ പ്രാപ്യ മാരിഷ
25 പ്രേഷിതാ ഭീമസേനേന ശരാസ് തേ ദൃഢധന്വനാ
അപാതയന്ത പുത്രാംസ് തേ രഥേഭ്യഃ സുമഹാരഥാൻ
26 അനാധൃഷ്ടിം കുണ്ഡ ഭേദം വൈരാടം ദീർഘലോചനം
ദീർഘബാഹും സുബാഹും ച തഥൈവ കനകധ്വജം
27 പ്രപതന്ത സ്മ തേ വീരാ വിരേജുർ ഭരതർഷഭ
വസന്തേ പുഷ്പശബലാശ് ചൂതാഃ പ്രപതിതാ ഇവ
28 തതഃ പ്രദുദ്രുവുഃ ശേഷാഃ പുത്രാസ് തവ വിശാം പതേ
തം കാലം ഇവ മന്യന്തോ ഭീമസേനം മഹാബലം
29 ദ്രോണസ് തു സമരേ വീരം നിർദഹന്തം സുതാംസ് തവ
യഥാദ്രിം വാരിധാരാഭിഃ സമന്താദ് വ്യകിരച് ഛരൈഃ
30 തത്രാദ്ഭുതം അപശ്യാമ കുന്തീപുത്രസ്യ പൗരുഷം
ദ്രോണേന വാര്യമാണോ ƒപി നിജഘ്നേ യത് സുതാംസ് തവ
31 യഥാ ഹി ഗോവൃഷോ വർഷം സന്ധാരയതി ഖാത് പതത്
ഭീമസ് തഥാ ദ്രോണ മുക്തം ശരവർഷം അദീധരത്

32 അദ്ഭുതം ച മഹാരാജ തത്ര ചക്രേ വൃകോദരഃ
യത് പുത്രാംസ് തേ ƒവധീത് സംഖ്യേ ദ്രോണം ചൈവ ന്യയോധയത്
33 പുത്രേഷു തവ വീരേഷു ചിക്രീഡാർജുന പൂർവജഃ
മൃഗേഷ്വ് ഇവ മഹാരാജ ചരൻ വ്യാഘ്രോ മഹാബലഃ
34 യഥാ വാ പശുമധ്യസ്ഥോ ദ്രാവയേത പശൂൻ വൃകഃ
വൃകോദരസ് തവ സുതാംസ് തഥാ വ്യദ്രാവയദ് രണേ
35 ഗാംഗേയോ ഭഗദത്തശ് ച ഗൗതമശ് ച മഹാരഥഃ
പാണ്ഡവം രഭസം യുദ്ധേ വാരയാം ആസുർ അർജുനം
36 അസ്ത്രൈർ അസ്ത്രാണി സംവാര്യ തേഷാം സോ ƒതിരഥോ രണേ
പ്രവീരാംസ് തവ സൈന്യേഷു പ്രേഷയാം ആസ മൃത്യവേ
37 അഭിമന്യുശ് ച രാജാനം അംബഷ്ഠം ലോകവിശ്രുതം
വിരഥം രഥിനാം ശ്രേഷ്ഠം കാരയാം ആസ സായകൈഃ
38 വിരഥോ വധ്യമാനഃ സ സൗഭദ്രേണ യശസ്വിനാ
അവപ്ലുത്യ രഥാത് തൂർണം സവ്രീഡോ മനുജാധിപഃ
39 അസിം ചിക്ഷേപ സമരേ സൗഭദ്രസ്യ മഹാത്മനഃ
ആരുരോഹ രഥം ചൈവ ഹാർദിക്യസ്യ മഹാത്മനഃ
40 ആപതന്തം തു നിസ്ത്രിംശം യുദ്ധമാർഗ വിശാരദഃ
ലാഘവാദ് വ്യംസയാം ആസ സൗഭദ്രഃ പരവീരഹാ
41 വ്യംസിതം വീക്ഷ്യ നിസ്ത്രിംശം സൗഭദ്രേണ രണേ തദാ
സാധു സാധ്വ് ഇതി സൈന്യാനാം പ്രണാദോ ƒഭൂദ് വിശാം പതേ
42 ധൃഷ്ടദ്യുമ്നമുഖാസ് ത്വ് അന്യേ തവ സൈന്യം അയോധയൻ
തഥൈവ താവകാഃ സർവേ പാണ്ഡുസൈന്യം അയോധയൻ
43 തത്രാക്രന്ദോ മഹാൻ ആസീത് തവ തേഷാം ച ഭാരത
നിഘ്നതാം ഭൃശം അന്യോന്യം കുർവതാം കർമ ദുഷ്കരം
44 അന്യോന്യം ഹി രണേ ശൂരാഃ കേശേഷ്വ് ആക്ഷിപ്യ മാരിഷ
നഖൈർ ദന്തൈർ അയുധ്യന്ത മുഷ്ടിഭിർ ജാനുഭിസ് തഥാ
45 ബാഹുഭിശ് ച തലൈശ് ചൈവ നിസ്ത്രിംശൈശ് ച സുസംശിതൈഃ
വിവരം പ്രാപ്യ ചാന്യോന്യം അനയൻ യമസാദനം
46 ന്യഹനച് ച പിതാ പുത്രം പുത്രശ് ച പിതരം രണേ
വ്യാകുലീകൃതസങ്കൽപാ യുയുധുസ് തത്ര മാനവാഃ
47 രണേ ചാരൂണി ചാപാനി ഹേമപൃഷ്ഠാനി ഭാരത
ഹതാനാം അപവിദ്ധാനി കലാപാശ് ച മഹാധനാഃ
48 ജാതരൂപമയൈഃ പുംഖൈ രാജതൈശ് ച ശിതാഃ ശരാഃ

തൈലധൗതാ വ്യരാജന്ത നിർമുക്തഭുജഗോപമാഃ
49 ഹസ്തിദന്ത ത്സരൂൻ ഖഡ്ഗാഞ് ജാതരൂപപരിഷ്കൃതാൻ
ചർമാണി ചാപവിദ്ധാനി രുക്മപൃഷ്ഠാനി ധന്വിനാം
50 സുവർണവികൃതപ്രാസാൻ പട്ടിശാൻ ഹേമഭൂഷിതാൻ
ജാതരൂപമയാശ് ചർഷ്ടീഃ ശക്ത്യശ് ച കനകോജ്ജ്വലാഃ
51 അപകൃത്താശ് ച പതിതാ മുസലാനി ഗുരൂണി ച
പരിഘാൻ പട്ടിശാംശ് ചൈവ ഭിണ്ഡിപാലാംശ് ച മാരിഷ
52 പതിതാംസ് തോമരാംശ് ചാപി ചിത്രാ ഹേമപരിഷ്കൃതാഃ
കുഥാശ് ച ബഹുധാകാരാശ് ചാമരവ്യജനാനി ച
53 നാനാവിധാനി ശസ്ത്രാണി വിസൃജ്യ പതിതാ നരാഃ
ജീവന്ത ഇവ ദൃശ്യന്തേ ഗതസത്ത്വാ മഹാരഥാഃ
54 ഗദാ വിമഥിതൈർ ഗാത്രൈർ മുസലൈർ ഭിന്നമസ്തകാഃ
ഗജവാജിരഥക്ഷുണ്ണാഃ ശേരതേ സ്മ നരാഃ ക്ഷിതൗ
55 തഥൈവാശ്വനൃനാഗാനാം ശരീരൈർ ആബഭൗ തദാ
സഞ്ഛന്നാ വസുധാ രാജൻ പർവതൈർ ഇവ സർവതഃ
56 സമരേ പതിതൈശ് ചൈവ ശക്ത്യൃഷ്ടി ശരതോമരൈഃ
നിസ്ത്രിംശൈഃ പട്ടിശൈഃ പ്രാസൈർ അയഃ കുന്തൈഃ പരശ്വധൈഃ
57 പരിഘൈർ ഭിണ്ഡിപാലൈശ് ച ശതഘ്നീഭിസ് തഥൈവ ച
ശരീരൈഃ ശസ്ത്രഭിന്നൈശ് ച സമാസ്തീര്യത മേദിനീ
58 നിഃശബ്ദൈർ അൽപശബ്ദൈശ് ച ശോണിതൗഘപരിപ്ലുതൈഃ
ഗതാസുഭിർ അമിത്രഘ്ന വിബഭൗ സംവൃതാ മഹീ
59 സ തലത്രൈഃ സ കേയൂരൈർ ബാഹുഭിശ് ചന്ദനോക്ഷിതൈഃ
ഹസ്തിഹസ്തോപമൈശ് ഛിന്നൈർ ഊരുഭിശ് ച തരസ്വിനാം
60 ബദ്ധചൂഡാ മണിധരൈഃ ശിരോഭിശ് ച സകുണ്ഡലൈഃ
പതിതൈർ വൃഷഭാക്ഷാണാം ബഭൗ ഭാരത മേദിനീ
61 കവചൈഃ ശോണിതാദിഗ്ധൈർ വിപ്രകീർണൈശ് ച കാഞ്ചനൈഃ
രരാജ സുഭൃശം ഭൂമിഃ ശാന്താർചിഭിർ ഇവാനലൈഃ
62 വിപ്രവിദ്ധൈഃ കലാപൈശ് ച പതിതൈശ് ച ശരാസനൈഃ
വിപ്രകീർണൈഃ ശരൈശ് ചാപി രുക്മപുംഖൈഃ സമന്തതഃ
63 രഥൈശ് ച ബഹുഭിർ ഭഗ്നൈഃ കിങ്കിണീജാലമാലിഭിഃ
വാജിഭിശ് ച ഹതൈഃ കീർണൈഃ സ്രസ്തജിഹ്വൈഃ സ ശോണിതൈഃ
64 അനുകർഷൈഃ പതാകാഭിർ ഉപാസംഗൈർ ധ്വജൈർ അപി
പ്രവീരാണാം മഹാശംഖൈർ വിപ്രകീർണൈശ് ച പാണ്ഡുരൈഃ

65 സ്രസ്തഹസ്തൈശ് ച മാതംഗൈഃ ശയാനൈർ വിബഭൗ മഹീ
നാനാരൂപൈർ അലങ്കാരൈഃ പ്രമദേവാഭ്യലങ്കൃതാ
66 ദന്തിഭിശ് ചാപരൈസ് തത്ര സ പ്രാസൈർ ഗാഢവേദനൈഃ
കരൈഃ ശബ്ദം വിമുഞ്ചദ്ഭിഃ ശീകരം ച മുഹുർ മുഹുഃ
വിബഭൗ തദ് രണസ്ഥാനം ധമ്യമാനൈർ ഇവാചലൈഃ
67 നാനാ രാഗൈഃ കംബലൈശ് ച പരിസ്തോമൈശ് ച ദന്തിനാം
വൈഡൂര്യ മണിദണ്ഡൈശ് ച പതിതൈർ അങ്കുശൈഃ ശുഭൈഃ
68 ഘണ്ടാഭിശ് ച ഗജേന്ദ്രാണാം പതിതാഭിഃ സമന്തതഃ
വിഘാടിത വിചിത്രാഭിഃ കുഥാഭീ രാങ്കവൈസ് തഥാ
69 ഗ്രൈവേയൈശ് ചിത്രരൂപൈശ് ച രുക്മകക്ഷ്യാഭിർ ഏവ ച
യന്ത്രൈശ് ച ബഹുധാ ഛിന്നൈസ് തോമരൈശ് ച സ കമ്പനൈഃ
70 അശ്വാനാം രേണുകപിലൈ രുക്മച് ഛന്നൈർ ഉരശ് ഛദൈഃ
സാദിനാം ച ഭുജൈശ് ഛിന്നൈഃ പതിതൈഃ സാംഗദൈസ് തഥാ
71 പ്രാസൈശ് ച വിമലൈസ് തീക്ഷ്ണൈർ വിമലാഭിസ് തഥർഷ്ടിഭിഃ
ഉഷ്ണീഷൈശ് ച തഥാ ഛിന്നൈഃ പ്രവിദ്ധൈശ് ച തതസ് തതഃ
72 വിചിത്രൈർ അർധചന്ദ്രൈശ് ച ജാതരൂപപരിഷ്കൃതൈഃ
അശ്വാസ്തര പരിസ്തോമൈ രാങ്കവൈർ മൃദിതൈസ് തഥാ
73 നരേന്ദ്ര ചൂഡാമണിഭിർ വിചിത്രൈശ് ച മഹാധനൈഃ
ഛത്രൈസ് തഥാപവിദ്ധൈശ് ച ചാമരവ്യജനൈർ അപി
74 പദ്മേന്ദു ദ്യുതിഭിശ് ചൈവ വദനൈശ് ചാരുകുണ്ഡലൈഃ
ക്ഌപ്ത ശ്മശ്രുഭിർ അത്യർഥം വീരാണാം സമലങ്കൃതൈഃ
75 അപവിദ്ധൈർ മഹാരാജ സുവർണോജ്ജ്വല കുണ്ഡലൈഃ
ഗ്രഹനക്ഷത്രശബലാ ദ്യൗർ ഇവാസീദ് വസുന്ധരാഃ
76 ഏവം ഏതേ മഹാസേനേ മൃദിതേ തത്ര ഭാരത
പരസ്പരം സമാസാദ്യ തവ തേഷാം ച സംയുഗേ
77 തേഷു ശ്രാന്തേഷു ഭഗ്നേഷു മൃദിതേഷു ച ഭാരത
രാത്രിഃ സമഭവദ് ഘോരാ നാപശ്യാമ തതോ രണം
78 തതോ ƒവഹാരം സൈന്യാനാം പ്രചക്രുഃ കുരുപാണ്ഡവാഃ
ഘോരേ നിശാമുഖേ രൗദ്രേ വർതമാനേ സുദാരുണേ
79 അവഹാരം തതഃ കൃത്വാ സഹിതാഃ കുരുപാണ്ഡവാഃ
ന്യവിശന്ത യഥാകാലം ഗത്വാ സ്വശിബിരം തദാ

അധ്യായം 93

1 [സ്]
തതോ ദുര്യോധനോ രാജാ ശകുനിശ് ചാപി സൗബലഃ
ദുഃശാസനശ് ച പുത്രസ് തേ സൂതപുത്രശ് ച ദുർജയഃ
2 സമാഗമ്യ മഹാരാജ മന്ത്രം ചക്രൂർ വിവക്ഷിതം
കഥം പാണ്ഡുസുതാ യുദ്ധേ ജേതവ്യാഃ സഗണാ ഇതി
3 തതോ ദുര്യോധനോ രാജാ സർവാംസ് താൻ ആഹ മന്ത്രിണഃ
സൂതപുത്രം സമാഭാഷ്യ സൗബലം ച മഹാബലം
4 ദ്രോണോ ഭീഷ്മഃ കൃപഃ ശല്യഃ സൗമദത്തിശ് ച സംയുഗേ
ന പാർഥാൻ പ്രതിബാധന്തേ ന ജാനേ തത്ര കാരണം
5 അവധ്യമാനാസ് തേ ചാപി ക്ഷപയന്തി ബലം മമ
സോ ƒസ്മി ക്ഷീണബലഃ കർണ ക്ഷീണശസ്ത്രശ് ച സംയുഗേ
6 നികൃതഃ പാണ്ഡവൈഃ ശൂരൈർ അവധ്യൈർ ദൈവതൈർ അപി
സോ ƒഹം സംശയം ആപന്നഃ പ്രകരിഷ്യേ കഥം രണം
7 തമ ബ്രവീൻ മഹാരാജ സൂതപുത്രോ നരാധിപം
മാ ശുചോ ഭരതശ്രേഷ്ഠ പ്രകരിഷ്യേ പ്രിയം തവ
8 ഭീഷ്മഃ ശാന്തനവസ് തൂർണം അപയാതു മഹാരണാത്
നിവൃത്തേ യുധി ഗാംഗേയേ ന്യസ്തശസ്ത്രേ ച ഭാരത
9 അഹം പാർഥാൻ ഹനിഷ്യാമി സനിതാൻ സർവസോമകൈഃ
പശ്യതോ യുധി ഭീഷ്മസ്യ ശപേ സത്യേന തേ നൃപ
10 പാണ്ഡവേഷു ദയാം രാജൻ സദാ ഭീഷ്മഃ കരോതി വൈ
അശക്തശ് ച രണേ ഭീഷ്മോ ജേതും ഏതാൻ മഹാരഥാൻ
11 അഭിമാനീ രണേ ഭീഷ്മോ നിത്യം ചാപി രണപ്രിയഃ
സ കഥം പാണ്ഡവാൻ യുദ്ധേ ജേഷ്യതേ താത സംഗതാൻ
12 സ ത്വം ശീഘ്രം ഇതോ ഗത്വാ ഭീഷ്മസ്യ ശിബിരം പ്രതി
അനുമാന്യ രണേ ഭീഷ്മം ശസ്ത്രം ന്യാസയ ഭാരത
13 ന്യസ്തശസ്ത്രേ തതോ ഭീഷ്മേ നിഹതാൻ പശ്യ പാണ്ഡവാൻ
മയൈകേന രണേ രാജൻ സസുഹൃദ് ഗണബാന്ധവാൻ
14 ഏവം ഉക്തസ് തു കർണേന പുത്രോ ദുര്യോധനസ് തവ
അബ്രവീദ് ഭ്രാതരം തത്ര ദുഃശാസനം ഇദം വചഃ
15 അനുയാത്രം യഥാ സജ്ജം സർവം ഭവതി സർവതഃ
ദുഃശാസന തഥാ ക്ഷിപ്രം സർവം ഏവോപപാദയ
16 ഏവം ഉക്ത്വാ തതോ രാജൻ കർണം ആഹ ജനേശ്വരഃ

അനുമാന്യ രണേ ഭീഷ്മം ഇതോ ƒഹം ദ്വിപദാം വരം
17 ആഗമിഷ്യേ തതഃ ക്ഷിപ്രം ത്വത്സകാശം അരിന്ദമ
തതസ് ത്വം പുരുഷവ്യാഘ്ര പ്രകരിഷ്യസി സംയുഗം
18 നിഷ്പപാത തതസ് ളുർണം പുത്രസ് തവ വിശാം പതേ
സഹിതോ ഭ്രാതൃഭിഃ സർവൈർ ദേവൈർ ഇവ ശതക്രതുഃ
19 തതസ് തം നൃപശാർദൂലം ശാർദൂലസമവിക്രമം
ആരോഹയദ് ധയം ളുർണം ഭ്രാതാ ദുഃശാസനസ് തദാ
20 അംഗദീ ബദ്ധമുകുടോ ഹസ്താഭരണവാൻ നൃപഃ
ധാർതരാഷ്ട്രോ മഹാരാജ വിബഭൗ സ മഹേന്ദ്രവത്
21 ഭാണ്ഡീ പുഷ്പനികാശേന തപനീയനിഭേന ച
അനുലിപ്തഃ പരാർഘ്യേന ചന്ദനേന സുഗന്ധിനാ
22 അരജോ ƒംബരസംവീതഃ സിംഹഖേല ഗതിർ നൃപഃ
ശുശുഭേ വിമലാർചിഷ്മഞ്ഞ് ശരദീവ ദിവാകരഃ
23 തം പ്രയാന്തം നരവ്യാഘ്രം ഭീഷ്മസ്യ ശിബിരം പ്രതി
അനുജഗ്മുർ മഹേഷ്വാസാഃ സർവലോകസ്യ ധന്വിനഃ
ഭ്രാതരശ് ച മഹേഷ്വാസാസ് ത്രിദശാ ഇവ വാസവം
24 ഹയാൻ അന്യേ സമാരുഹ്യ ഗജാൻ അന്യേ ച ഭാരത
രഥൈർ അന്യേ നരശ്രേഷ്ഠാഃ പരിവവ്രുഃ സമന്തതഃ
25 ആത്തശസ്ത്രാശ് ച സുഹൃദോ രക്ഷണാർഥം മഹീപതേഃ
പ്രാദുർബഹൂവുഃ സഹിതാഃ ശക്രസ്യേവാമരാ ദിവി
26 സമ്പൂജ്യമാനഃ കുരുഭിഃ കൗരവാണാം മഹാരഥഃ
പ്രയയൗ സദനം രാജൻ ഗാംഗേയസ്യ യശസ്വിനഃ
അന്വീയമാനഃ സഹിതൗ സോദരൈഃ സർവതോ നൃപഃ
27 ദക്ഷിണം ദക്ഷിണഃ കാലേ സംഭൃത്യ സ്വഭുജം തദാ
ഹസ്തിഹസ്തോപമം ശൈക്ഷം സർവശത്രുനിബർഹണം
28 പ്രഗൃഹ്ണന്ന് അഞ്ജലീൻ നൄണാം ഉദ്യതാൻ സർവതോദിശം
ശുശ്രാവ മധുരാ വാചോ നാനാദേശനിവാസിനാം
29 സംസ്തൂയമാനഃ സൂതൈശ് ച മാഗധൈശ് ച മഹായശാഃ
പൂജയാനശ് ച താൻ സർവാൻ സർവലോകേശ്വരേശ്വരഃ
30 പ്രദീപൈഃ കാഞ്ചനൈസ് തത്ര ഗന്ധതൈലാവസേചനൈഃ
പരിവവ്രുർ മഹാത്മാനം പ്രജ്വലദ്ഭിഃ സമന്തതഃ
31 സ തൈഃ പരിവൃതോ രാജാ പ്രദീപൈഃ കാഞ്ചനൈഃ ശുഭൈഃ
ശുശുഭേ ചന്ദ്രമാ യുക്തോ ദീപ്തൈർ ഇവ മഹാഗ്രഹൈഃ

32 കഞ്ചുകോഷ്ണീഷിണസ് തത്ര വേത്രഝർഝര പാണയഃ
പ്രോത്സാരയന്തഃ ശനകൈസ് തം ജനം സർവതോദിശം
33 സമ്പ്രാപ്യ തു തതോ രാജാ ഭീഷ്മസ്യ സദനം ശുഭം
അവതീര്യ ഹയാച് ചാപി ഭീഷ്മം പ്രാപ്യ ജനേശ്വരഃ
34 അഭിവാദ്യ തതോ ഭീഷ്മം നിഷണ്ണഃ പരമാസനേ
കാഞ്ചനേ സർവതോഭദ്രേ സ്പർധ്യാസ്തരണ സംവൃതേ
ഉവാച പ്രാഞ്ജലിർ ഭീഷ്മം ബാഷ്പകണ്ഠോ ƒശ്രുലോചനഃ
35 ത്വാം വയം സമുപാശ്രിത്യ സംയുഗേ ശത്രുസൂദന
ഉത്സഹേമ രണേ ജേതും സേന്ദ്രാൻ അപി സുരാസുരാൻ
36 കിം ഉ പാണ്ഡുസുതാൻ വീരാൻ സസുഹൃദ് ഗണബാന്ധവാൻ
തസ്മാദ് അർഹസി ഗാംഗേയ കൃപാം കർതും മയി പ്രഭോ
ജഹി പാണ്ഡുസുതാൻ വീരാൻ മഹേന്ദ്ര ഇവ ദാനവാൻ
37 പൂർവം ഉക്തം മഹാബാഹോ നിഹനിഷ്യാമി സോമകാൻ
പാഞ്ചാലാൻ പാണ്ഡവൈഃ സാർധം കരൂഷാംശ് ചേതി ഭാരത
38 തദ് വചഃ സത്യം ഏവാസ്തു ജഹി പാർഥാൻ സമാഗതാൻ
സോമകാംശ് ച മഹേഷ്വാസാൻ സത്യവാഗ് ഭവ ഭാരത
39 ദയയാ യദി വാ രാജൻ ദ്വേഷ്യഭാവാൻ മമ പ്രഭോ
മന്ദഭാഗ്യതയാ വാപി മമ രക്ഷസി പാണ്ഡവാൻ
40 അനുജാനീഹി സമരേ കർണം ആഹവശോഭിനം
സ ജേഷ്യതി രണേ പാർഥാൻ സസുഹൃദ് ഗണബാന്ധവാൻ
41 ഏതാവദ് ഉക്ത്വാ നൃപതിഃ പുത്രോ ദുര്യോധനസ് തവ
നോവാച വചനം കിം ചിദ് ഭീഷ്മം ഭീമപരാക്രമം

അധ്യായം 94

1 [സ്]
വാക്ശല്യൈസ് തവ പുത്രേണ സോ ƒതിവിദ്ധഃ പിതാമഹഃ
ദുഃഖേന മഹതാവിഷ്ടോ നോവാചാപ്രിയം അണ്വ് അപി
2 സ ധ്യാത്വാ സുചിരം കാലം ദുഃഖരോഷസമന്വിതഃ
ശ്വസമാനോ യഥാ നാഗഃ പ്രണുന്നോ വൈ ശലാകയാ
3 ഉദ്വൃത്യ ചക്ഷുഷീ കോപാൻ നിർദഹന്ന് ഇവ ഭാരത
സ ദേവാസുരഗന്ധർവം ലോകം ലോകവിദാം വരഃ
അബ്രവീത് തവ പുത്രം തു സാമപൂർവം ഇദം വചഃ
4 കിം ന ദുര്യോധനൈവം മാം വാക്ശല്യൈർ ഉപവിധ്യസി
ഘടമാനം യഥാശക്തി കുർവാണം ച തവ പ്രിയം
ജുഹ്വാനം സമരേ പ്രാണാംസ് തവൈവ ഹിതകാമ്യയാ
5 യദാ തു പാണ്ഡവഃ ശൂരഃ ഖാണ്ഡവേ ƒഗ്നിം അതർപയത്
പരാജിത്യ രണേ ശക്രം പര്യാപ്തം തന്നിദർശനം
6 യദാ ച ത്വാം മഹാബാഹോ ഗന്ധർവൈർ ഹൃതം ഓജസാ
അമോചയത് പാണ്ഡുസുതഃ പര്യാപ്തം തന്നിദർശനം
7 ദ്രവമാണേഷു ശൂരേഷു സോദരേഷു തഥാഭിഭോ
സൂതപുത്രേ ച രാധേയേ പര്യാപ്തം തന്നിദർശനം
8 യച് ച നഃ സഹിതാൻ സർവാൻ വിരാടനഗരേ തദാ
ഏക ഏവ സമുദ്യാതഃ പര്യാപ്തം തന്നിദർശനം
9 ദ്രോണം ച യുധി സംരബ്ധം മാം ച നിർജിത്യ സംയുഗേ
കർണം ച ത്വാം ച ദ്രൗണിം ച കൃപം ച സുമഹാരഥം
വാസാംസി സ സമാദത്ത പര്യാപ്തം തന്നിദർശനം
10 നിവാതകവചാൻ യുദ്ധേ വാസവേനാപി ദുർജയാൻ
ജിതവാൻ സമരേ പാർഥഃ പര്യാപ്തം തന്നിദർശനം
11 കോ ഹി ശക്തോ രണേ ജേതും പാണ്ഡവം രഭസം രണേ
ത്വം തു മോഹാൻ ന ജാനീഷേ വാച്യാവാച്യം സുയോധന
12 മുമൂർഷുർ ഹി നരഃ സർവാൻ വൃക്ഷാൻ പശ്യതി കാഞ്ചനാൻ
തഥാ ത്വം അപി ഗാന്ധാരേ വിപരീതാനി പശ്യസി
13 സ്വയം വൈരം മഹത് കൃത്വാ പാണ്ഡവൈഃ സഹ സൃഞ്ജയൈഃ
യുധ്യസ്വ താൻ അദ്യ രണേ പശ്യാമഃ പുരുഷോ ഭവ
14 അഹം തു സോമകാൻ സർവാൻ സപാഞ്ചാലാൻ സമാഗതാൻ
നിഹനിഷ്യേ നരവ്യാഘ്ര വർജയിത്വാ ശിഖണ്ഡിനം

15 തൈർ വാഹം നിഹതഃ സംഖ്യേ ഗമിഷ്യേ യമസാദനം
താൻ വാ നിഹത്യ സംഗ്രാമേ പ്രീതിം ദാസ്യാമി വൈ തവ
16 പൂർവം ഹി സ്ത്രീ സമുത്പന്നാ ശിഖണ്ഡീ രാജവേശ്മനി
വരദാനാത് പുമാഞ് ജാതഃ സൈഷാ വൈ സ്ത്രീ ശിഖണ്ഡിനീ
17 താം അഹം ന ഹനിഷ്യാമി പ്രാണത്യാഗേ ƒപി ഭാരത
യാസൗ പ്രാങ് നിർമിതാ ധാത്രാ സൈഷാ വൈ സ്ത്രീ ശിഖണ്ഡിനീ
18 സുഖം സ്വപിഹി ഗാന്ധാരേ ശ്വോ ƒസ്മി കർതാ മഹാരണം
യജ് ജനാഃ കഥയിഷ്യന്തി യാവത് സ്ഥാസ്യതി മേദിനീ
19 ഏവം ഉക്തസ് തവ സുതോ നിർജഗാമ ജനേശ്വര
അഭിവാദ്യ ഗുരും മൂർധ്നാ പ്രയയൗ സ്വം നിവേശനം
20 ആഗമ്യ തു തതോ രാജാ വിസൃജ്യ ച മഹാജനം
പ്രവിവേശ തതസ് തൂർണം ക്ഷയം ശത്രുക്ഷയം കരഃ
പ്രവിഷ്ടഃ സ നിശാം താം ച ഗമയാം ആസ പാർഥിവഃ

അധ്യായം 95

1 [സ്]
പ്രഭാതായാം തു ശർവര്യാം പ്രാതർ ഉത്ഥായ വൈ നൃപഃ
രാജ്ഞഃ സമാജ്ഞാപയത സേനാം യോജയതേതി ഹ
അദ്യ ഭീഷ്മോ രണേ ക്രുദ്ധോ നിഹനിഷ്യതി സോമകാൻ
2 ദുര്യോധനസ്യ തച് ശ്രുത്വാ രാത്രൗ വിലപിതം ബഹു
മന്യമാനഃ സ തം രാജൻ പ്രത്യാദേശം ഇവാത്മനഃ
3 നിർവേദം പരമം ഗത്വാ വിനിന്ദ്യ പരവാച്യതാം
ദീർഘം ദധ്യൗ ശാന്തനവോ യോദ്ധുകാമോ ƒർജ്ജുനം രണേ
4 ഇംഗിതേന തു തജ് ജ്ഞാത്വാ ഗാംഗേയേന വിചിന്തിതം
ദുര്യോധനോ മഹാരാജ ദുഃശാസനം അചോദയത്
5 ദുഃശാസന രഥാസ് തൂർണം യുജ്യന്താം ഭീഷ്മരക്ഷിണഃ
ദ്വാത്രിംശത് ത്വം അനീകാനി സർവാണ്യ് ഏവാഭിചോദയ
6 ഇദം ഹി സമനുപ്രാപ്തം വർഷപൂഗാഭിചിന്തിതം
പാണ്ഡവാനാം സ സൈന്യാനാം വധോ രാജ്യസ്യ ചാഗമഃ
7 തത്ര കാര്യം അഹം മന്യേ ഭീഷ്മസ്യൈവാഭിരക്ഷണം
സാ നോ ഗുപ്തഃ സുഖായ സ്യാദ് ധന്യാത് പാർഥാംശ് ച സംയുഗേ
8 അബ്രവീച് ച വിശുദ്ധാത്മാ നാഹം ഹന്യാം ശിഖണ്ഡിനം
സ്ത്രീപൂർവകോ ഹ്യ് അസൗ ജാതസ് തസ്മാദ് വർജ്യോ രണേ മയാ
9 ലോകസ് തദ് വേദ യദ് അഹം പിതുഃ പ്രിയചികീർഷയാ
രാജ്യം സ്ഫീതം മഹാബാഹോ സ്ത്രിയശ് ച ത്യക്തവാൻ പുരാ
10 നൈവ ചാഹം സ്ത്രിയം ജാതു ന സ്ത്രീപൂർവം കഥം ചന
ഹന്യാം യുധി നരശ്രേഷ്ഠ സത്യം ഏതദ് ബ്രവീമി തേ
11 അയം സ്ത്രീപൂർവകോ രാജഞ് ശിഖണ്ഡീ യദി തേ ശ്രുതഃ
ഉദ്യോഗേ കഥിതം യത് തത് തഥാ ജാതാ ശിഖണ്ഡിനീ
12 കന്യാ ഭൂത്വാ പുമാഞ് ജാതഃ സ ച യോത്സ്യതി ഭാരത
തസ്യാഹം പ്രമുഖേ ബാണാൻ ന മുഞ്ചേയം കഥം ചന
13 യുദ്ധേ തു ക്ഷത്രിയാംസ് താത പാണ്ഡവാനാം ജയൈഷിണഃ
സർവാൻ അന്യാൻ ഹനിഷ്യാമി സമ്പ്രാപ്താൻ ബാണഗോചരാൻ
14 ഏവം മാം ഭരതശ്രേഷ്ഠോ ഗാംഗേയഃ പ്രാഹ ശാസ്ത്രവിത്
തത്ര സർവാത്മനാ മന്യേ ഭീഷ്മസ്യൈവാഭിപാലനം
15 അരക്ഷ്യമാണം ഹി വൃകോ ഹന്യാത് സിംഹം മഹാവനേ
മാ വൃകേണേവ ശാർദൂലം ഘാതയേമ ശിഖണ്ഡിനാ

16 മാതുലഃ ശകുനിഃ ശല്യഃ കൃപോ ദ്രോണോ വിവിംശതിഃ
യത്താ രക്ഷന്തു ഗാംഗേയം തസ്മിൻ ഗുപ്തേ ധ്രുവോ ജയഃ
17 ഏതച് ശ്രുത്വാ തു രാജാനോ ദുര്യോധന വചസ് തദാ
സർവതോ രഥവംശേന ഗാംഗേയം പര്യവാരയൻ
18 പുത്രാശ് ച തത്ര ഗാംഗേയം പരിവാര്യ യയുർ മുദാ
കമ്പയന്തോ ഭുവം ദ്യാം ച ക്ഷോഭയന്തശ് ച പാണ്ഡവാൻ
19 തൈ രഥൈശ് ച സുസംയുക്തൈർ ദന്തിഭിശ് ച മഹാരഥാഃ
പരിവാര്യ രണേ ഭീഷ്മം ദംശിതാഃ സമവസ്ഥിതാഃ
20 യഥാ ദേവാസുരേ യുദ്ധേ ത്രിദശാ വജ്രധാരിണം
സർവേ തേ സ്മ വ്യതിഷ്ഠന്ത രക്ഷന്തസ് തം മഹാരഥം
21 തതോ ദുര്യോധനോ രാജാ പുനർ ഭ്രാതരം അബ്രവീത്
സവ്യം ചക്രം യുധാമന്യുർ ഉത്തമൗജാശ് ച ദക്ഷിണം
ഗോപ്താരാവ് അർജ്ജുനസ്യൈതാവ് അർജ്ജുനോ ƒപി ശിഖണ്ഡിനഃ
22 സ രക്ഷ്യമാണഃ പാർഥേന തഥാസ്മാഭിർ വിവർജിതഃ
യഥാ ഭീഷ്മം ന നോ ഹന്യാദ് ദുഃശാസന തഥാ കുരു
23 ഭ്രാതുസ് തദ് വചനം ശ്രുത്വാ പുത്രോ ദുഃശാസനസ് തവ
ഭീഷ്മം പ്രമുഖതഃ കൃത്വാ പ്രയയൗ സേനയാ സഹ
24 ഭീഷ്മം തു രഥവംശേന ദൃഷ്ട്വാ തം അഭിസംവൃതം
അർജ്ജുനോ രഥിനാം ശ്രേഷ്ഠോ ധൃഷ്ടദ്യുമ്നം ഉവാച ഹ
25 ശിഖണ്ഡിനം നരവ്യാഘ്ര ഭീഷ്മസ്യ പ്രമുഖേ ƒനഘ
സ്ഥാപയസ്വാദ്യ പാഞ്ചാല്യ തസ്യ ഗോപ്താഹം അപ്യ് ഉത
26 തതഃ ശാന്തനവോ ഭീഷ്മോ നിര്യയൗ സേനയാ സഹ
വ്യൂഹം ചാവ്യൂഹത മഹത് സർവതോഭദ്രം ആഹവേ
27 കൃപശ് ച കൃതവർമാ ച ശൈബ്യശ് ചൈവ മഹാരഥഃ
ശകുനിഃ സൈന്ധവശ് ചൈവ കാംബോജശ് ച സുദക്ഷിണഃ
28 ഭീഷ്മേണ സഹിതാഃ സർവേ പുത്രൈശ് ച തവ ഭാരത
അഗ്രതഃ സർവസൈന്യാനാം വ്യൂഹസ്യ പ്രമുഖേ സ്ഥിതാഃ
29 ദ്രോണോ ഭൂരിശ്രവാഃ ശല്യോ ഭഗദത്തശ് ച മാരിഷ
ദക്ഷിണം പക്ഷം ആശ്രിത്യ സ്ഥിതാ വ്യൂഹസ്യ ദംശിതാഃ
30 അശ്വത്ഥാമാ സോമദത്ത ആവന്ത്യൗ ച മഹാരഥൗ
മഹത്യാ സേനയാ യുക്താ വാമം പക്ഷം അപാലയൻ
31 ദുര്യോധനോ മഹാരാജ ത്രിഗർതൈഃ സർവതോവൃതഃ
വ്യൂഹമധ്യേ സ്ഥിതോ രാജൻ പാണ്ഡവാൻ പ്രതി ഭാരത

32 അലംബുസോ രഥശ്രേഷ്ഠഃ ശ്രുതായുശ് ച മഹാരഥഃ
പൃഷ്ഠതഃ സർവസൈന്യാനാം സ്ഥിതൗ വ്യൂഹസ്യ ദംശിതൗ
33 ഏവം ഏതേ തദാ വ്യൂഹം കൃത്വാ ഭാരത താവകാഃ
സംനദ്ധാഃ സമദൃശ്യന്ത പ്രതപന്ത ഇവാഗ്നയഃ
34 തഥാ യുധിഷ്ഠിരോ രാജാ ഭീമസേനശ് ച പാണ്ഡവഃ
നകുലഃ സഹദേവശ് ച മാദ്രീപുത്രാവ് ഉഭാവ് അപി
അഗ്രതഃ സർവസൈന്യാനാം സ്ഥിതാ വ്യൂഹസ്യ ദംശിതാഃ
35 ധൃഷ്ടദ്യുമ്നോ വിരാടശ് ച സാത്യകിശ് ച മഹാരഥഃ
സ്ഥിതാഃ സൈന്യേന മഹതാ പരാനീക വിനാശനാഃ
36 ശിഖണ്ഡീ വിജയശ് ചൈവ രാക്ഷസശ് ച ഘടോത്കചഃ
ചേകിതാനോ മഹാബാഹുഃ കുന്തിഭോജശ് ച വീര്യവാൻ
സ്ഥിതാ രണേ മഹാരാജ മഹത്യാ സേനയാ വൃതാഃ
37 അഭിമന്യുർ മഹേഷ്വാസോ ദ്രുപദശ് ച മഹാരഥഃ
കേകയാ ഭ്രാതരഃ പഞ്ച സ്ഥിതാ യുദ്ധായ ദംശിതാഃ
38 ഏവം തേ ƒപി മഹാവ്യൂഹം പ്രതിവ്യൂഹ്യ സുദുർജയം
പാണ്ഡവാഃ സമരേ ശൂരാഃ സ്ഥിതാ യുദ്ധായ മാരിഷ
39 താവകാസ് തു രണേ യത്താഃ സഹ സേനാ നരാധിപാഃ
അഭ്യുദ്യയൂ രണേ പാർഥാൻ ഭീഷ്മം കൃത്വാഗ്രതോ നൃപ
40 തഥൈവ പാണ്ഡവാ രാജൻ ഭീമസേനപുരോഗമാഃ
ഭീഷ്മം യുദ്ധപരിപ്രേപ്സൂം സംഗ്രാമേ വിജിഗീഷവഃ
41 ക്ഷ്വേഡാഃ കില കിലാ ശബ്ദാൻ ക്രകചാൻ ഗോവിഷാണികാഃ
ഭേരീമൃദംഗപണവാൻ നാദയന്തശ് ച പുഷ്കരാൻ
പാണ്ഡവാ അഭ്യധാവന്ത നദന്തോ ഭൈരവാൻ രവാൻ
42 ഭേരീമൃദംഗശംഖാനാം ദുന്ദുഭീനാം ച നിസ്വനൈഃ
ഉത്ക്രുഷ്ട സിംഹനാദൈശ് ച വൽഗിതൈശ് ച പൃഥഗ്വിധൈഃ
43 വയം പ്രതിനദന്തസ് താൻ അഭ്യഗച്ഛാമ സ ത്വരാഃ
സഹസൈവാഭിസങ്ക്രുദ്ധാസ് തദാസീത് തുമുലം മഹത്
44 തതോ ƒന്യോന്യം പ്രധാവന്തഃ സമ്പ്രഹാരം പ്രചക്രിരേ
തതഃ ശബ്ദേന മഹതാ പ്രചകമ്പേ വസുന്ധരാ
45 പക്ഷിണശ് ച മഹാഘോരം വ്യാഹരന്തോ വിബഭ്രമുഃ
സപ്രഭശ് ചോദിതഃ സൂര്യോ നിഷ്പ്രഭഃ സമപദ്യതേ
46 വവുശ് ച തുമുലാ വാതാഃ ശംസന്തഃ സുമഹദ് ഭയം
ഘോരാശ് ച ഘോരനിർഹ്രാദാഃ ശിവാസ് തത്ര വവാശിരേ

വേദയന്ത്യോ മഹാരാജ മഹദ് വൈശസം ആഗതം
47 ദിശഃ പ്രജ്വലിതാ രാജൻ പാംസുവർഷം പപാത ച
രുധിരേണ സമുന്മിശ്രം അസ്ഥി വർഷം തഥൈവ ച
48 രുദതാം വാഹനാനാം ച നേത്രേഭ്യഃ പ്രാപതജ് ജലം
സുസ്രുവുശ് ച ശകൃൻ മൂത്രം പ്രധ്യായന്തോ വിശാം പതേ
49 അന്തർഹിതാ മഹാനാദാഃ ശ്രൂയന്തേ ഭരതർഷഭ
രക്ഷസാം പുരുഷാദാനാം നദതാം ഭൈരവാൻ രവാൻ
50 സമ്പതന്തഃ സ്മ ദൃശ്യന്തേ ഗോമായുബകവായസാഃ
ശ്വാനശ് ച വിവിധൈർ നാദൈർ ഭഷന്തസ് തത്ര തസ്ഥിരേ
51 ജ്വലിതാശ് ച മഹോൽകാ വൈ സമാഹത്യ ദിവാകരം
നിപേതുഃ സഹസാ ഭൂമൗ വേദയാനാ മഹദ് ഭയം
52 മഹാന്ത്യ് അനീകാനി മഹാസമുച്ഛ്രയേ; സമാഗമേ പാണ്ഡവ ധാർതരാഷ്ട്രയോഃ
പ്രകാശിരേ ശംഖമൃദംഗ നിസ്വനൈഃ; പ്രകമ്പിതാനീവ വനാനി വായുനാ
53 നരേന്ദ്ര നാഗാശ്വസമാകുലാനാം; അഭ്യായതീനാം അശിവേ മുഹൂർതേ
ബഭ്രൗവ ഘോഷസ് തുമുലശ് ചമൂനാം; വാതോദ്ധുതാനാം ഇവ സാഗരാണാം

അധ്യായം 96

1 [സ്]
അഭിമന്യൂ രഥോദാരഃ പിശംഗൈസ് തുരഗോത്തമൈഃ
അഭിദുദ്രാവ തേജസ്വീ ദുര്യോധന ബലം മഹത്
വികിരഞ് ശരവർഷാണി വാരിധാരാ ഇവാംബുദഃ
2 ന ശേകുഃ സമരേ ക്രുദ്ധം സൗഭദ്രം അരിസൂദനം
ശസ്ത്രൗഘിണം ഗാഹമാനം സേനാസാഗരം അക്ഷയം
നിവാരയിതും അപ്യ് ആജൗ ത്വദീയാഃ കുരുപുംഗവാഃ
3 തേന മുക്താ രണേ രാജഞ് ശരാഃ ശത്രുനിവർഹണാഃ
ക്ഷത്രിയാൻ അനയഞ് ശൂരാൻ പ്രേതരാജനിവേശനം
4 യമദണ്ഡോപമാൻ ഘോരാഞ് ജ്വലനാശീവിഷോപമാൻ
സൗഭദ്രഃ സമരേ ക്രുദ്ധഃ പ്രേഷയാം ആസ സായകാൻ
5 രഥിനം ച രഥാത് തൂർണം ഹയപൃഷ്ഠാ ച സാദിനം
ഗജാരോഹാംശ് ച സ ഗജാൻ പാതയാം ആസ ഫാൽഗുനിഃ
6 തസ്യ തത് കുർവതഃ കർമ മഹത് സംഖ്യേ ƒദ്ഭുതം നൃപാഃ
പൂജയാം ചക്രിരേ ഹൃഷ്ടാഃ പ്രശശംസുശ് ച ഫാൽഗുനിം
7 താന്യ് അനീകാനി സൗഭദ്രോ ദ്രാവയൻ ബഹ്വ് അശോഭത
തൂലരാശിം ഇവാധൂയ മാരുതഃ സർവതോദിശം
8 തേന വിദ്രാവ്യമാണാനി തവ സൈന്യാനി ഭാരത
ത്രാതാരം നാധ്യഗച്ഛന്ത പങ്കേ മഗ്നാ ഇവ ദ്വിപാഃ
9 വിദ്രാവ്യ സർവസൈന്യാനി താവകാനി നരോത്തമഃ
അഭിമന്യുഃ സ്ഥിതോ രാജൻ വിധൂമോ ƒഗ്നിർ ഇവ ജ്വലൻ
10 ന ചൈനം താവകാഃ സർവേ വിഷേഹുർ അരിഘാതിനം
പ്രദീപ്തം പാവകം യദ്വത് പതംഗാഃ കാലചോദിതാഃ
11 പ്രഹരൻ സർവശത്രുഭ്യഃ പാണ്ഡവാനാം മഹാരഥഃ
അദൃശ്യത മഹേഷ്വാസഃ സവജ്ര ഇവ വജ്രഭൃത്
12 ഹേമപൃഷ്ഠം ധനുശ് ചാസ്യ ദദൃശേ ചരതോ ദിശഃ
തോയദേഷു യഥാ രാജൻ ഭ്രാജമാനാഃ ശതഹ്വദാഹ്
13 ശരാശ് ച നിശിതാഃ പീതാ നിശ്ചരന്തി സ്മ സംയുഗേ
വനാത് ഫുല്ലദ്രുമാദ് രാജൻ ഭ്രമരാണാം ഇവ വ്രജാഃ
14 തഥൈവ ചരതസ് തസ്യ സൗഭദ്രസ്യ മഹാത്മനഃ
രഥേന മേഘഘോഷേണ ദദൃശുർ നാന്തരം ജനാഃ
15 മോഹയിത്വാ കൃപം ദ്രോണം ദ്രൗണിം ച സ ബൃഹദ്ബലം

സൈന്ധവം ച മഹേഷ്വാസം വ്യചരൽ ലഘു സുഷ്ഠു ച
16 മണ്ഡലീകൃതം ഏവാസ്യ ധനുഃ പശ്യാമ മാരിഷ
സൂര്യമണ്ഡല സങ്കാശം തപതസ് തവ വാഹിനീം
17 തം ദൃഷ്ട്വാ ക്ഷത്രിയാഃ ശൂരാഃ പ്രതപന്തം ശരാർചിഭിഃ
ദ്വിഫൽഗുനം ഇമം ലോകം മേനിരേ തസ്യ കർമഭിഃ
18 തേനാർദിതാ മഹാരാജ ഭാരതീ സാ മഹാചമൂഃ
ബഭ്രാമ തത്ര തത്രൈവ യോഷിൻ മദവശാദ് ഇവ
19 ദ്രാവയിത്വാ ച തത് സൈന്യം കമ്പയിത്വാ മഹാരഥാൻ
നന്ദയാം ആസ സുഹൃദോ മയം ജിത്വേവ വാസവഃ
20 തേന വിദ്രാവ്യമാണാനി തവ സൈന്യാനി സംയുഗേ
ചക്രുർ ആർതസ്വരം ഘോരം പർജന്യനിനദോപമം
21 തം ശ്രുത്വാ നിനദം ഘോരം തവ സൈന്യസ്യ മാരിഷ
മാരുതോദ്ധൂത വേഗസ്യ സമുദ്രസ്യേവ പർവണി
ദുര്യോധനസ് തദാ രാജാ ആർശ്യ ശൃംഗിം അഭാഷത
22 ഏഷ കാർഷ്ണിർ മഹേഷ്വാസോ ദ്വിതീയ ഇവ ഫൽഗുനഃ
ചമൂം ദ്രാവയതേ ക്രോധാദ് വൃത്രോ ദേവ ചമൂം ഇവ
23 തസ്യ നാന്യം പ്രപശ്യാമി സംയുഗേ ഭേഷജം മഹത്
ഋതേ ത്വാം രാക്ഷസശ്രേഷ്ഠ സർവവിദ്യാസു പാരഗം
24 സ ഗത്വാ ത്വരിതം വീരം ജഹി സൗഭദ്രം ആഹവേ
വയം പാർഥാൻ ഹനിഷ്യാമോ ഭീഷ്മദ്രോണപുരഃസരാഃ
25 സ ഏവം ഉക്തോ ബലവാൻ രാക്ഷസേന്ദ്രഃ പ്രതാപവാൻ
പ്രയയൗ സമരേ തൂർണം തവ പുത്രസ്യ ശാസനാത്
നർദമാനോ മഹാനാദം പ്രാവൃഷീവ ബലാഹകഃ
26 തസ്യ ശബ്ദേന മഹതാ പാണ്ഡവാനാം മഹദ് ബലം
പ്രാചലത് സർവതോ രാജൻ പൂര്യമാണ ഇവാർണവഃ
27 ബഹവശ് ച നരാ രാജംസ് തസ്യ നാദേന ഭീഷിതാഃ
പ്രിയാൻ പ്രാണാൻ പരിത്യജ്യ നിപേതുർ ധരണീതലേ
28 കാർഷ്ണിശ് ചാപി മുദാ യുക്തഃ പ്രഗൃഹീതശരാസനഃ
നൃത്യന്ന് ഇവ രഥോപസ്ഥേ തദ് രക്ഷഃ സമുപാദ്രവത്
29 തതഃ സ രാക്ഷസഃ ക്രുദ്ധഃ സമ്പ്രാപ്യൈവാർജുനിം രണേ
നാതിദൂരേ സ്ഥിതസ് തസ്യ ദ്രാവയാം ആസ വൈ ചമൂം
30 സാ വധ്യമാനാ സമരേ പാണ്ഡവാനാം മഹാചമൂഃ
പ്രത്യുദ്യയൗ രണേ രക്ഷോ ദേവ സേനാ യഥാബലിം

31 വിമർദഃ സുമഹാൻ ആസീത് തസ്യ സൈന്യസ്യ മാരിഷ
രക്ഷസാ ഘോരരൂപേണ വധ്യമാനസ്യ സംയുഗേ
32 തതഃ ശരസഹസ്രൈസ് താം പാണ്ഡവാനാം മഹാചമൂം
വ്യദ്രാവയദ് രണേ രക്ഷോ ദർശയദ് വൈ പരാക്രമം
33 സാ വാധ്യമാനാ ച തഥാ പാണ്ഡവാനാം അനീകിനീ
രക്ഷസാ ഘോരരൂപേണ പ്രദുദ്രാവ രണേ ഭയാത്
34 താം പ്രമൃദ്യ തതഃ സേനാം പദ്മിനീം വാരണോ യഥാ
തതോ ƒഭിദുദ്രാവ രണേ ദ്രൗപദേയാൻ മഹാബലാൻ
35 തേ തു ക്രുദ്ധാ മഹേഷ്വാസാ ദ്രൗപദേയാഃ പ്രഹാരിണഃ
രാക്ഷസം ദുദ്രുവുഃ സർവേ ഗ്രഹാഃ പഞ്ച യഥാ രവിം
36 വീര്യവദ്ഭിസ് തതസ് തൈസ് തു പീഡിതോ രാക്ഷസോത്തമഃ
യഥാ യുഗക്ഷയേ ഘോരേ ചന്ദ്രമാഃ പഞ്ചഭിർ ഗ്രഹൈഃ
37 പ്രതിവിന്ധ്യസ് തതോ രക്ഷോ ബിഭേദ നിശിതൈഃ ശരൈഃ
സർവപാരശവൈസ് തൂർണം അകുണ്ഠാഗ്രൈർ മഹാബലഃ
38 സ തൈർ ഭിന്നതനു ത്രാണഃ ശുശുഭേ രാക്ഷസോത്തമഃ
മരീചിഭിർ ഇവാർകസ്യ സംസ്യൂതോ ജലദോ മഹാൻ
39 വിഷക്തൈഃ സ ശരൈശ് ചാപി തപനീയപരിച്ഛദൈഃ
ആർശ്യശൃംഗിർ ബഭൗ രാജൻ ദീപ്തശൃംഗ ഇവാചലഃ
40 തതസ് തേ ഭ്രാതരഃ പഞ്ച രാക്ഷസേന്ദ്രം മഹാഹവേ
വിവ്യധുർ നിശിതൈർ ബാണൈസ് തപനീയവിഭൂഷിതൈഃ
41 സ നിർഭിന്നഃ ശരൈർ ഘോരൈർ ഭുജഗൈഃ കോപിതൈർ ഇവ
അലംബുസോ ഭൃശം രാജൻ നാഗേന്ദ്ര ഇവ ചുക്രുധേ
42 സോ ƒതിവിദ്ധോ മഹാരാജ മുഹൂർതം അഥ മാരിഷ
പ്രവിവേശ തമോ ദീർഘം പീഡിതസ് തൈർ മഹാരഥൈഃ
43 പ്രതിലഭ്യ തതഃ സഞ്ജ്ഞാം ക്രോധേന ദ്വിഗുണീകൃതഃ
ചിച്ഛേദ സായകൈസ് തേഷാം ധ്വജാംശ് ചൈവ ധനൂംഷി ച
44 ഏകൈകം ച ത്രിഭിർ ബാണൈർ ആജഘാന സ്മയന്ന് ഇവ
അലംബുസോ രഥോപസ്ഥേ നൃത്യന്ന് ഇവ മഹാരഥഃ
45 ത്വരമാണശ് ച സങ്ക്രുദ്ധോ ഹയാംസ് തേഷാം മഹാത്മനാം
ജഘാന രാക്ഷസഃ ക്രുദ്ധഃ സാരഥീംശ് ച മഹാബലഃ
46 ബിഭേദ ച സുസംഹൃഷ്ടഃ പുനശ് ചൈനാൻ സുസംശിതൈഃ
ശരൈർ ബഹുവിധാകാരൈഃ ശതശോ ƒഥ സഹസ്രശഃ
47 വിരഥാംശ് ച മഹേഷ്വാസാൻ കൃത്വാ തത്ര സ രാക്ഷസഃ

അഭിദുദ്രാവ വേഗേന ഹന്തുകാമോ നിശാചരഃ
48 താൻ അർദിതാൻ രണേ തേന രാക്ഷസേന ദുരാത്മനാ
ദൃഷ്ട്വാർജ്ജുന സുതഃ സംഖ്യേ രാക്ഷസം സമുപാദ്രവത്
49 തയോഃ സമഭവദ് യുദ്ധം വൃത്രവാസവയോർ ഇവ
ദദൃശുസ് താവകാഃ സർവേ പാണ്ഡവാശ് ച മഹാരഥാഃ
50 തൗ സമേതൗ മഹായുദ്ധേ ക്രോധദീപ്തൗ പരസ്പരം
മഹാബലൗ മഹാരാജ ക്രോധസംരക്തലോചനൗ
പരസ്പരം അവേക്ഷേതാം കാലാനലസമൗ യുധി
51 തയോഃ സമാഗമോ ഘോരോ ബഭൂവ കടുകോദയഃ
യഥാ ദേവാസുരേ യുദ്ധേ ശക്രശംബരയോർ ഇവ

അധ്യായം 97

1 [ധൃ]
ആർജുനിം സമരേ ശൂരം വിനിഘ്നന്തം മഹാരഥം
അലംബുസഃ കഥം യുദ്ധേ പ്രത്യയുധ്യത സഞ്ജയ
2 ആർശ്യശൃംഗിം കഥം ചാപി സൗഭദ്രഃ പരവീരഹാ
തൻ മമാചക്ഷ്വ തത്ത്വേന യഥാവൃത്തം സ്മ സംയുഗേ
3 ധനഞ്ജയശ് ച കിം ചക്രേ മമ സൈന്യേഷു സഞ്ജയ
ഭീമോ വാ ബലിനാം ശ്രേഷ്ഠോ രാക്ഷസോ വാ ഘടോത്കചഃ
4 നകുലഃ സഹദേവോ വാ സാത്യകിർ വാ മഹാരഥഃ
ഏതദ് ആചക്ഷ്വ മേ സർവം കുശലോ ഹ്യ് അസി സഞ്ജയ
5 [സ്]
ഹന്ത തേ ƒഹം പ്രവക്ഷ്യാമി സംഗ്രാമം ലോമഹർഷണം
യഥാഭൂദ് രാക്ഷസേന്ദ്രസ്യ സൗഭദ്രസ്യ ച മാരിഷ
6 അർജുനശ് ച യഥാ സംഖ്യേ ഭീമസേനശ് ച പാണ്ഡവഃ
നകുലഃ സഹദേവശ് ച രണേ ചക്രുഃ പരാക്രമം
7 തഥൈവ താവകാഃ സർവേ ഭീഷ്മദ്രോണപുരോഗമാഃ
അദ്ഭുതാനി വിചിത്രാണി ചക്രുഃ കർമാണ്യ് അഭീതവത്
8 അലംബുസസ് തു സമരേ അഭിമന്യും മഹാരഥം
വിനദ്യ സുമഹാനാദം തർജയിത്വാ മുഹുർ മുഹുഃ
അഭിദുദ്രാവ വേഗേന തിഷ്ഠ തിഷ്ഠേതി ചാബ്രവീത്
9 സൗഭദ്രോ ƒപി രണേ രാജൻ സിംഹവദ് വിനദൻ മുഹുഃ
ആർശ്യശൃംഗിം മഹേഷ്വാസം പിതുർ അത്യന്തവൈരിണം
10 തതഃ സമേയതുഃ സംഖ്യേ ത്വരിതൗ നരരാക്ഷസൗ
രഥാഭ്യാം രഥിനാം ശ്രേഷ്ഠൗ യഥാ വൈ ദേവദാനവൗ
മായാവീ രാക്ഷസശ്രേഷ്ഠോ ദിവ്യാസ്ത്രജ്ഞശ് ച ഫാൽഗുനിഃ
11 തതഃ കാർഷ്ണിർ മഹാരാജ നിശിതൈഃ സായകൈസ് ത്രിഭിഃ
ആർശ്യശൃംഗിം രണേ വിദ്ധ്വാ പുനർ വിവ്യാധ പഞ്ചഭിഃ
12 അലംബുസോ ƒപി സങ്ക്രുദ്ധഃ കാർഷ്ണിം നവഭിർ ആശുഗൈഃ
ഹൃദി വിവ്യാധ വേഗേന തോത്ത്രൈർ ഇവ മഹാദ്വിപം
13 അതഃ ശരസഹസ്രേണ ക്ഷിപ്രകാരീ നിശാചരഃ
അർജുനസ്യ സുതം സംഖ്യേ പീഡയാം ആസ ഭാരത
14 അഭിമന്യുസ് തതഃ ക്രുദ്ധോ നവതിം നതപർവണാം
ചിക്ഷേപ നിശിതാൻ ബാണാൻ രാക്ഷസസ്യ മഹോരസി

15 തേ തസ്യ വിവിശുസ് തൂർണം കായം നിർഭിദ്യ മർമണി
സ തൈർ വിഭിന്നസർവാംഗഃ ശുശുഭേ രാക്ഷസോത്തമഃ
പുഷ്പിതൈഃ കിംശുകൈ രാജൻ സംസ്തീർണ ഇവ പർവതഃ
16 സ ധാരയഞ് ശരാൻ ഹേമപുംഖാൻ അപി മഹാബലഃ
വിബഭൗ രാക്ഷസശ്രേഷ്ഠഃ സ ജ്വാല ഇവ പർവതഃ
17 തതഃ ക്രുദ്ധോ മഹാരാജ ആർശ്യശൃംഗിർ മഹാബലഃ
മഹേന്ദ്രപ്രതിമം കാർഷ്ണിം ഛാദയാം ആസ പത്രിഭിഃ
18 തേന തേ വിശിഖാ മുക്താ യമദണ്ഡോപമാഃ ശിതാഃ
അഭിമന്യും വിനിർഭിദ്യ പ്രാവിശൻ ധരണീതലം
19 തഥൈവാർജുനിനിർമുക്താഃ ശരാഃ കാഞ്ചനഭൂഷണാഃ
അലംബുസം വിനിർഭിദ്യ പ്രാവിശന്ത ധരാതലം
20 സൗഭദ്രസ് തു രണേ രക്ഷഃ ശരൈഃ സംനതപർവഭിഃ
ചക്രേ വിമുഖം ആസാദ്യ മയം ശക്ര ഇവാഹവേ
21 വിമുഖം ച തതോ രക്ഷോ വധ്യമാനം രണേ ƒരിണാ
പ്രാദുശ്ചക്രേ മഹാമായാം താമസീം പരതാപനഃ
22 അതസ് തേ തമസാ സർവേ ഹൃതാ ഹ്യ് ആസൻ മഹീതലേ
നാഭിമന്യും അപശ്യന്ത നൈവ സ്യാൻ ന പരാൻ രണേ
23 അഭിമന്യുശ് ച തദ് ദൃഷ്ട്വാ ഘോരരൂപം മഹത് തമഃ
പ്രാദുശ്ചക്രേ ƒസ്ത്രം അത്യുഗ്രം ഭാസ്കരം കുരുനന്ദനഃ
24 തതഃ പ്രകാശം അഭവജ് ജഗത് സർവം മഹീപതേ
താം ചാപി ജഘ്നിവാൻ മായാം രാക്ഷസസ്യ ദുരാത്മനഃ
25 സങ്ക്രുദ്ധശ് ച മഹാവീര്യോ രാക്ഷസേന്ദ്രം നരോത്തമഃ
ഛാദയാം ആസ സമരേ ശരൈഃ സംനതപർവഭിഃ
26 ബഹ്വീസ് തഥാന്യാ മായാശ് ച പ്രയുക്താസ് തേന രക്ഷസാ
സർവാസ്ത്രവിദ് അമേയാത്മാ വാരയാം ആസ ഫാൽഗുനിഃ
27 ഹതമായം തതോ രക്ഷോ വധ്യമാനം ച സായകൈഃ
രഥം തത്രൈവ സന്ത്യജ്യ പ്രാദ്രവൻ മഹതോ ഭയാത്
28 തസ്മിൻ വിനിർജിതേ തൂർണം കൂടയോധിനി രാക്ഷസേ
ആർജുനിഃ സമരേ സൈന്യം താവകം സംമമർദ ഹ
മദാന്ധോ വന്യനാഗേന്ദ്രഃ സ പദ്മാം പദ്മിനീം ഇവ
29 തതഃ ശാന്തനവോ ഭീഷ്മഃ സൈന്യം ദൃഷ്ട്വാഭിവിദ്രുതം
മഹതാ രഥവംശേന സൗഭദ്രം പര്യവാരയത്
30 കോഷ്ഠകീ കൃത്യതം വീരം ധാർതരാഷ്ട്രാ മഹാരഥാഃ

ഏകം സുബഹവോ യുദ്ധേ തതക്ഷുഃ സായകൈർ ദൃഢം
31 സ തേഷാം രഥിനാം വീരഃ പിതുസ് തുല്യപരാക്രമഃ
സദൃശോ വാസുദേവസ്യ വിക്രമേണ ബലേന ച
32 ഉഭയോഃ സദൃശം കർമ സ പിതുർ മാതുലസ്യ ച
രണേ ബഹുവിധം ചക്രേ സർവശസ്ത്രഭൃതാം വരഃ
33 തതോ ധനഞ്ജയോ രാജൻ വിനിഘ്നംസ് തവ സൈനികാൻ
ആസസാദ രണേ ഭീഷ്മം പുത്ര പ്രേപ്സുർ അമർഷണഃ
34 തഥൈവ സമരേ രാജൻ പിതാ ദേവവ്രതസ് തവ
ആസസാദ രണേ പാർഥം സ്വർഭാനുർ ഇവ ഭാസ്കരം
35 തതഃ സരഥനാഗാശ്വാഃ പുത്രാസ് തവ വിശാം പതേ
പരിവവ്രൂ രണേ ഭീഷ്മം ജുഗുപുശ് ച സമന്തതഃ
36 തഥൈവ പാണ്ഡവാ രാജൻ പരിവാര്യ ധനഞ്ജയം
രണായ മഹതേ യുക്താ ദംശിതാ ഭരതർഷഭ
37 ശാരദ്വതസ് തതോ രാജൻ ഭീഷ്മസ്യ പ്രമുഖേ സ്ഥിതം
അർജ്ജുനം പഞ്ചവിംശത്യാ സായകാനാം സമാചിനോത്
38 പത്യുദ്ഗമ്യാഥ വിവ്യാധ സാത്യകിസ് തം ശിതൈഃ ശരൈഃ
പാണ്ഡവ പ്രിയകാമാർഥം ശാർദൂല ഇവ കുഞ്ജരം
39 ഗൗതമോ ƒപി ത്വരായുക്തോ മാധവം നവഭിഃ ശരൈഃ
ഹൃദി വിവ്യാധ സങ്ക്രുദ്ധഃ കങ്കപത്ര പരിച്ഛദൈഃ
40 ശൈനേയോ ƒപി തതഃ ക്രുദ്ധോ ഭൃശം വിദ്ധോ മഹാരഥഃ
ഗൗതമാന്ത കരം ഘോരം സമാദത്ത ശിലീമുഖം
41 തം ആപതന്തം വേഗേന ശക്രാശനിസമദ്യുതിം
ദ്വിധാ ചിച്ഛേദ സങ്ക്രുദ്ധോ ദ്രൗണിഃ പരമകോപനഃ
42 സമുത്സൃജ്യാഥ ശൈനേയോ ഗൗതമം രഥിനാം വരം
അഭ്യദ്രവദ് രണേ ദ്രൗണിം രാഹുഃ ഖേ ശശിനം യഥാ
43 തസ്യ ദ്രോണസുതശ് ചാപം ദ്വിധാ ചിച്ഛേദ ഭാരത
അഥൈനം ഛിന്നധന്വാനം താഡയാം ആസ സായകൈഃ
44 സോ ƒന്യത് കാർമുകം ആദായ ശത്രുഘ്നം ഭാരസാധനം
ദ്രൗണിം ഷഷ്ട്യാ മഹാരാജ ബാഹ്വോർ ഉരസി ചാർപയത്
45 സ വിദ്ധോ വ്യഥിതശ് ചൈവ മുഹൂർതം കശ്മലായുതഃ
നിഷസാദ രഥോപസ്ഥേ ധ്വജയഷ്ടിം ഉപാശ്രിതഃ
46 പ്രതിലഭ്യ തതഃ സഞ്ജ്ഞാം ദ്രോണപുത്രഃ പ്രതാപവാൻ
വാർഷ്ണേയം സമരേ ക്രുദ്ധോ നാരാചേന സമർദയത്

47 ശൈനേയം സ തു നിർഭിദ്യ പ്രാവിശദ് ധരണീതലം
വസന്ത കാലേ ബലവാൻ ബിലം സർവശിശുർ യഥാ
48 തതോ ƒപരേണ ഭല്ലേന മാധവസ്യ ധ്വജോത്തമം
ചിച്ഛേദ സമരേ ദ്രൗണിഃ സിംഹനാദം നനാദ ച
49 പുനർ ചൈനം ശരൈർ ഘോരൈശ് ഛാദയാം ആസ ഭാരത
നിദാഘാന്തേ മഹാരാജ യഥാ മേഘോ ദിവാകരം
50 സാത്യകിശ് ച മഹാരാജ ശരജാലം നിഹത്യ തത്
ദ്രൗണിം അഭ്യപതത് തൂർണം ശരജാലൈർ അനേകധാ
51 താപയാം ആസ ച ദ്രൗണിം ശൈനേയഃ പരവീരഹാ
വിമുക്തോ മേഘജാലേന യഥൈവ തപനസ് തഥാ
52 ശരാണാം ച സഹസ്രേണ പുനർ ഏനം സമുദ്യതം
സാത്യകിശ് ഛാദയാം ആസ നനാദ ച മഹാബലഃ
53 ദൃഷ്ട്വാ പുത്രം തഥാ ഗ്രസ്തം രാഹുണേവ നിശാകരം
അഭ്യദ്രവത ശൈനേയം ഭാരദ്വാജഃ പ്രതാപവാൻ
54 വിവ്യാധ ച പൃഷത്കേന സുതീക്ഷ്ണേന മഹാമൃധേ
പരീപ്സൻ സ്വസുതം രാജൻ വാർഷ്ണേയേനാഭിതാപിതം
55 സാത്യകിസ് തു രണേ ജിത്വാ ഗുരുപുത്രം മഹാരഥം
ദ്രോണം വിവ്യാധ വിംശത്യാ സർവപാരശവൈഃ ശരൈഃ
56 തദന്തരം അമേയാത്മാ കൗന്തേയഃ ശ്വേതവാഹനഃ
അഭ്യദ്രവദ് രണേ ക്രുദ്ധോ ദ്രോണം പ്രതി മഹാരഥഃ
57 തതോ ദ്രോണശ് ച പാർഥശ് ച സമേയാതാം മഹാമൃധേ
യഥാ ബുധശ് ച ശുക്രശ് ച മഹാരാജ നഭസ്തലേ

അധ്യായം 98

1 [ധൃ]
കഥം ദ്രോണോ മഹേഷ്വാസഃ പാണ്ഡവശ് ച ധനഞ്ജയഃ
സമീയതു രണേ ശൂരൗ തൻ മമാചക്ഷ്വ സഞ്ജയ
2 പ്രിയോ ഹി പാണ്ഡവോ നിത്യം ഭാരദ്വാജസ്യ ധീമതഃ
ആചാര്യഃശ് ച രണേ നിത്യം പ്രിയഃ പാർഥസ്യ സഞ്ജയ
3 താവ് ഉഭൗ രഥിനൗ സംഖ്യേ ദൃപ്തൗ സിംഹാവ് ഇവോത്കടൗ
കഥം സമീയതുർ യുദ്ധേ ഭാരദ്വാജ ധനഞ്ജയൗ
4 [സ്]
ന ദ്രോണഃ സമരേ പാർഥം ജാനീതേ പ്രിയം ആത്മനഃ
ക്ഷത്രധർമം പുരസ്കൃത്യ പാർഥോ വാ ഗുരും ആഹവേ
5 ന ക്ഷത്രിയാ രണേ രാജൻ വർജയന്തി പരസ്പരം
നിർമര്യാദം ഹി യുധ്യന്തേ പിതൃഭിർ ഭ്രാതൃഭിഃ സഹ
6 രണേ ഭാരത പാർഥേന ദ്രോണോ വിദ്ധസ് ത്രിഭിഃ ശരൈഃ
നാചിന്തയത താൻ ബാണാൻ പാർഥ ചാപച്യുതാൻ യുധി
7 ശരവൃഷ്ട്യ പുനഃ പാർഥശ് ഛാദയാം ആസ തം രണേ
പ്രജജ്വാല ച രോഷേണ ഗഹനേ ƒഗ്നിർ ഇവോത്ഥിതഃ
8 തതോ ƒർജുനം രണേ ദ്രോണഃ ശരൈഃ സംനതപർവഭിഃ
വാരയാം ആസ രാജേന്ദ്ര നചിരാദ് ഇവ ഭാരത
9 തതോ ദുര്യോധനോ രാജാ സുശർമാണം അചോദയത്
ദ്രോണസ്യ സമരേ രാജൻ പാർഷ്ണിഗ്രഹണ കാരണാത്
10 ത്രിഗർതരാഡ് അപി ക്രുദ്ധോ ഭൃശം ആയമ്യ കാർമുകം
ഛാദയാം ആസ സമരേ പാർഥം ബാണൈർ അയോമുഖൈഃ
11 താഭ്യാം മുക്താഃ ശരാ രാജന്ന് അന്തരിക്ഷേ വിരേജിരേ
ഹംസാ ഇവ മഹാരാജ ശരത്കാലേ നഭസ്തലേ
12 തേ ശരാഃ പ്രാപ്യ കൗന്തേയം സമസ്താ വിവിശുഃ പ്രഭോ
ഫലഭാര നതം യദ്വത് സ്വാദു വൃക്ഷം വിഹംഗമാഃ
13 അർജുനസ് തു രണേ നാദം വിനദ്യ രഥിനാം വരഃ
ത്രിഗർതരാജം സമരേ സപുത്രം വിവ്യധേ ശരൈഃ
14 തേ വധ്യമാനാഃ പാർഥേന കാലേനേവ യുഗക്ഷയേ
പാർഥം ഏവാഭ്യവർതന്ത മരണേ കൃതനിശ്ചയാഃ
മുമുചുഃ ശരവൃഷ്ടിം ച പാണ്ഡവസ്യ രഥം പ്രതി
15 ശരവൃഷ്ടിം തതസ് താം തു ശരവർഷേണ പാണ്ഡവഃ

പ്രതിജഗ്രാഹ രാജേന്ദ്ര തോയവൃഷ്ടിം ഇവാചലഃ
16 തത്രാദ്ഭുതം അപശ്യാമ ബീഭത്സോർ ഹസ്തലാഘവം
വിമുക്താം ബഹുഭിഃ ശൂരൈഃ ശസ്ത്രവൃഷ്ടിം ദുരാസദം
17 യദ് ഏകോ വാരയാം ആസ മാരുതോ ƒഭ്രഗണാൻ ഇവ
കർമണാ തേന പാർഥസ്യ തുതുഷുർ ദേവദാനവാഃ
18 അഥ ക്രുദ്ധോ രണേ പാർഥസ് ത്രിഗർതാൻ പ്രതി ഭാരത
മുമോചാസ്ത്രം മഹാരാജ വായവ്യം പൃതനാ മുഖേ
19 പ്രാദുരാസീത് തതോ വായുഃ ക്ഷോഭയാണോ നഭസ്തലം
പാതയൻ വൈ തരുഗണാൻ വിനിഘ്നംശ് ചൈവ സൈനികാൻ
20 തതോ ദ്രോണോ ƒഭിവീക്ഷ്യൈവ വായവ്യാസ്ത്രം സുദാരുണം
ശൈലം അന്യൻ മഹാരാജ ഘോരം അസ്ത്രം മുമോച ഹ
21 ദ്രോണേന യുധി നിർമുക്തേ തസ്മിന്ന് അസ്ത്രേ മഹാമൃധേ
പ്രശശാമ തതോ വായുഃ പ്രസന്നാശ് ചാഭവൻ ദിശഃ
22 തതഃ പാണ്ഡുസുതോ വീരസ് ത്രിഗർതസ്യ രഥവ്രജാൻ
നിരുത്സാഹാൻ രണേ ചക്രേ വിമുഖാൻ വിപരാക്രമാൻ
23 തതോ ദുര്യോധനോ രാജാ കൃപശ് ച രഥിനാം വരഃ
അശ്വത്ഥാമാ തതഃ ശല്യഃ കാംബോജശ് ച സുദക്ഷിണഃ
24 വിന്ദാനുവിന്ദാവ് ആവന്ത്യൗ ബാഹ്ലികശ് ച സ ബാഹ്ലികഃ
മഹതാ രഥവംശേന പാർഥസ്യാവാരയൻ ദിശഃ
25 തഥൈവ ഭഗദത്തശ് ച ശ്രുതായുശ് ച മഹാബലഃ
ഗജാനീകേന ഭീമസ്യ താവ് അവാരയതാം ദിശഃ
26 ഭൂരിശ്രുവാഃ ശലശ് ചൈവ സൗബലശ് ച വിശാം പതേ
ശരൗഘൈർ വിവിധൈസ് തൂർണം മാദ്രീപുത്രാവ് അവാരയൻ
27 ഭീഷ്മസ് തു സഹിതഃ സർവൈർ ധാർതരാഷ്ട്രസ്യ സൈനികൈഃ
യുധിഷ്ഠിരം സമാസാദ്യ സർവതഃ പര്യവാരയത്
28 ആപതന്തം ഗജാനീകം ദൃഷ്ട്വാ പാർഥോ വൃകോദരഃ
ലേലിഹൻ സൃക്കിണീ വീരോ മൃഗരാഡ് ഇവ കാനനേ
29 തതസ് തു രഥിനാം ശ്രേഷ്ഠോ ഗദാം ഗൃഹ്യ മഹാഹവേ
അവപ്ലുത്യ രഥാത് തൂർണം തവ സൈന്യം അഭീഷയത്
30 തം ഉദീക്ഷ്യ ഗദാഹസ്തം തതസ് തേ ഗജസാദിനഃ
പരിവവ്രൂ രണേ യത്താ ഭീമസേനം സമന്തതഃ
31 ഗമമധ്യം അനുപ്രാപ്തഃ പാണ്ഡവശ് ച വ്യരാജത
മേഘജാലസ്യ മഹതോ യഥാ മധ്യഗതോ രവിഃ

32 വ്യധമത് സ ഗജാനീകം ഗദയാ പാണ്ഡവർഷഭഃ
മഹാഭ്രജാലം അതുലം മാതരിശ്വേവ സന്തതം
33 തേ വധ്യമാനാ ബലിനാ ഭീമസേനേന ദന്തിനഃ
ആർതനാദം രണേ ചക്രുർ ഗർജന്തോ ജലദാ ഇവ
34 ബഹുധാ ദാരിതശ് ചൈവ വിഷാണൈസ് തത്ര ദന്തിഭിഃ
ഫുല്ലാശോക നിഭഃ പാർഥഃ ശുശുഭേ രണമൂർധനി
35 വിഷാണേ ദന്തിനം ഗൃഹ്യ നിർവിഷാണം അഥാകരോത്
വിഷാണേന ച തേനൈവ കുംഭേ ƒഭ്യാഹത്യ ദന്തിനം
പാതയാം ആസ സമരേ ദണ്ഡഹസ്ത ഇവാന്തകഃ
36 ശോണിതാക്താം ഗദാം ബിഭ്രൻ മേദോ മജ്ജാ കൃതച്ഛവിഃ
കൃതാംഗദഃ ശോണിതേന രുദ്രവത് പ്രത്യദൃശ്യത
37 ഏവം തേ വധ്യമാനാസ് തു ഹതശേഷാ മഹാഗജാഃ
പ്രാദ്രവന്ത ദിശോ രാജൻ വിമൃദ്നന്തഃ സ്വകം ബലം
38 ദ്രവദ്ഭിസ് തൈർ മഹാനാഗൈഃ സമന്താദ് ഭരതർഷഭ
ദുര്യോധന ബലം സർവം പുനർ ആസീത് പരാൻ ഉഖം

അധ്യായം 99

1 [സ്]
മധ്യാഹ്നേ തു മഹാരാജ സംഗ്രാമഃ സമപദ്യത
ലോകക്ഷയകരോ രൗദ്രോ ഭീഷ്മസ്യ സഹ സോമകൈഃ
2 ഗാംഗേയോ രഥിനാം ശ്രേഷ്ഠഃ പാണ്ഡവാനാം അനീകിനീം
വ്യധമൻ നിശിതൈർ ബാണൈഃ ശതശോ ƒഥ സഹസ്രശഃ
3 സംമമർദ ച തത് സൈന്യം പിതാ ദേവവ്രതസ് തവ
ധാന്യാനാം ഇവ ലൂനാനാം പ്രകരം ഗോഗണാ ഇവ
4 ധൃഷ്ടദ്യുമ്നഃ ശിഖണ്ഡീ ച വിരാടോ ദ്രുപദസ് തഥാ
ഭീഷ്മം ആസാദ്യ സമരേ ശരൈർ ജഘ്നുർ മഹാരഥം
5 ധൃഷ്ടദ്യുമ്നം തതോ വിദ്ധ്വാ വിരാടം ച ത്രിഭിഃ ശരൈഃ
ദ്രുപദസ്യ ച നാരാചം പ്രേഷയാം ആസ ഭാരത
6 തേന വിദ്ധാ മഹേഷ്വാസാ ഭീഷ്മേണാമിത്രകർശിനാ
ചുക്രുധുഃ സമരേ രാജൻ പാദസ്പൃഷ്ടാ ഇവോരഗാഃ
7 ശിഖണ്ഡീ തം ച വിവ്യാധ ഭരതാനാം പിതാമഹം
സ്ത്രീമയം മനസാ ധ്യാത്വാ നാസ്മൈ പ്രാഹരദ് അച്യുതഃ
8 ധൃഷ്ടദ്യുമ്നസ് തു സമരേ ക്രോധാദ് അഗ്നിർ ഇവ ജ്വലൻ
പിതാമഹം ത്രിഭിർ ബാണൈർ ബാഹ്വോർ ഉരസി ചാർപയത്
9 ദ്രുപദഃ പഞ്ചവിംശത്യാ വിരാടോ ദശഭിഃ ശരൈഃ
ശിഖണ്ഡീ പഞ്ചവിംശത്യാ ഭീഷ്മം വിവ്യാധ സായകൈഃ
10 സോ ƒതിവിദ്ധോ മഹാരാജ ഭീഷ്മഃ സംഖ്യേ മഹാത്മഭിഃ
വസന്തേ പുഷ്പശബലോ രക്താശോക ഇവാബഭൗ
11 താൻ പ്രത്യവിധ്യദ് ഗാംഗേയസ് ത്രിഭിസ് ത്രിഭിർ അജിഹ്മഗൈഃ
ദ്രുപദസ്യ ച ഭല്ലേന ധനുശ് ചിച്ഛേദ മാരിഷ
12 സോ ƒന്യത് കാർമുകം ആദായ ഭീഷ്മം വിവ്യാധ പഞ്ചഭിഃ
സാരഥിം ച ത്രിഭിർ ബാണൈഃ സുശിതൈ രണമൂർധനി
13 തതോ ഭീമോ മഹാരാജ ദ്രൗപദ്യാഃ പഞ്ച ചാത്മജാഃ
കേകയാ ഭ്രാതരഃ പഞ്ച സാത്യകിശ് ചൈവ സാത്വതഃ
14 അഭ്യദ്രവന്ത ഗാംഗേയം യുധിഷ്ഠിര ഹിതേപ്സയാ
രിരക്ഷിഷന്തഃ പാഞ്ചാല്യം ധൃട ദ്യുമ്ന മുഖൻ രണേ
15 തഥൈവ താവകാഃ സർവേ ഭീഷ്മരക്ഷാർഥം ഉദ്യതാഃ
പ്രത്യുദ്യയുഃ പാണ്ഡുസേനാം സഹ സൈന്യാ നരാധിപ
16 തത്രാസീത് സുമഹദ് യുദ്ധം തവ തേഷാം ച സങ്കുലം

നരാശ്വരഥനാഗാനാം യമ രാഷ്ട്രവിവർധനം
17 രഥീ രഥിനം ആസാദ്യ പ്രാഹിണോദ് യമസാദനം
തഥേതരാൻ സമാസാദ്യ നരനാഗാശ്വസാദിനഃ
18 അനയൻ പരലോകായ ശരൈഃ സംനതപർവഭിഃ
അസ്ത്രൈശ് ച വിവിധൈർ ഘോരൈസ് തത്ര തത്ര വിശാം പതേ
19 രഥാശ് ച രഥിഭിർ ഹീനാ ഹതസാരഥയസ് തഥാ
വിപ്രദ്രുതാശ്വാഃ സമരേ ദിശോ ജഗ്മുഃ സമന്തതഃ
20 മർദമാനാ നരാൻ രാജൻ ഹയാംശ് ച സുബഹൂൻ രണേ
വാതായമാനാ ദൃശ്യന്തേ ഗന്ധർവനഗരോപമാഃ
21 രഥിനശ് ച രഥൈർ ഹീനാ വർമിണസ് തേജസാ യുതാഃ
കുണ്ഡലോഷ്ണീഷിണഃ സർവേ നിഷ്കാംഗദവിഭൂഷിതാഃ
22 ദേവപുത്രസമാ രൂപോ ശൗര്യേ ശക്രസമാ യുധി
ഋദ്ധ്യാ വൈശ്രവണം ചാതി നയേന ച ബൃഹസ്പതിം
23 സർവലോകേശ്വരാഃ ശൂരാസ് തത്ര തത്ര വിശാം പതേ
വിപ്രദ്രുതാ വ്യദൃശ്യന്ത പ്രാകൃതാ ഇവ മാനവാഃ
24 ദന്തിനശ് ച നരശ്രേഷ്ഠ വിഹീനാ വരസാദിഭിഃ
മൃദ്നന്തഃ സ്വാന്യ് അനീകാനി സമ്പേതുഃ സർവശബ്ദഗാഃ
25 വർമഭിശ് ചാമരൈശ് ഛത്രൈഃ പതാകാഭിശ് ച മാരിഷ
കക്ഷ്യാഭിർ അഥ തോത്ത്രൈശ് ച ഘണ്ടാഭിസ് തോമരൈസ് തഥാ
26 വിശീർണൈർ വിപ്രധാവന്തോ ദൃശ്യന്തേ സ്മ ദിശോ ദശ
നഗമേഘപ്രതീകാശൈർ ജലദോദയ നിസ്വനൈഃ
27 തഥൈവ ദന്തിഭിർ ഹീനാൻ ഗജാരോഹാൻ വിശാം പതേ
പ്രധാവന്തോ ƒന്വപശ്യാമ തവ തേഷാം ച സങ്കുലേ
28 നാനാദേശസമുത്ഥാംശ് ച തുരഗാൻ ഹേമഭൂഷിതാൻ
വാതായമാനാൻ അദ്രാക്ഷം ശതശോ ƒഥ സഹസ്രശഃ
29 അശ്വാരോഹാൻ ഹതൈർ അശ്വൈർ ഗൃഹീതാസീൻ സമന്തതഃ
ദ്രവമാണാൻ അപശ്യാമ ദ്രാവ്യമാണാംശ് ച സംയുഗേ
30 ഗജോ ഗജം സമാസാദ്യ ദ്രവമാണം മഹാരണേ
യയൗ വിമൃദ്നംസ് തരസാ പദാതീൻ വാജിനസ് തഥാ
31 തഥൈവ ച രഥാൻ രാജൻ സംമമർദ രണേ ഗജഃ
രഥശ് ചൈവ സമാസാദ്യ പദാതിം തുരഗം തഥാ
32 വ്യമൃദ്നാത് സമരേ രാജംസ് തുരഗാംശ് ച നരാൻ രണേ
ഏവം തേ ബഹുധാ രാജൻ പ്രമൃദ്നന്തഃ പരസ്പരം

33 തസ്മിൻ രൗദ്രേ തഥാ യുദ്ധേ വർതമാനേ മഹാഭയേ
പ്രാവർതത നദീ ഘോരാ ശോണിതാന്ത്ര തരംഗിണീ
34 അസ്ഥി സഞ്ചയസംഘാടാ കേശശൈവലശാദ്വലാ
രഥഹ്രദാ ശരാവർതാ ഹയമീനാ ദുരാസദാ
35 ശീർഷോപല സമാകീർണാ ഹസ്തിഗ്രാഹസമാകുലാ
കവചോഷ്ണീഷ ഫേനാഢ്യാ ധനുർ ദ്വീപാസി കച്ഛപാ
36 പതാകാധ്വജവൃക്ഷാഢ്യാ മർത്യകൂലാപഹാരിണീ
ക്രവ്യാദസംഘസങ്കീർണാ യമ രാഷ്ട്രവിവർധിനീ
37 താം നദീം ക്ഷത്രിയാഃ ശൂരാ ഹയനാഗരഥപ്ലവൈഃ
പ്രതേരുർ ബഹവോ രാജൻ ഭയം ത്യക്ത്വാ മഹാഹവേ
38 അപോവാഹ രണേ ഭീരൂൻ കശ്മലേനാഭിസംവൃതാൻ
യഥാ വൈതരണീ പ്രേതാൻ പ്രേതരാജപുരം പ്രതി
39 പ്രാക്രോശൻ ക്ഷത്രിയാസ് തത്ര ദൃഷ്ട്വാ തദ് വൈശസം മഹത്
ദുര്യോധനാപരാധേന ക്ഷയം ഗച്ഛന്തി കൗരവാഃ
40 ഗുണവത്സു കഥം ദ്വേഷം ധാർതരാഷ്ട്രോ ജനേശ്വരഃ
കൃതവാൻ പാണ്ഡുപുത്രേഷു പാപാത്മാ ലോഭമോഹിതഃ
41 ഏവം ബഹുവിധാ വാചഃ ശ്രൂയന്തേ സ്മാത്ര ഭാരത
പാണ്ഡവ സ്വത സംയുക്താഃ പുത്രാണാം തേ സുദാരുണാഃ
42 താ നിശമ്യ തദാ വാചഃ സർവയോധൈർ ഉദാഹൃതാഃ
ആഗസ്കൃത് സർവലോകസ്യ പുത്രോ ദുര്യോധനസ് തവ
43 ഭീഷ്മം ദ്രോണം കൃപം ചൈവ ശല്യം ചോവാച ഭാരത
യുധ്യധ്വം അനഹങ്കാരാഃ കിം ചിരം കുരുഥേതി ച
44 തതഃ പ്രവവൃതേ യുദ്ധം കുരൂണാം പാണ്ഡവൈഃ സഹ
അക്ഷദ്യൂതകൃതം രാജൻ സുഘോരം വൈശസം തദാ
45 യത് പുരാ ന നിഗൃഹ്ണീഷേ വാര്യമാണോ മഹാത്മഭിഃ
വൈചിത്രവീര്യ തസ്യേദം ഫലം പശ്യ തഥാവിധം
46 ന ഹി പാണ്ഡുസുതാ രാജൻ സ സൈന്യാഃ സപദാനുഗാഃ
രക്ഷന്തി സമരേ പ്രാണാൻ കൗരവാ വാ വിശാം പതേ
47 ഏതസ്മാത് കാരണാദ് ഘോരോ വർതതേ സ്മ ജനക്ഷയഃ
ദൈവാദ് വാ പുരുഷവ്യാഘ്ര തവ ചാപനയാൻ നൃപ

അധ്യായം 100

1 [സ്]
അർജ്ജുനസ് തു നരവ്യാഘ്ര സുശർമപ്രമുഖാൻ നൃപാൻ
അനയത് പ്രേതരാജസ്യ ഭവനം സായകൈഃ ശിതൈഃ
2 സുശർമാപി തതോ ബാണൈഃ പാർഥം വിവ്യാധ സംയുഗേ
വാസുദേവം ച സപ്തത്യാ പാർഥം ച നവഭിഃ പുനഃ
3 താൻ നിവാര്യ ശരൗഘേണ ശക്രസൂനർ മഹാരഥഃ
സുശർമണോ രണേ യോധാൻ പ്രാഹിണോദ് യമസാദനം
4 തേ വധ്യമാനാഃ പാർഥേന കാലേനേവ യുഗക്ഷയേ
വ്യദ്രവന്ത രണേ രാജൻ ഭയേ ജാതേ മഹാരഥാഃ
5 ഉത്സൃജ്യ തുരഗാൻ കേ ചിദ് രഥാൻ കേ ചിച് ച മാരിഷ
ഗജാൻ അന്യേ സമുത്സൃജ്യ പ്രാദ്രവന്ത ദിശോ ദശ
6 അപരേ തുദ്യമാനാസ് തു വാജിനാര രഥാ രണാത്
ത്വരയാ പരയാ യുക്താഃ പ്രാദ്രവന്ത വിശാം പതേ
7 പാദാതാശ് ചാപി ശസ്ത്രാണി സമുത്സൃജ്യ മഹാരണേ
നിരപേക്ഷാ വ്യധാവന്ത തേന തേന സ്മ ഭാരത
8 വാര്യമാണാഃ സ്മ ബഹുശസ് ത്രൈഗർതേന സുശർമണാ
തഥാന്യൈഃ പാർഥിവശ്രേഷ്ഠൈർ ന വ്യതിഷ്ഠന്ത സംയുഗേ
9 തദ് ബലം പ്രദ്രുതം ദൃഷ്ട്വാ പുത്രോ ദുര്യോധനസ് തവ
പുരസ്കൃത്യ രണേ ഭീഷ്മം സർവസൈന്യപുരസ്കൃതം
10 സർവോദ്യോഗേന മഹതാ ധനഞ്ജയം ഉപാദ്രവത്
ത്രിഗർതാധിപതേർ അർഥേ ജീവിതസ്യ വിശാം പതേ
11 സ ഏകഃ സമരേ തസ്ഥൗ കിരൻ ബഹുവിധാഞ് ശരാൻ
ഭ്രാതൃഭിഃ സഹിതഃ സർവൈഃ ശേഷാ വിപ്രദ്രുതാ നരാഃ
12 തഥൈവ പണ്ഡവാ രാജൻ സർവോദ്യോഗേന ദംശിതാഃ
പ്രയയുഃ ഫൽഗുനാർഥായ യത്ര ഭീഷ്മോ വ്യവസ്ഥിതഃ
13 ജാനന്തോ ƒപി രണേ ശൗര്യം ഘോരം ഗാണ്ഡീവധന്വനഃ
ഹാഹാകാരകൃതോത്സാഹാ ഭീഷ്മം ജഗ്മുഃ സമന്തതഃ
14 തതസ് താലധ്വജഃ ശൂരഃ പാണ്ഡവാനാം അനീകിനീം
ഛാദയാം ആസ സമരേ ശരൈഃ സംനതപർവഭിഃ
15 ഏകീഭൂതാസ് തതഃ സർവേ കുരവഃ പാണ്ഡവൈഃ സഹ
അയുധ്യന്ത മഹാരാജ മധ്യം പ്രാപ്തേ ദിവാകരേ
16 സാത്യകിഃ കൃതവർമാണം വിദ്ധ്വാ പഞ്ചഭിർ ആയസൈഃ

അതിഷ്ഠദ് ആഹവേ ശൂരഃ കിരൻ ബാണാൻ സഹസ്രശഃ
17 തഥൈവ ദ്രുപദോ രാജാ ദ്രോണം വിദ്ധ്വാ ശിതൈഃ ശരൈഃ
പുനർ വിവ്യാധ സപ്തത്യാ സാരഥിം ചാസ്യ സപ്തഭിഃ
18 ഭീമസേനസ് തു രാജാനം ബാഹ്ലികം പ്രപിതാമഹം
വിദ്ധ്വാനദൻ മഹാനാദം ശാർദൂല ഇവ കാനനേ
19 ആർജുനിശ് ചിത്രസേനേന വിദ്ധോ ബഹുഭിർ ആശുഗൈഃ
ചിത്രസേനം ത്രിഭിർ ബാണൈർ വിവ്യാധ ഹൃദയേ ഭൃശം
20 സമാഗതൗ തൗ തു രണേ മഹാമാത്രൗ വ്യരോചതാം
യഥാ ദിവി മഹാഘോരൗ രാജൻ ബുധ ശനൈശ്ചരൗ
21 തസ്യാശ്വാംശ് ചതുരോ ഹത്വാ സൂതം ച നവഭിഃ ശരൈഃ
നനാദ ബലവൻ നാദം സൗഭദ്രഃ പരവീരഹാ
22 ഹതാശ്വാത് തു രഥാത് തൂർണം അവപ്ലുത്യ മഹാരഥഃ
ആരുരോഹ രഥം തൂർണം ദുർമുഖസ്യ വിശാം പതേ
23 ദ്രോണശ് ച ദ്രുപദം വിദ്ധ്വാ ശരൈഃ സംനതപർവഭിഃ
സാരഥിം ചാസ്യ വിവ്യാധ ത്വരമാണഃ പരാക്രമീ
24 പീഡ്യമാനസ് തതോ രാജാ ദ്രുപദോ വാഹിനീമുഖേ
അപായാജ് ജവനൈർ അശ്വൈഃ പൂർവവൈരം അനുസ്മരൻ
25 ഭീമസേനസ് തു രാജാനം മുഹൂർതാദ് ഇവ ബാഹ്ലികം
വ്യശ്വ സൂത രഥം ചക്രേ സർവസൈന്യസ്യ പശ്യതഃ
26 സ സംഭ്രമോ മഹാരാജ സംശയം പരമം ഗതഃ
അവപ്ലുത്യ തതോ വാഹാദ് ബാഹ്ലികഃ പുരുഷോത്തമഃ
ആരുരോഹ രഥം തൂർണം ലക്ഷ്മണസ്യ മഹാരഥഃ
27 സാത്യകിഃ കൃതവർമാണം വാരയിത്വാ മഹാരഥഃ
ശരൈർ ബഹുവിധൈ രാജന്ന് ആസസാദ പിതാമഹം
28 സ വിദ്ധ്വാ ഭാരതം ഷഷ്ട്യാ നിശിതൈർ ലോമവാഹിഭിഃ
നനർതേവ രഥോപസ്ഥേ വിധുന്വാനോ മഹദ് ധനുഃ
29 തസ്യായസീം മഹാശക്തിം ചിക്ഷേപാഥ പിതാമഹഃ
ഹേമചിത്രാം മഹാവേഗാം നാഗകന്യോപമാം ശുഭാം
30 താം ആപതന്തീം സഹസാ മൃത്യുകൽപാം സുതേജനാം
ധ്വംസയാം ആസ വാർഷ്ണേയോ ലാഘവേന മഹായശാഃ
31 അനാസാദ്യ തു വാർഷ്ണേയം ശക്തിഃ പരമദാരുണാ
ന്യപതദ് ധരണീ പൃഷ്ഠേ മഹോൽകേവ ഗതപ്രഭാ
32 വാർഷ്ണേയസ് തു തതോ രാജൻ സ്വാം ശക്തിം ഘോരദർശനാം

വേഗവദ് ഗൃഹ്യ ചിക്ഷേപ പിതാമഹ രഥം പ്രതി
33 വാർഷ്ണേയ ഭുജവേഗേന പ്രണുന്നാ സാ മഹാഹവേ
അഭിദുദ്രാവ വേഗേന കാലരാത്രിർ യഥാ നരം
34 താം ആപതന്തീം സഹസാ ദ്വിധാ ചിച്ഛേദ ഭാരത
ക്ഷുരപ്രാഭ്യാം സുതീക്ഷ്ണാഭ്യാം സാന്വകീര്യത ഭ്രുതലേ
35 ഛിത്ത്വാ തു ശക്തിം ഗാംഗേയഃ സാത്യകിം നവഭിഃ ശരൈഃ
ആജഘ്ലാനോരസി ക്രുദ്ധഃ പ്രഹസഞ് ശത്രുകർശനഃ
36 തതഃ സരഥനാഗാശ്വാഃ പാണ്ഡവാഃ പാണ്ഡുപൂർവജ
പരിവവ്രൂ രണേ ഭീഷ്മം മാധവത്രാണകാരണാത്
37 തതഃ പ്രവവൃതേ യുദ്ധം തുമുലം ലോമഹർഷണം
പാണ്ഡവാനാം കുരൂണാം ച സമരേ വിജയൈഷിണാം

പ്രസാധകർ
താളിളക്കം